MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

VIEŠOJO VALDYMO IR VERSLO FAKULTETAS

VIEŠOJO ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

ČESLAVA SIMANYNIENĖ

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO ANALIZĖ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė
dr. Aušra Šukvietienė

VILNIUS
2022

TURINYS

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS.....3
LENTELIŲ SĄRAŠAS 4
PRIEDŲ SĄRAŠAS.....5
ĮVADAS.....6

1. NEFORMALIOJO ŠVIETIMO PASLAUGŲ SAMPRATOS ANALIZĖ.....8
1.1. Viešųjų paslaugų sampratos analizė remiantis viešojo valdymo teorijomis.....8
1.2. Neformaliojo vaikų švietimo samprata ir neformaliojo vaikų švietimo sistemos raida Lietuvoje 18
1.3. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas Lietuvoje mokinio krepšelio principu.....22
1.4.Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 metų neformaliojo švietimo situacijos apžvalga.29
2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO BEI GALIMŲ TOBULINIMO KRYPČIŲ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖS TYRIMO METODIKA.....41
3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO BEI GALIMŲ TOBULINIMO KRYPČIŲ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ.....47
3.1. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų pasiūlos esama situacija Vilniaus rajone 47
3.2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo trikdžiai Vilniaus rajono savivaldybėje..52
3.3. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo tobulinimo kryptys Vilniaus rajono savivaldybėje.....56

IŠVADOS 62
SIŪLYMAI.....64
LITERATŪRA 65
SANTRAUKA.....71
SUMMARY 73
PRIEDAI.....75

PAVEIKSLAI

1 pav. **Viešojo valdymo raidos etapai.....8**
2 pav. **3E kriterijų hierarchija.....12**
3 pav. **Decentralizavimo proceso kryptys.....13**
4 pav. **Naujojo viešojo valdymo tikslas.....16**
5 pav. **Neformalusis švietimas Lietuvoje.....20**
6 pav. **NVŠ būklė Lietuvoje.....21**
7 pav. **NVŠ Krepšelio veikimo modelis.....24**
8 pav. **Savivaldybėse, kuriose vienam mokiniui tenka palyginti didelė NVŠ lėšų suma, jomis pasinaudojančių mokinių mažiausia.....26**
9 pav. **NVŠ lėšomis pasinaudoja apie ketvirtadalis, o iš lankančiųjų NVŠ veiklas ne mokykloje – daugiau nei pusė bendrojo ugdymo mokinių.....26**
10 pav. **NVŠ lėšomis pasinaudoja daugiau pradinio ugdymo mokinių.....27**
11 pav. **Vilniaus raj. savivaldybės švietimo įstaigų tinklas.....31**
12 pav. **Mokinių, dalyvaujančių NVŠ programose, skaičius.....32**
13 pav. **Įgyvendinamų NVŠ programų skaičius.....33**
14 pav. **NVŠ programos pagal krypčių populiarumą.....33**
15 pav. **NVŠ programų tinklas.....34**
16 pav. **NVŠ tikslinio finansavimo lėšos.....38**
17 pav. **Tyrimo eigos matrica.....41**
18 pav. **Išvados apibendrinus NVŠ teikėjų (ne savivaldybės įstaigos) atsakymus.....53**

LENTELĖS

1 lent. **Tinklinio valdymo ypatumai.....15**
2 lent. **Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo kaitos etapai.....19**
3 lent. **NVŠ krepšelio tikslai ir lūkesčiai.....23**
4 lent. **Pagrindinės Naujojo viešojo valdymo modelio charakteristikos.....29**
5 lent. **Vilniaus raj. savivaldybės švietimo prioritetai.....30**
6 lent. **Švietimas, mokslas ir sportas.....40**
7 lent. **Tyrimo dalyvių charakteristikos.....43**
8 lent. **NVŠ Krepšelio trūkumai.....53**
9 lent. **Pagrindiniai trikdžiai su kuriais susiduria NVŠ teikėjai (savivaldybės įstaigos) organizuodamos NVŠ veiklas.....54**
10 lent. **Pagrindiniai trikdžiai susiję su NVŠ teikėjų veikla.....55**
11 lent. **NVŠ Krepšelio privalumai.....57**

PRIEDAI

1 priedas. 2020 metų švietimui skirtos biudžeto lėšos.....76

2 priedas. Interviu klausimynas Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (ne savivaldybės įstaigoms).....77

3 priedas. Interviu klausimynas neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (savivaldybės įstaigoms) Vilniaus rajono savivaldybėje.....78

4 priedas. Interviu klausimynas Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistams.....79

5 priedas. Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai.....80

6 priedas. Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai.....82

7 priedas. Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai.....84

8 priedas. NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai.....85

9 priedas. NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai.....86

10 priedas. NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai.....87

11 priedas. NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai.....88

12 priedas. NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai.....90

13 priedas. NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai.....92

ĮVADAS

Jau XX amžiaus pabaigoje mes susidūrėme su vis spartėjančia mokslo ir technikos kaita. Įvairiausi autoriai - pradedant filosofais bei kultūrologais ir baigiant vadybos bei edukologijos specialistais - tvirtina, kad XXI amžius bus ne tik sparčių pasikeitimų, bet ir nuolatinio mokymosi amžiumi. Žmonėms vis greičiau reikės išmokti prisitaikyti prie sparčiai besikeičiančių kasdienos sąlygų.

Temos aktualumas. Formaliojo švietimo vykdymas Lietuvoje remiasi patvirtintomis nuostatomis, taisyklėmis ir apribojimais, didžiausias dėmesys skiriamas rezultatams. Tuo tarpu neformalusis švietimas pasižymi didesniu laisvumu, dėmesys skiriamas procesui, o ne rezultatams. Neformaliojo vaikų švietimo pagrindinis tikslas - aktyvių visuomenės narių ugdymas per pažinimą ir saviraiškos laisvę. Pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas (Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas, 2011). Todėl drąsiai galima teigti, jog prie galimybių tobulėti Lietuvoje atitinkamai prisideda neformalusis švietimas, kuris papildo formalųjį švietimą. Neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumo, paslaugų teikimo bei paslaugų pasiūlos pokyčių nagrinėjimas moksliniu požiūriu yra aktualus.

Temos ištirtumas. Lietuvos mokslinėje literatūroje stokojama darbų, kuriuose neformalusis švietimas būtų sistemingai analizuojamos. Tokie autoriai kaip R. Bruzgelevičienė, M. Bredis, I. Leliūgienė, S. Nefas, R. Čiužas savo darbuose analizuoja švietimą kaip valstybės gyvavimo turinio sritį, daranti svarbų poveikį kitoms sritims, turinti įtakos dvasinei, kultūrinei to gyvavimo sanklodai. Neformalųjį švietimą analizuoja kaip nuolatinio atsinaujinimo ir tobulėjimo galimybes. Nepaisant jo svarbos, galima teigti, jog neformalusis švietimas kaip viešosios paslaugos teikimas buvo mažai nagrinėtas. Tuo tarpu atlikus užsienio mokslinės literatūros apžvalgą, kurioje yra aptarinėjama neformaliojo švietimo tema, pastebėta, kad daugiausia dėmesio yra skiriama suaugusiųjų neformaliajam švietimui. Suaugusiųjų neformalusis švietimas užsienio šalių mokslininkų darbuose yra apibrėžiamas kaip suaugusiųjų mokymasis, išryškinant asmenybės tobulėjimą bei kompetencijų ir įgūdžių tobulinimą. Neformalusis vaikų švietimas apžvelgiamas labai epizodiškai. Didžiausias dėmesys yra skiriamas bendriesiems ugdymo klausimams, o ne neformaliojo ugdymo specifikai. Neformalusis švietimas visada buvo gretinamas tik su jautriomis socialinėmis grupėmis bei jų probleminių klausimų sprendimu. Didžiausią rūpestį kėlė tokioms organizacijoms kaip Jungtinių Tautų Vaikų fondas (UNICEF) ir „Gelbėkit vaikus“ (SCF). Šiuo metu, akivaizdžiai matome, jog neformaliojo švietimo reikšmė įvairių tikslinių grupių tarpe ypač didėja. Daugelyje užsienio šalių tokie klausimai kaip neformaliojo švietimo pobūdis, kokybė bei tikslas tapo ypač aktualias.

Lietuvoje neformalusis švietimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, todėl atskirose savivaldybėse neformaliojo švietimo teikėjų tinklas ir neformaliajam švietimui skiriamas finansavimas labai netolygus, dėl to dalyvavimas neformaliojo švietimo programose nėra socialiai teisingas. Įvairiose savivaldybėse tiek neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ugdytiniui, tiek ir vienam bendrojo ugdymo mokyklos mokiniui neformaliajam švietimui tenkančios lėšos svyruoja labai smarkiai. Nuo 2011 m. penkiose Lietuvos savivaldybėse buvo vykdomas pilotinis projektas, kurio metu buvo išbandytas **neformaliojo vaikų švietimo krepšelis**. Remiantis projekto metu sukaupta patirtimi ir rezultatais, nuo 2015 m. spalio mėn. įvestas ir neformaliojo vaikų švietimo krepšelis („Published on Eurydice", 2022).

Tyrimo objektas - neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas Vilniaus rajono savivaldybėje.

Problema - kokios neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo Vilniaus rajono savivaldybėje tobulinimo kryptys, siekiant užtikrinti paslaugų prieinamumą?

Tikslas - išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.

Darbo uždaviniai:

1. Išanalizuoti neformaliojo švietimo paslaugų sampratą.
2. Atlikti Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 metų neformaliojo švietimo paslaugų teikimo apžvalgą.
3. Ištirti, kaip neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą vertina Vilniaus rajono savivaldybės specialistai bei NVŠ teikėjai ir pateikti rekomendacijas, dėl paslaugų teikimo tobulinimo.

Tyrimo strategija. Mokslinės literatūros analizė, teisinių dokumentų analizė ir sintezė bus atlikta siekiant išaiškinti neformaliojo švietimo paslaugų sampratą, išnagrinėti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje. Tyrimo atlikimui bus pasitelktas kokybinis metodas: pusiau struktūruotas interviu metodas, siekiant surinkti pirminius tyrimo duomenis. Gautų duomenų analizei atlikti bus pasitelkta taikomoji programinė įranga, leidžianti susisteminti tyrimo rezultatus.

Tyrimo metodai: Siekiant teoriškai atskleisti nagrinėjamą temą, pasirinkti metodai: mokslinės literatūros analizė, antrinių duomenų šaltinių analizė, internetinių šaltinių, straipsnių, dokumentų analizė, kontent analizė - formalizuotas analizės metodas, kuris remiasi teksto įvairių objektyvių charakteristikų statistiniu įvertinimu („Visuotinė Lietuvių enciklopedija" 2022).

Darbo struktūra. Magistro baigiamąjį darbą sudaro: įvadas, trys skyriai, išvados, siūlymai, literatūros sąrašas, santraukos, patvirtinimas apie atlikto darbo savarankiškumą. Darbe panaudoti literatūros šaltiniai lietuvių.

1. NEFORMALIOJO ŠVIETIMO PASLAUGŲ SAMPRATOS ANALIZĖ

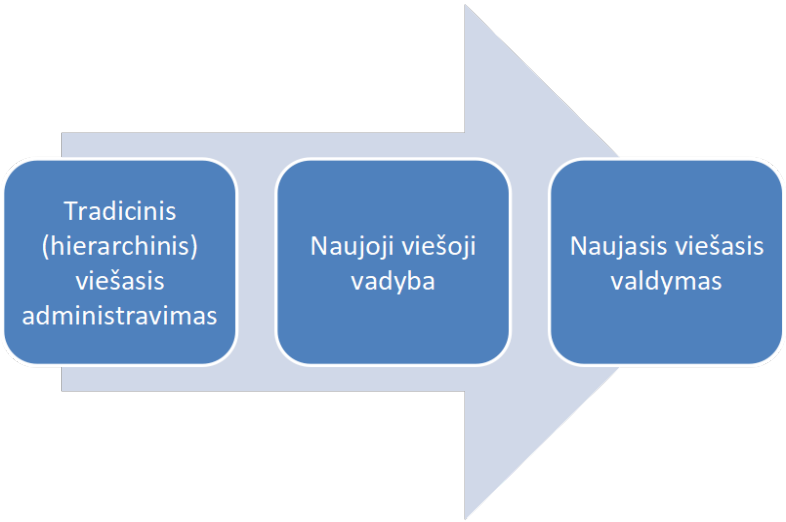
1.1. Viešųjų paslaugų sampratos analizė remiantis viešojo valdymo teorijomis

Šio darbo įvade iškeltos problemos analizei labai svarbus jos išsamus išnagrinėjimas - išanalizuoti viešąją paslaugą remiantis viešojo valdymo teorijomis ir pateikti jos interpretavimą, kuria remiantis toliau darbe būtų nuosekliai pateikiamos analizuojamos temos dėstymas.

Šiuolaikinį viešąsias paslaugas teikiantį viešąjį sektorių sudaro ypatingai sudėtinga išteklių paskirstymo sistema, kuri veikia nuolat kintančioje aplinkoje. Pokyčiai skatina nuolat ieškoti efektyvesnių viešojo administravimo modelių bei lanksčiai spręsti sudėtingiausias problemas (Urbanovič, Smalskys 2015, 198-199).

Viešosios paslaugos yra siejamos su viešuoju administravimu. Pamatiniu veiksniu, sąlygojančiu fundamentalius visos viešųjų paslaugų teikimo sistemos pokyčius, galima išskirti viešąjį administravimą. Kartu su viešojo administravimo kaita, keičiasi požiūris į viešąsias paslaugas, jų pobūdį, šių paslaugų teikimo organizavimą, santykius tarp paslaugų teikėjų bei gavėjų, ir kitus su viešųjų paslaugų teikimu susijusius aspektus (Domarkas, Juknevičienė 2007, 25-32).

Taigi, šiame darbe bus nagrinėjama paslaugų raida, atliekant viešųjų paslaugų analizę, remiantis pagrindinėmis viešojo valdymo teorijomis. Bus siekiama atskleisti, kaip kinta esminiai viešųjų paslaugų teikimo sistemos elementai šių teorijų kontekste. Atliekant viešųjų paslaugų sampratos analizę, remiamasi 3 pagrindinėmis viešojo valdymo teorijomis - tai **Tradiciniu viešuoju administravimu, Naująja viešąja vadyba bei Naujuoju viešuoju valdymu** (1pav.).

1 pav. Viešojo valdymo raidos etapai

Šaltinis: sudarytas darbo autorės pagal Patapas, 2010

Viešojo valdymo teorijų analizę reikia pradėti nuo **tradicinio viešojo administravimo,** kuris laikomas klasikine doktrina. Tradicinio viešojo administravimo teorinis pagrindas yra M. Veberio biurokratijos teorija. M. Veberio idealiosios biurokratijos modelis pagrįstas hierarchija ir organizacijų lygmenimis, depersonalizacija, rašytinių taisyklių laikymusi, įstaigų valdymas remiasi stabiliomis taisyklėmis. Griežtas politikos ir administravimo atskyrimas yra būdingas šiam modeliui (Nakrošis 2011, 65). Idealiosios biurokratijos modelyje vadovauja politikai, o biurokratai veikia savarankiškai ir besąlygiškai įgyvendina politikų sprendimus. Tradicinis viešasis administravimas dažniausiai suprantamas kaip racionalusis, hierarchinis, centralizuotas, formalizuotas, administracine teise paremtas valdymo būdas, valstybės tarnautojui suteikiantis patikimų, saugių ir stabilių karjeros galimybių. Tradicinė teorija nukreipta į beasmenių santykių, kontrolės ir plataus masto organizacinėmis struktūromis apipintą profesionalų viešosios politikos įgyvendinimą (Guogis, Rakšnys 2014, 19). Pagrindinis valstybės tarnautojams keliamas tikslas tradicinio viešojo administravimo teorijoje yra užtikrinti, kad politika būtų paversta realiais veiksmais, laikantis nustatytų įstatymų, procedūrų bei taisyklių. Domarkas (Domarkas 2004, 8) tokiam požiūriui pritaria ir teigia, jog valstybės tarnautojai praktiškai neįtakoja politikos formavimą, jie yra tiesiog politikų sprendimų įgyvendintojai. Pagrindinis dėmesys skiriamas valdymo proceso analizei standartinėms procedūroms, o ne rezultatams. Šiuo modeliu besivadovaujanti valdžia vis sunkiau reaguoja į naujus, skirtingus visuomenės poreikius ir pokyčius (Domarkas 2011, 10).

Taigi, apibendrinus galima teigti, jog tradicinio viešojo administravimo teorijoje, valstybės tarnautojai yra nesusiję su sprendimų priėmimo procesais, jie remiasi valstybės, o ne savo asmeniniais ar politinių partijų interesais, veikia savarankiškai ir įgyvendina politikų sprendimus.

Išsamiau analizuojant tradicinio viešojo administravimo teorija, ypač aktualu yra skirti dėmesį pagrindiniams viešųjų paslaugų teikimo sistemos elementams, atskleisti, kokiais bruožais jie pasižymi šios teorijos kontekste. Tradicinio viešojo administravimo teorijoje, kalbant apie viešųjų paslaugų teikėjus laikomasi požiūrio, jog viešosios paslaugos turi būti teikiamos pačių valdžios įstaigų ar specialiai šiam tikslui įkurtų valdžios kontroliuojamų įstaigų (Domarkas 2004, 8). Tradicinio viešojo administravimo teorijoje valdžios institucijų vaidmuo yra ypač svarbus. Valdžia yra atsakinga už viešųjų paslaugų teikimą, o absoliučią daugumą paslaugų teikia viešojo sektoriaus subjektai (Smalskys 2010, 90). Laikui bėgant viešojo sektoriaus teikiamų paslaugų spektras tapo per platus, kadangi valdžia siekė patenkinti daugumą skirtingų visuomenės poreikių (Račinska, ir Krukovski, 2020, 47). Nuolat plėsdamas teikiamų paslaugų apimtis, viešasis sektorius tapo nepajėgus efektyviai atlikti prisiimtų funkcijų ir tai sąlygojo pokyčių būtinybę. Taip pat reikia atkreipti dėmesį, jog viešojo administravimo teorijoje viešąsias paslaugas teikia stambios hierarchiniu valdymu grįstos biurokratinės institucijos (Račinska, ir Krukovski, 2020, 47).

Stambios hierarchiniu valdymu grįstos biurokratinės institucijos viešojo administravimo teorijoje tampa pagrindiniais, o dažnu atveju ir vieninteliais viešųjų paslaugų teikėjais. Verta paminėti dar vieną labai svarbų viešųjų paslaugų teikimo sistemos elementą – tai viešąsias paslaugas teikiančių subjektų sąveika. Kaip jau buvo minėta, jog viešąsias paslaugas tradicinio viešojo administravimo teorijoje teikia tik viešojo sektoriaus subjektai (Domarkas 2004, 8).

Taigi, galima teigti, jog viešojo administravimo teorijoje viešosios institucijos geriausiai dirba tuomet, kai jų veikla mažiausiai įtakojama aplinkos. Tokio pobūdžio institucijos dažnai yra vadinamos uždaromis sistemomis (Domarkas 2004, 8). Institucijų - uždarų sistemų išoriniai santykiai dažniausiai yra labai minimalūs. Griežtu hierarchiniu valdymu grįstose struktūrose valstybės tarnautojai yra pavaldus ir visiškai kontroliuojami aukštesnių vadovų (Urbanovič, Smalskys 2015, 87). Anot Klincevič (2016, 158-159) tokiose institucijose instrukcijos, taisyklės bei nurodymai visuomet nuleidžiami tik iš viršaus į apačią. Vienareikšmiškai galima teigti, jog tradicinio viešojo administravimo teorijos kontekste viešųjų paslaugų teikėjų sąveika yra labai ribota bei pasižymi griežta hierarchija. Labai aktualu yra skirti dėmesį viešųjų paslaugų teikimo sistemos elementų raiškai tradicinio viešojo administravimo teorijos kontekste, o taip pat ir paslaugų gavėjų dalyvavimui. Klincevič (2016, 164) teigimu, šios teorijos siekiamybė nėra glaudaus ryšio užmezgimas ir palaikymas su visuomene. Šioje teorijoje paslaugų gavėjas yra laikomas pasyviu. Skirtingiems, naujiems paslaugų gavėjų poreikiams neskiriamas didelis dėmesys, teikiamų paslaugų spektras pagrinde priklauso nuo politikų ir ekspertų nuomonės (Klincevič 2016, 164-165).

Tradicinio viešojo administravimo teorijos kontekste, kalbant apie viešųjų paslaugų pobūdį, galima teigti, jog viešojo sektoriaus subjektų teikiamos paslaugoms yra būdingas vienodumas ir universalumas. Vadovaujantis šia teorija visų panašiose situacijose atsidūrusių ar su panašiais sunkumais susidūrusių asmenų problemos turi būti sprendžiamos vienodai teikiant universalias paslaugas ir taikant tokius pačius metodus. Taip pat aktualus klausimas yra paslaugų teikimo procesų organizavimas bei atskleidimas, kuo paremti šie procesai bei į ką yra sutelktas dėmesys jų metu. Daugelis autorių pripažįsta, jog tradicinio viešojo administravimo teorijoje veiklos procesams, apimant ir viešųjų paslaugų teikimą, būdingos griežtos instrukcijos, taisyklės bei dėmesys jų ir įstatymų laikymuisi（Nakrošis 2011, 65; Papšienė 2010, 4-6). Reikia pripažinti, jog, dėl griežtų instrukcijų, taisyklių bei darbo veiklos procedūrų kiekvieno valstybės tarnautojo veikimo sfera tampa labai ribota (Račinska, ir Krukovski, 2020, 39). Laisvės stoka neišvengiamai veikia ir viešųjų paslaugų teikėjų elgseną – jų veikla pasižymi rigidiškumu bei nelankstumu. Vertas aptarimo yra atskaitomybės viešųjų paslaugų teikimo sferoje užtikrinimas. Įvairūs autoriai teigia, jog demokratinė atskaitomybė per tautos išrinktus atstovus yra būdinga tradicinio viešojo

administravimo teorijai（Račinska, ir Krukovski, 2020, 39; Papšienė 2010, 4-6; Domarkas, 2004, 8-9).

Tradicinio viešojo administravimo teorija buvo daug pranašesnė už ankstyvąsias teorijas, daugelio šalių viešąjį sektorių reformavo teigiama linkme, valstybės tarnautojų veiklai suteikė stabilumo, aiškumo ir gana ilgą laiką buvo populiari, nepaisant to ji pasižymi ir tam tikrais trūkumais. Tradicinis viešasis administravimas savo piką pasiekė XX amžiaus viduryje, tuomet valdžios veiklos spektras taip išsiplėtė, jog ji iš esmės nepajėgė efektyviai vykdyti savo funkcijų ir tenkinti naujus, skirtingus visuomenės poreikius（Smalskys 2010, 90-91）. Taigi, galima teigti, jog tradicinio viešojo administravimo modelio kontekste, kai valdžiai tenka visiška atsakomybė už viešųjų paslaugų teikimą vis sunkiau realizuojamas augant naujiems, skirtingiems visuomenės poreikiams, o visų prisiimtų funkcijų įgyvendinimas yra neveiksmingas. Smalskys (Smalskys 2010, 90-91) išskiria dar vieną šios teorijos trūkumą - organizacijos, kurios veikią pagal M. Veberio idealiosios biurokratijos modelio principus, sunkiai prisitaiko prie aplinkoje vykstančių pokyčių. Tradicinio viešojo administravimo teorijoje, skiriama per daug dėmesio instrukcijų, taisyklių, įstatymų laikymuisi ir darbo veiklos procedūroms, vykdyti šių procedūrų reikalavimus tampa svarbiau nei siekti rezultatų, dėl šios priežasties nukenčia teikiamų paslaugų kokybė. Tradicinis viešojo administravimo modelis tampa nepatrauklus, dėl to, jog valstybės tarnautojai, dėl griežtų taisyklių susiduria su laisvės veikti stoka, o tai taip pat daro didelę įtaką veiklos kokybei bei inovacijoms (Papšienė 2010, 4-6).

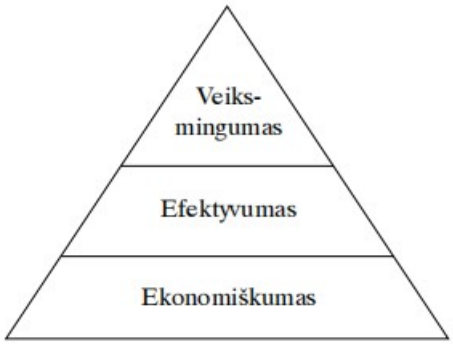
Galima darytis išvadas, jog biurokratinis valdymo modelis mažiau efektyvus, lyginant su vadybiniais procesais privačiame sektoriuje. Analizuojant viešojo administravimo modernizavimo priežastis reikia pripažinti, kad XX a. 7-8-ajame dešimtmečiuose viešojo sektorius organizacijos, veikiančios pagal tradicinio viešojo administravimo modelį labai išsiplėtė. Šios organizacijos teikė daugumą viešųjų paslaugų, kurias galėjo perimti ir teikti privatus sektorius (Smalskys 2010, 90).

Taigi, iš tradicinio viešojo administravimo modelio kilo dar viena teorija – **naujoji viešoji vadyba.** XX a. 7-ajame - 9-ajame dešimtmečiuose vyko sparčiausi pokyčiai (Raipa, Smalskys, Giedraitytė, ir Nefas 2016, 244). Naujoji viešoji vadyba pirmiausią buvo pritaikyta anglosaksiškose šalyse, o po kurio laiko išplito ir į kitas šalis. Ši teorija apie tai, kaip turi būti valdomas viešasis sektorius, kaip valdžios institucijos turi teikti paslaugas. Naujoji viešoji vadyba labai prisidėjo prie viešojo sektoriaus ir viešųjų paslaugų teikimo reformavimo. Naujosios viešosios vadybos tikslas buvo padidinti veiklos efektyvumą ir pagerinti kokybę, sumažinti išlaidas, biurokratijos dėmesį nukreipti į klientus, įgalinti viešojo sektoriaus tarnautojus dirbti taip, kad, valdžią būtų skaidri ir atsakinga (Tumėnas 2008, 39-40).

Naujosios viešosios vadybos teorija pagrįsta dviem pagrindinėmis teorijomis viešojo pasirinkimo teorija bei vadybos mokslu - menedžerizmu (Marks-Krzyszkovska 2016, 44).

Menedžerizmas siejamas su privataus sektoriaus valdymo metodų taikymu viešajame sektoriuje specifinėms problemoms spręsti (Staponkienė 2005, 86). Remiantis menedžerizmo principais: decentralizavimu, dereguliavimu, funkcijų perdavimu, - įmanomas efektyvus administravimas. Mikroekonomikos dėsnių perkėlimas į viešąjį sektorių, tradicinio viešojo sektoriaus teorijų sujungimas su rinkos, privatizavimo, decentralizavimo uždaviniais, orientuotas į kūrybingą žmogų bei demokratinio valdymo sąlygas (Staponkienė 2005, 90).

Naujosios viešosios vadybos teorija remiasi 3 – e koncepcija, kurią sudaro 3 vertybės: ekonomiškumas, efektyvumas, veiksmingumas (2 pav.).

2 pav. 3E kriterijų hierarchija

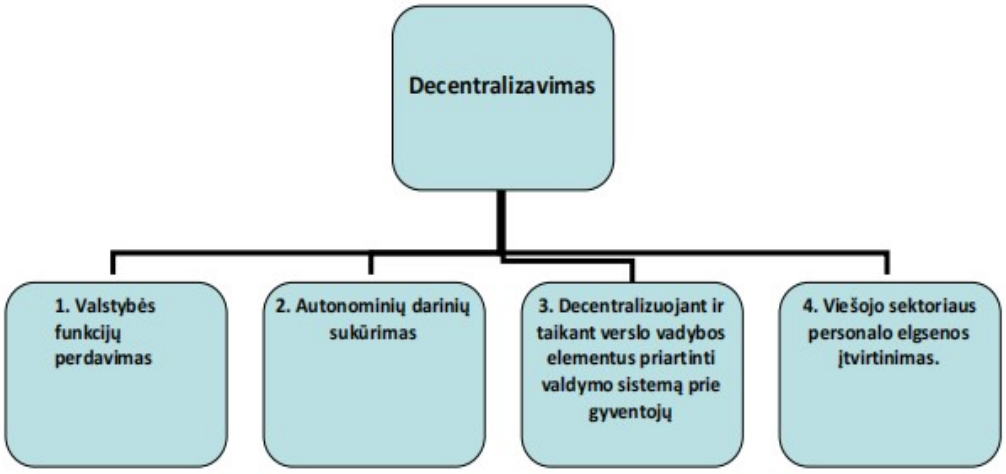
Šaltinis: Puškorius, 2002, 34

Paslaugų kontraktavimas bei privatizavimas yra būdingas naujosios viešosios vadybos teorijai. Viešasis sektorius šios teorijos kontekste turi sudaryti kontraktus su teikėjais, esančiais privačiame sektoriuje, o nebūti pagrindiniu paslaugų teikėju (Račinska, ir Krukovski, 2020, 63-65). Viešasis sektoriaus turi teikti tas paslaugas, kurių negali perimti privatus sektorius, o kontraktus sudaryti toms, kurių nepajėgia atlikti efektyviai. Taigi, galima teigti, jog viešosios vadybos teorijos kontekste siekiant efektyvumo, viešojo sektoriaus vaidmuo teikiant paslaugas visuomenei mažėja, o privataus sektoriaus didėja. Galutinę atsakomybę už viešųjų paslaugų teikimą išlaiko valdžios institucijos, tačiau nemažą dalį viešųjų paslaugų teikia privataus sektoriaus subjektai (Staponkienė 2005, 85-87). Įvairūs autoriai Szumovski (2014, 93), Mlodzik (2015,190), Zavicki (2007, 142) viešųjų paslaugų teikime mini kontraktavimo taikymą. Kontraktavimas įtakoja ne tik paslaugų teikimo efektyvumui, bet taip pat keičiasi ir viešąsias paslaugas teikiančių subjektų sąveika. Tarp viešojo ir privataus sektorių užsimezga glaudesni ryšiai, dėl šios priežasties atsiranda tarpinstitucinis bei tarpsektorinis bendradarbiavimas. Funkcijų perleidimas privačiam sektoriui, paslaugų teikimo privatizavimas įtakoja konkurencijos atsiradimui tarp paslaugų teikėjų. Pasak Marks-Krzyszkovska (2016, 44-45) konkurencija didina teikiamų paslaugų kokybę bei efektyvumą.

Naujosios viešosios vadybos teorijos kontekste paslaugų gavėjų dalyvavimas taip pat keičiasi. Požiūris į paslaugų gavėjus kinta. Paslaugų gavėjai yra vadinami vartotojais, klientais (Szumovski 2014, 93). Atsiranda „paslaugos klientui“ koncepcija. Paslaugos kuriamos ir teikiamos pagal kliento poreikius. Šioje teorijoje itin didelis dėmesys skiriamas paslaugos vartotojo poreikių tenkinimui tai yra kuriama paslauga geriausiai atitinkančią jo poreikius (Babravičius, Dzemyda 2012, 56-57).

Taigi, naujosios viešosios vadybos teorijos kontekste glaudesni tampa visuomenės bei viešąsias paslaugas teikiančių subjektų santykiai, o paslaugos vartotojas laikomas aktyvesniu. Šioje teorijoje pastebima teikiamų paslaugų pobūdžio kaita, kurį nulemia kintantis požiūris į paslaugų vartotojus, dėmesys jų poreikių patenkinimui. Ypač svarbiu tikslu tampa paslaugų kokybės užtikrinimas (Babravičius, Dzemyda 2012, 56-59). Paslaugos šioje teorijoje tampa diferencijuotos ir individualizuotos, kitaip nei tradicinio viešojo administravimo teorijoje, nebebūdingas universalumas, vienodumas.

Paslaugų teikimo decentralizavimas yra būdingas naujosios viešosios vadybos teorijai, kurį sąlygoja dėmesys vartotojo poreikių tenkinimui ir efektyvumo siekimas (Babravičius, Dzemyda 2012, 54). Pastebimas vietos savivaldos reikšmės stiprėjimas paslaugų teikimo sferoje, kadangi dalį paslaugų teikimo funkcijų siekiama perleisti žemesniems valdžios lygiams (Domarkas 2004, 9). Paslaugų teikimas greta jų vartotojų yra užtikrinamas paslaugų decentralizavimo pagalba. Decentralizavimas nulemia, kad viešųjų paslaugų teikimas būtų dėmesingesnis bei labiau atitiktų vartotojų individualius poreikius (Staponkienė 2005, 86). Taigi, vienareikšmiškai galima teigti, jog paslaugų teikimo decentralizavimas prisideda prie geresnio vartotojų poreikių patenkinimo (3 pav.).

3 pav. Decentralizavimo proceso kryptys

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Smalskys, Skietrys, 2008

Naujosios viešosios vadybos teorijoje veiklos procesai paremti yra ne griežtomis instrukcijomis, taisyklėmis, o orientacija į rezultatus ir efektyvumą (Babravičius, Dzemyda 2012, 54). Pokyčiai taip pat yra pastebimi valstybės tarnautojų veikloje. Valstybės tarnautojams suteikiama kur kas daugiau laisvės, jų veikla nėra ribojama itin griežtų instrukcijų, taisyklių, tad ji pasižymi didesniu lankstumu. Turėdami galimybę veikti lanksčiau valstybės tarnautojai gali geriau patenkinti paslaugų gavėjų poreikius (Domarkas 2004, 9). Taip pat yra skatinamas jų aktyvumas, įtraukiami į sprendimų priėmimo procesus (Babravičius, Dzemyda 2012, 59).

Didelė reikšmė naujosios viešosios vadybos teorijos kontekste yra teikiama atskaitomybei. Atskaitomybės paslaugų vartotojui svarba auga, kadangi kinta požiūris į viešųjų paslaugų gavėjų vaidmenį paslaugų teikimo procesuose (Račinska, ir Krukovski 2020, 66-67). Didelis dėmesys yra skiriamas rezultatams ir efektyvumui, todėl bandoma apibrėžti, kokių rezultatų yra siekiama, suformuoti aiškius tikslus bei uždavinius, padedančius jų pasiekti bei nustatyti tinkamus bei konkrečius rodiklius, kurie padėtų įvertinti, ar judama numatyta kryptimi (Marks-Krzyszkovska 2016, 47-48).

Viešųjų paslaugų finansavimo modelyje naujosios viešosios vadybos teorijos kontekste taip pat yra pastebimi pokyčiai. Greta tradicinio viešojo administravimo teorijoje dominavusio viešųjų paslaugų teikimo finansavimo per mokesčių sistemą, imami taikyti ir paslaugų vartotojų mokesčiai, kuriuos turi mokėti pats paslaugą gaunantis asmuo. Tokių mokesčių įvedimas labai dažnai nulemia visuomenės nepritarimą ir nepasitenkinimą, tačiau toks finansavimo modelis prisideda prie efektyvaus išteklių panaudojimo (Bivainienė 2015, 29).

Naujosios viešosios vadybos teorija, be abejonės turi daugybę privalumų, prisidėjo prie viešojo sektoriaus ir viešųjų paslaugų teikimo reformavimo. Nežiūrint į tai, naujosios viešosios vadybos teorija buvo kritikuojama. Naujoji viešoji vadyba turėjo pagerinti kokybę, padidinti efektyvumą, sumažinti biurokratijos išlaidas ir nukreipti dėmesį į klientus, viešojo sektoriaus darbuotojai turėjo dirbti taip, kad, valdžią būtų skaidri ir atsakinga. Deja naujoji viešoji vadyba nepateisino lūkesčių. Ekonominio bendradarbiavimo ir vystymo organizacija, kuri ilgai propogavo naujosios viešosios vadybos modelį pripažino, kad naujosios viešosios vadybos elementai sukelia ar gali sukelti nepageidaujamą šalutinį efektą. Visos anksčiausiai naujosios viešosios vadybos reformas pradėjusios valstybės nusisuko visuminio valdymo link (Tumėnas 2008, 39-40).

Taigi, apibendrinus galima teigti, jog nors naujosios viešosios vadybos teorija prisidėjo prie viešojo sektoriaus ir viešųjų paslaugų teikimo reformavimo, tačiau išryškėję šios teorijos trūkumai lėmė naujų viešojo sektoriaus veiklos modernizavimo būdų paiešką.

Šiek tiek atslūgus žavėjimuisi naująja viešąja vadyba imta kalbėti apie dar vieną viešojo valdymo teoriją - **naujasis viešasis valdymas.** Naujasis viešasis valdymas remiasi demokratija,

tarnavimu visuomenei ir yra savotiška alternatyva naujajai viešajai vadybai, kuri grindžiama ekonomikos teorija ir individualiais interesais (Smalskys 2010, 137). Ši teorija keičia požiūrį į viešųjų paslaugų teikimą, taigi labai aktualu aptarti, kaip keičiasi pagrindiniai viešųjų paslaugų teikimo sistemos elementai šios teorijos kontekste.

Tinklinis valdymas yra vienas iš pagrindinių naujojo viešojo valdymo teorijai priskiriamų bruožų, kuris akcentuoja interorganizacinių (mišrių struktūrų) institucijų tinklaveikos funkcinę paskirtį plėtoti organizacijų, teikiančių viešąsias paslaugas hibridines, matricines struktūras ir būtinus sprendimus šiems uždaviniams spręsti (Buškevičiūtė, ir Raipa 2011, 22). Organizacijų tarpusavio sąveika ir bendradarbiavimas yra būtinas siekiant veiksmingo problemų sprendimo. Visų sektorių bendradarbiavimas, darbas kartu yra būtinas, kad būtų sukuriama maksimali viešoji vertė. Dėl šios priežasties, tinklai tampa pagrindine viešųjų paslaugų teikimo forma (Buškevičiūtė, ir Raipa 2011, 24-25).

Galima teigti, jog viešųjų paslaugų teikėjų spektras naujojo viešojo valdymo teorijoje išsiplečia. Tinklinis valdymo modelis pasižymi šiais ypatumais (1 lentelė) :

1 lentelė. Tinklinio valdymo ypatumai

Eil. Nr.	**Modelio ypatumai**
1.	Bendradarbiavimas yra laisvesnis, paprastai be institucinių požymių.
2.	Dalyvaujantys tinkle nariai gali būti neišsamiai informuoti apie jų nepriklausomumą.
3.	Ryšiai tarp sąveikos problemų gali būti netobulai suformuluoti ir nuolat keistis.
4.	Lengviau prasiskverbia išorinių sistemų įtaka.
5.	Tinkliniuose valdymo modeliuose reikia kasdieninių pastangų sprendžiant einamuosius klausimus (arba reikalauja daug valdymo pastangų).
6.	Tinklo funkcionavimas turi būti nuolat valdomas, kitaip jis sužlugs.

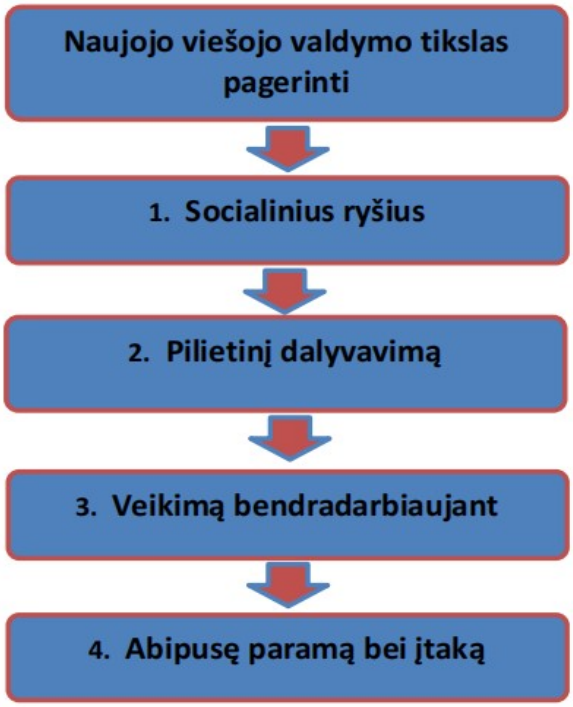
Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Puškorius 2007, 26

Tinklinio valdymo modelis yra pagrįstas bendradarbiavimu, naujojo viešojo valdymo teorijoje turi didelę reikšmę išstumdamas konkurenciją ir rungtyniavimą teikiant paslaugas, kurių svarba buvo pabrėžiama naujosios viešosios vadybos kontekste. Vienareikšmiškai galima, teigti, jog bendradarbiavimas prisideda prie pačių organizacijų kaitos, kad galėtų veikti sėkmingai organizacijos tampa atviros. Keičiasi ir pačių institucijų struktūra. Institucijų stambinimas ir

apjungimas pasižymi svarba kaip atsakas į naujosios viešosios vadybos sąlygotą fragmentaciją (Nakrošis 2011, 74).

Naujojo viešojo valdymo teorijoje bendradarbiavimu bei intensyviomis tarpusavio sąveikomis grįsta tinklaveika tampa valdymo ir viešųjų paslaugų teikimo pagrindu. Tinklinis valdymas prisideda prie pačių valdžios institucijų bei valstybės tarnautojų vaidmens kaitos. Smalskys (2010, 96) teigia, jog pagrindinė valdžios funkcija naujojo viešojo valdymo modelyje yra tarnauti visuomenei, o ne reguliuoti. Valdžia turi įgalioti visus suinteresuotus asmenis dalyvauti vykstančiuose procesuose, platesnis piliečių dalyvavimas apimant ir viešųjų paslaugų teikimą. Valdžios institucijų pagrindinis tikslas – ne tik sąveikų skatinimas, bet ir jų koordinavimas.

Naujojo viešojo valdymo teorijoje svarbi reikšmė skiriama vienai iš sąveikų dalyvių grupių – piliečiams, viešųjų paslaugų gavėjams. Vis dažniau pabrėžiama, kad šios teorijos kontekste turėtų vyrauti sąvokos demokratija, savigarba ir pilietis. Kartu su naujojo viešojo valdymo teorija iš esmės keičiasi požiūris į viešųjų paslaugų gavėjus, kurie daugiau nebėra laikomi klientais, pasyviais vartotojais, tačiau traktuojami kaip aktyvūs piliečiai (4 pav.). Ypatingai svarbus yra jų aktyvus įsitraukimas į vykstančius procesus.

4 pav. Naujojo viešojo valdymo tikslas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal Guogis, 2010

Naujasis viešasis valdymas - tai į socialumą ir visuomeniškumą nukreiptas valdymo modelis, kuris akcentuoja platesnį piliečių dalyvavimą valdyme (Jonikaitė , Juknevičienė, ir Mikolaitytė 2016, 40). Iškilusias problemas piliečiai ir valstybės tarnautojai turi spręsti kartu abiem pusėms

priimtinu būdu. Piliečiai ir valstybės tarnautojai turi dirbti kartu. Valstybės tarnautojai turi padėti piliečiams išreikšti jų poreikius, kurti bendradarbiavimo ir pasitikėjimo ryšius bei atsižvelgti į piliečių interesus ir bendruomenės vertybes. Viešasis administravimas turi remtis viešuoju interesu, bendradarbiavimu ir komunikacija (Stumbraitė -Vilkišienė 2013, 23).

Taigi galima teigti, jog piliečių dalyvavimas bendrai kuriant viešąją paslaugą apibrėžiamas kaip aktyvi paslaugos gavėjo veikla. Bendroji viešoji paslauga yra kuriama palaikant asmeninę sąveiką su paslaugos tiekėju ir/arba kitais paslaugos dalyviais, dalinantis informacija ir atsakomybe, siekiant individualių poreikių patenkinimo, bet drauge sukuriant ir kolektyvinę naudą kitiems paslaugos gavėjams, savanoriškai panaudojant asmeninius išteklius (Stumbraitė - Vilkišienė 2013, 27). Aukštesnę paslaugų kokybę ir kiekybę padeda užtikrinti bendrasis paslaugų kūrimas. Aktyviai dalyvaujant paslaugų kūrime patiems jų gavėjams išplečiamas paslaugų teikėjų spektras.

Naujojo viešojo valdymo teorijos kontekste ypatingas dėmesys yra skiriamas bendrajam viešajam interesui, akcentuojami ne individualus poreikiai, o bendrasis viešasis interesas. (Marks-Krzyszkovska 2016, 45). Viešoji vertė – tai bendrai apspręstų prioritetų išraiška, o ne individulių preferencijų koncentratas (Bason 2014, 73-75). Ieškant bendro intereso neišvengiamai keičiasi pats sprendimo priėmimo modelis. Pagrindiniu tikslu priimant sprendimus tampa skirtingų grupių poreikių derinimas (Buškevičiūtė, ir Raipa 2011, 23-24). Interesai turi būti derinami per suinteresuotų grupių derybas, jų dialogą ir šiems procesams turi būti teikiama ypatinga reikšmė (Bason 2014, 73-75).

Apibendrintai, galima teigti, jog viešųjų paslaugų teikimo tobulinimo pagrindas naujojo viešojo valdymo teorijoje yra geresnis paslaugų gavėjų poreikių patenkinimas. Taip pat reikia paminėti, jog piliečių dalyvavimas net tik padeda tobulinti paslaugų teikimą, tačiau ir tai, jog aktyvus jų įsitraukimas į vykstančius procesus yra būtinas demokratijos užtikrinimui (Jonikaitė, Juknevičienė, ir Mikolaitytė 2016, 40). Demokratinės visuomenės varomoji jėga yra visuomenės narių įtraukimas į politinius procesus. Kiekviena demokratines vertybes puoselėjanti organizacija suvokia, kad šalies stabilumą ir demokratijos plėtrą užtikrina piliečiai puoselėjantys demokratines vertybes (Buškevičiūtė, ir Raipa 2011, 19).

Naujojo viešojo valdymo teorijoje viešųjų paslaugų teikimas, kaip ir naujosios viešosios vadybos teorijoje laikomasi požiūrio, jog paslaugų teikimas turi būti decentralizuotas. Tam, kad paslaugų teikimas būtų priartinamas prie pačių piliečių vietos valdžiai siekiama suteikti dar daugiau galių (Gasperavičienė 2017, 18-19). Taip pat, reikia atkreipti dėmesį, jog naujojo viešojo valdymo teorijos kontekste, itin pabrėžiama koordinavimo svarba (Urbanovič, Smalskys 2015, 225-226).

Naujojo viešojo valdymo teorija remiasi 3-E koncepcija (efektyvumas, veiksmingumas, ekonomiškumas) tai pat yra papildoma dar keliomis vertybėmis tokiomis kaip teisingumas, lygybė bei etika, kurios šioje teorijoje ir tampa esminėmis. Atsakomybės užtikrinimui, institucijų atvirumui,

veiklos skaidrumui šioje teorijoje yra teikiama ypatinga reikšmė. Vis didesni atsakomybės reikalavimai yra keliami organizacijoms. Apibendrinant vienareikšmiškai galima teigti, jog naujojo viešojo valdymo teorijoje keičiasi paslaugų teikimo procesų organizavimas, o taip pat ir dominuojančios vertybės. Šios teorijos kontekste keičiasi ir atskaitomybės už viešųjų paslaugų teikimo pobūdį. Pabrėžiama atskaitomybės piliečiams bei socialiniams partneriams svarba, taip pat atsiranda įvairios atskaitomybės formos. (Raipa, Smalskys, Giedraitytė, ir Nefas 2016, 75-76). Atskaitomybė šiame modelyje užtikrinama per kontraktus bei susitarimus, tačiau didelė reikšmė naujojo viešojo valdymo modelyje tenka tiesiog pasitikėjimui.

Taigi, apibendrinant galima teigti, jog naujojo viešojo valdymo teorijoje, galima pastebi ir tam tikrus jos keliamus iššūkius. Didelis suinteresuotų šalių dalyvavimas politikos įgyvendinimo procesuose yra neabejotinai svarbus ir vertingas, tačiau verčia atkreipti dėmesį į tai, jog siekiant to reikalingos aktyvios valdžios sektoriaus pastangos kruopščiai bei kompetentingai koordinuojant šiuos procesus, užtikrinant lygias dalyvavimo galimybes bei skatinant aktyvias sąveikas.

1.2 Neformaliojo vaikų švietimo samprata ir neformaliojo vaikų švietimo sistemos raida Lietuvoje

Neformalusis vaikų švietimas – visą gyvenimą trunkantis požiūrių, vertybių, įgūdžių ir žinių formavimo procesas, pagrįstas įvairia patirtimi ir ugdymo aplinkos poveikiu bei žiniasklaidos poveikiu. Neformalusis vaikų švietimas pripažįstamas ir vis labiau plintantis būdas įgyti ir tobulinti kompetencijas (Rettinger 2021, 222). Didėjanti neformaliojo vaikų švietimo svarba tiesiogiai kyla dėl pasaulio civilizacijos ir technologinės plėtros. Nauja žiniomis pagrįsta ekonomika, informacija, inovacijos, technologinė pažanga sukuria naujus švietimo, socialinius, ekonominius ir politinius iššūkius. Minėti tikslai gali būti realizuojami per neformalųjį vaikų švietimą (Stalończyk 2014, 321).

Neformalus vaikų švietimas yra sudėtinė Lietuvos švietimo sistemos dalis, Švietimo įstatyme apibrėžiamas kaip orientuotas į vaikų ir jaunimo pažinimo, ugdymosi ir saviraiškos poreikių tenkinimą, pagalbą jiems tapti aktyviais visuomenės nariais (LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2011/Nr. XI-1281).

Lietuvos neformaliajame švietime matomos didelės perspektyvos ir vyksta reikšmingi pokyčiai, todėl neformalusis Lietuvos švietimas yra visos švietimo bendruomenės dėmesio centre. Gilesnės analizės ir suvokimo reikalauja neformaliajame vaikų švietime vykstantys procesai, kurie įgalintų visą švietimo sistemą pasirengti kokybiniams ir kiekybiniams pokyčiams (Jucevičiūtė-Bartkevičienė, ir Makarskaitė-Petkevičienė 2016, 8).

Neformalusis vaikų švietimas, kaip, beje, ir formalusis, Lietuvoje išgyvena nuolatinės kaitos ir reformų procesą (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2006, 9-10; „Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas 2014–2016 m.” 2013 /Nr. V-972.) Galima

išskirti kelis pagrindinius neformaliojo švietimo konstravimo arba rekonstravimo etapus, kurie paremti strateginiais dokumentais ir turi į aiškius pokyčius orientuotus tikslus (2 lentelė).

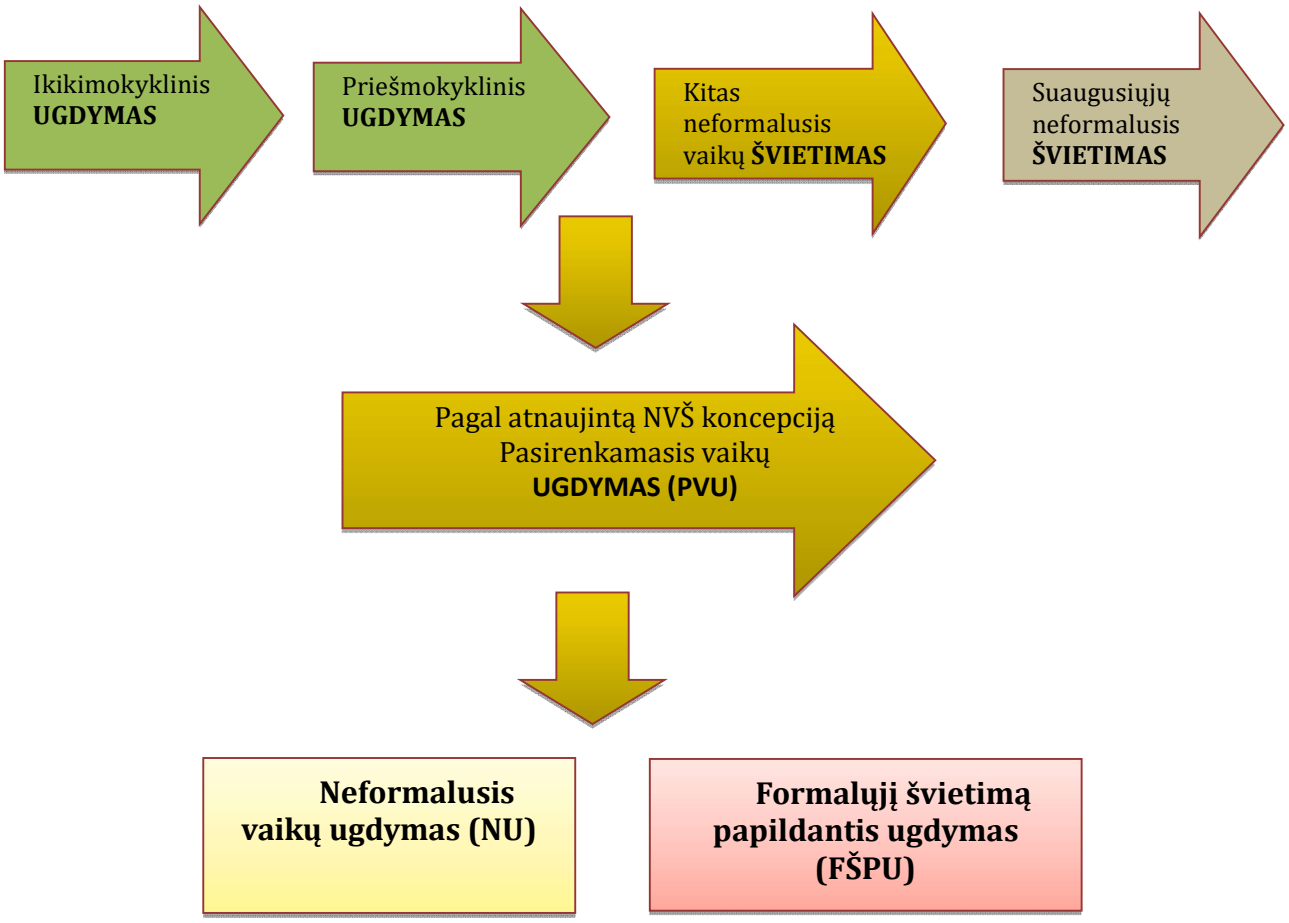
2 lentelė. Lietuvos neformaliojo vaikų švietimo kaitos etapai

Etapas	**Laikotarpis**	**Pokyčių aprašymas**	**Pagrindiniai pokyčius reglamentuojantys dokumentai**
I	1990 -2003	Papildomo ugdymo koncepto apibrėžimas, kurio sampratos iki šios Lietuvoje nebuvo.	Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (1991), Lietuvos Respublikos švietimo strategija (1992), Vaiko teisių apsaugos įstatymas (1996), Papildomo ugdymo koncepcija (1998).
II	2003-2012	Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Valstybine švietimo strategija 2003-2012 metams (2003) siekiama įtraukti NVŠ į bendrą švietimo erdvę kartu su formaliuoju ir informaliuoju ugdymu. Rengiamasi dideliems pokyčiams.	Lietuvos Respublikos Valstybinė švietimo strategija 2003-2012, Lietuvos Respublikos Švietimo įstatymas (2011).
III	2012 -2015	Pasirengimas NVŠ krepšelio įvedimui - tikslino finansavimo skyrimas neformaliajam vaikų ugdymui. Eksperimentinio NVŠ krepšelio išbandymas.	Lietuvos Respublikos Valstybinė švietimo strategija 2013-2022, Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012).
IV	2015 - 2017	NVŠ krepšelis įvedamas visoje Lietuvoje (vidurkis 15 Eur.). NVŠ teikimo liberalizavimas	Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašas (2015, 2016, 2018).
V	Nuo 2018 iki dabar	NVŠ organizavimo inovacijų įvedimas tokių kaip: Kultūros pasas, visos dienos mokykla ir kt. Analizuojami NVŠ kokybės rodikliai. Iš Europos sąjungos lėšų skiriamos NVŠ tikslinės lėšos.	Visos dienos mokyklos koncepcija (2018), Kultūros paso koncepcija (2018), Neformaliojo vaikų švietimo ir jo teikėjų veiklos kokybės užtikrinimo eksperimentinė metodika (2018).

Šaltinis: Pitrėnaitė 2019, 24

Apie neformaliojo švietimo perspektyvas Lietuvoje byloja pastaraisiais metais priimti nauji švietimo dokumentai: Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (2012); Valstybinė švietimo 2013–2022 m. strategija (2013), Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas 2014–2016 m. (2013). Ypatingą postūmį reformai šioje srityje suteikė ES projekto „Pasirenkamojo vaikų švietimo finansavimo modelio sukūrimas ir išbandymas savivaldybėse“ (2012) įgyvendinamas, jo rezultatai inspiravo tai, kad 2015 m. spalio 1 d. įdiegtas naujas finansavimo modelis (atsirado neformaliojo vaikų švietimo krepšelis) visoje Lietuvoje, siekiant, kad švietimo reikmėms skirti pinigai „keliautų“ paskui vaiką. Tuo būdu padidintos galimybės, skatinti popamokinių veiklų įvairovę ir prieinamumą, priartinti neformalųjį švietimą prie vaiko gyvenamosios vietos, o taip pat neformaliojo švietimo užsiėmimuose vykdoma veikla sudominti daugiau vaikų (Jucevičiūtė-Bartkevičienė, ir Makarskaitė-Petkevičienė 2016, 8-9).

Kalbant apie Lietuvos neformalųjį švietimą, reikia pasakyti, kad šiandien jis apima ikimokyklinį ugdymą, priešmokyklinį ugdymą, **kitą neformalųjį vaikų švietimą**, kuris yra analizuojamas šiame darbe, o taip pat suaugusiųjų neformalųjį švietimą (5 pav.).

5 pav. Neformalusis švietimas Lietuvoje

Šaltinis: Pagal Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2013, 2

Šiai kaitai atsirasti padėjo padidėjęs dėmesys neformaliajam švietimui visoje Europos Sąjungoje (9th Council of Europe Conference of Ministers responsible for Youth (2012); Rethinking Education: Investing in Skills for Better Socio-economic Outcomes (2012) ir Lietuvos mokslininkų grupių darbai, susiję su neformaliuoju švietimu – Pasirenkamojo vaikų ugdymo prieinamumo tyrimas (2013), Šeimų ir administracijos požiūris į pasirenkamąjį vaikų ugdymą: situacija, problemos bei tobulinimo galimybės, – kokybinio tyrimo ataskaita (2013) bei individualiai atlikti tyrimai (Jucevičiūtė-Bartkevičienė, ir Makarskaitė-Petkevičienė 2016, 9).

2015 metais įvedamas NVŠ krepšelis, t. y. skiriamos tikslinės lėšos vaikų neformaliam švietimui – kai kiekvienas bendrojo ugdymo sistemoje esantis mokinys gali gauti vienam būreliui vidutiniškai 15 eurų ir jais pasinaudoti pasirinkęs jam tinkamą NVŠ veiklą (Pitrėnaitė 2019, 25).

Galima sakyti, kad tai yra esminis lūžis visoje Lietuvos švietimo sistemoje. Įvesti tikslines lėšas paskatino iki tol buvusi socialiai neteisinga NVŠ finansavimo sistema. Įvertinus Valstybinio audito ataskaitą (Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė 2015, 5-9) paaiškėjo, kad (6 pav.):

6 pav. NVŠ būklė Lietuvoje

Šaltinis: sudarytas darbo autorės pagal Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė, 2015

Siekiant tobulinti NVŠ sistemą, 2012 m. buvo atnaujinta Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija (patvirtinta 2005 m.), skirta gerinti neformaliojo vaikų švietimo prieinamumą šalyje, 2013 m. patvirtintas Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas, sukurtas ir išbandytas naujas finansavimo modelis – NVŠ krepšelis, kuris visoje Lietuvoje pradėtas diegti nuo 2015 metų rugsėjo (Pitrėnaitė 2019, 26).

Visas neformalusis švietimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, kurią apibrėžia NVŠ koncepcija (2012), konkrečius įgaliojimus savivaldybėms suteikia ir Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašas (2015, 2016, 2018).

Apibendrinant galima teigti, jog NVŠ reformos Lietuvoje esmė yra NVŠ krepšelio suformavimas bendrojo ugdymo vaikams. NVŠ krepšelio dydis svyruoja nuo 10 iki 20 eurų, o vidurkis yra 15 eurų. Neformaliojo vaikų švietimo krepšelis taip pat prisidėjo prie naujų ugdymo proceso dalininkų tokių kaip laisvieji mokytojai, NVO, privatus sektorius atsiradimo.

1.3. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas Lietuvoje mokinio krepšelio principu

Neformaliojo vaikų švietimo krepšelis Lietuvoje atsirado po daugiau nei dešimties metų trukusių diskusijų bei rekomendacijų įdiegti naująjį finansavimo modelį. Ilgas diegimo procesas byloja apie nuvertinamą neformaliojo švietimo svarbą – šios ugdymo formos finansavimo klausimas ilgai negavo pakankamai visuomenės dėmesio ir neatsirado politinėje darbotvarkėje, nors rekomendacijų bei kvalifikuotų argumentų už krepšelio modelį nestigo.

Prie „tolygaus neformaliojo vaikų švietimo paslaugų planavimo, numatant visiems vaikams vienodą krepšelį neformaliam ugdymui kaip valstybės taikomą priemonę užtikrinti vaikų lygias teises į „socioedukacines paslaugas" rekomenduota pereiti dar 2006 metais po įvykdyto mokslinio tyrimo (Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija 2006, 61-62).

Neformaliojo švietimo krepšelis visoje Lietuvoje buvo įvestas 2015 metų spalio 1 dieną. Pagrindiniai Švietimo ir mokslo ministerijos įvardyti NVŠ krepšelio įvedimo tikslai ir lūkesčiai (3 lentelė) :

3 lentelė. NVŠ krepšelio tikslai ir lūkesčiai

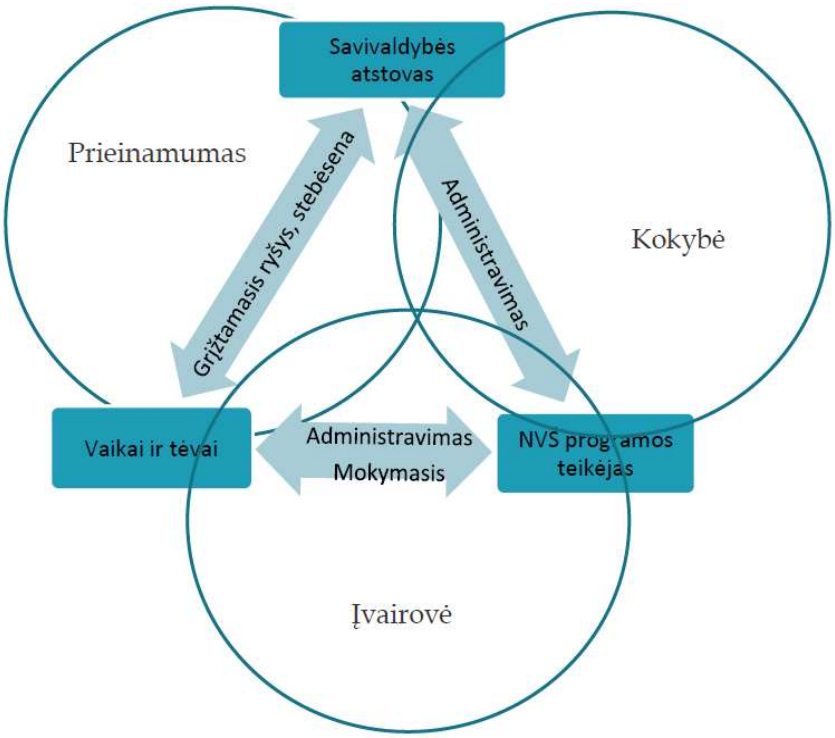
Eil. Nr.	NVŠ krepšelio įvedimo tikslai ir lūkesčiai
1.	Bus įtraukta daugiau mokinių į neformaliojo švietimo veiklas (20 proc. daugiau nuo buvusio skaičiaus, t. y. nuo maždaug 30 proc. visų mokinių iki 50 proc.).
2.	Atsiras daugiau skirtingų neformaliojo ugdymo veiklų formų (vyrauja menai ir sportas).
3.	Atsiras daugiau tiekėjų (nevyriausybinis sektorius, privačios įstaigos, privatūs žmonės), kurie savo pasiūlytomis programomis sudomins tuos mokinius, kurie iki šiol neužsiėmė jokia neformaliojo švietimo veikla.

Šaltinis: sudarytas darbo autorės pagal „Bernardinai.lt", 2015

Pagal naują neformaliojo švietimo finansavimo modelį pinigai keliauja „paskui vaiką", tai reiškia, jog mokiniui išsirinkus neformaliojo švietimo programą, pinigų suma nukeliaus programos teikėjui. Tiesa, mokinys gali rinktis tik savivaldybės akredituotą programą. Programų teikėjais gali būti visi neformaliojo vaikų švietimo teikėjai, išskyrus formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklas ir mokyklas, teikiančias bendrąjį ugdymą. Rekomenduojama NVŠ lėšų suma vienam mokiniui yra 15 eurų. Tik įdiegus krepšelį 2015 metais savivaldybės kūrybingai pasižiūrėjo į šią rekomendaciją ir skyrė nuo 6,5 iki 32,55 euro vienam mokiniui. Vėliau buvo įvestos „žirklės" – dabar skiriama suma negali būti trečdaliu didesnė ar mažesnė nei rekomenduojami 15 eurų („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758).

„NVŠ krepšelio lėšomis gali būti finansuojama tik viena vaiko pasirinkta NVŠ veikla. Savivaldybės gali nustatyti NVŠ programų prioritetus: pagal mokinių lankomumą, vaikų skaičių, programų kryptis (pavyzdžiui, programavimo, verslumo, pilietiškumo ir t.t.). Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos apraše nurodoma, jog savivaldybė, skirstydama NVŠ lėšas, turi siekti, kad NVŠ dalyvaujančių vaikų skaičius padidėtų maksimaliai, būtų užtikrinta NVŠ programų įvairovė, kokybė ir prieinamumas („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758)."

Galima daryti išvadas, jog NVŠ teikėjų skaičiaus, teikiamų paslaugų įvairovė, NVŠ teikėjų veiklos kokybė yra neatsiejama yra su NVŠ krepšelio veikimo modeliu (7 pav.):

7 pav. NVŠ Krepšelio veikimo modelis

Šaltinis: Pagal Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra gerosios patirties ir finansavimo modelio panaudojimas mokymosi visą gyvenimą srityje, 2022, 12

„Krepšelio modelio veikimą iliustruoja ir finansavimo modelio efektyvumą demonstruoja būtent siektini veiksniai: programų prieinamumas ir įvairovė, efektyvus administracinis procesas, kokybiškas stebėsenos ir vertinimo procesas, programų kokybė (kompetencijų mokymas). Kiekvieno iš šių veiksnių įgyvendinimas priklauso praktiškai nuo visų NVŠ krepšelio modelio veikimo modelio dalyvių. Taip pat NVŠ organizavimas savivaldybėse priklauso nuo savivaldybės faktinių poreikių („Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra", 2022, 12)."

Neformaliojo vaikų švietimo lėšos iš Europos Sąjungos finansinės paramos, bendrojo finansavimo ir kitų Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto yra skiriamos savivaldybėms neformaliojo vaikų švietimo plėtotei, siekiant didinti vaikų, ugdomų pagal NVŠ programas, skaičių. NVŠ finansavimas skiriamas teikėjams, akreditavusiems NVŠ programas savivaldybėje („Besimokantis miestas", 2021).

„Reikalavimai neformaliojo švietimo teikėjui („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758) :

1. NVŠ lėšomis NVŠ programas įgyvendinti gali visi neformaliojo vaikų švietimo teikėjai, išskyrus mokyklas, teikiančias bendrąjį ugdymą, kurie:

1.1. turi teisę vykdyti švietimo veiklą;

1.2. registruoti Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR);

1.3. turi NVŠ programai (-oms) įgyvendinti pritaikytas patalpas, įrangą, priemones;

1.4. užtikrina vaikui saugią ir sveiką ugdymo(si) aplinką teisės aktų nustatyta tvarka;

1.5. turi asmenis, pagal Lietuvos Respublikos švietimo įstatymą galinčius dirbti neformaliojo vaikų švietimo mokytojais;

2. Laisvieji mokytojai, pvz., menininko statusą turintys asmenys, kultūros darbuotojai ir pan., norintys įgyvendinti NVŠ programas.

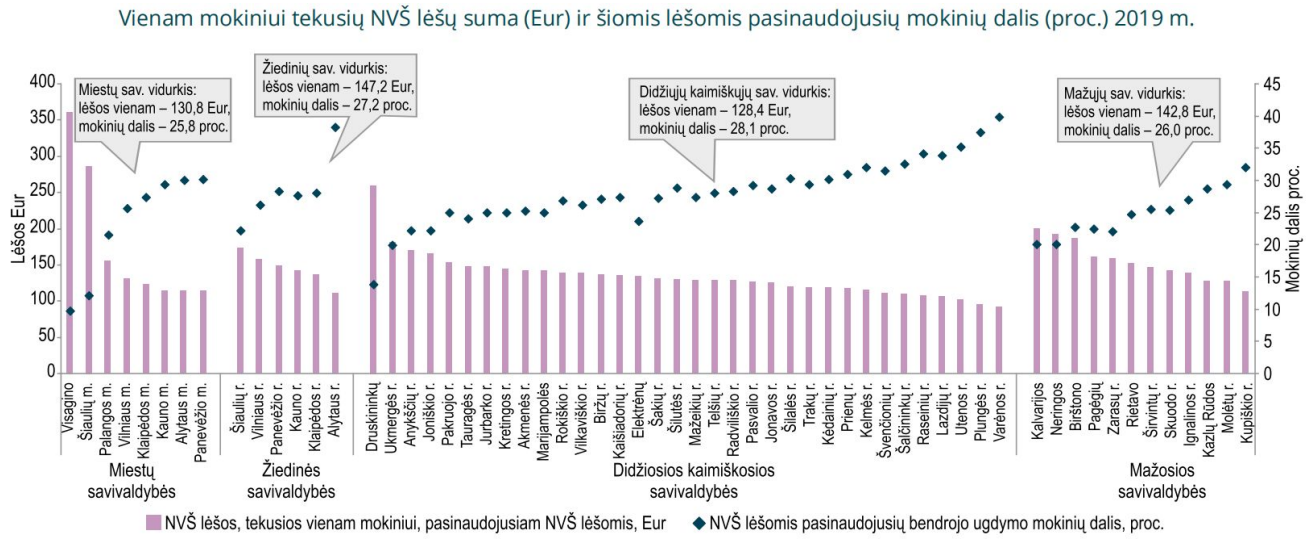
3. Įstaigos, norinčios įgyvendinti NVŠ programas."

„Švietimo teikėjas (NVŠ teikėjas), atitinkantis nustatytus reikalavimus, savivaldybei teikia užpildytą NVŠ programos atitikties reikalavimams paraiškos formą. NVŠ teikėjas gali teikti kelias programas, vienai programai pildoma viena paraiškos forma. NVŠ programos, atitinkančios reikalavimus, taip pat skelbiamos savivaldybės interneto svetainėje kartu su kvietimu vaikams (tėvams, globėjams, rūpintojams) registruotis į NVŠ programą. NVŠ teikėjas sudaro mokymo sutartis su paslaugos gavėju, elektroniniu būdu užpildydamas mokymo sutartį. Savivaldybė savo nustatyta tvarka perveda NVŠ lėšas NVŠ teikėjui pagal vaikų, sudariusių sutartis dėl dalyvavimo NVŠ programoje, skaičių, numatydama švietimo teikėjo įsipareigojimus, kitas sąlygas ir atsakomybę už netinkamą NVŠ lėšų naudojimą ir ugdymo proceso organizavimą („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758)."

2019-2020 metais neformaliojo vaikų švietimo (NVŠ) krepšeliui skiriama lėšų suma ir skyrimo tvarka nesikeitė. 2020 metais NVŠ veiklos buvo finansuojamos išlaikant 2019 m. finansavimo lygį. Finansavimas savivaldybes ir švietimo teikėjus pasiekė įprasta pastarųjų metų tvarka. Krepšelio dydis svyravo nuo 10 iki 20 eurų, o konkrečią sumą nusistatė savivaldybė („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2020).

Lyginant su ankstesniais metais savivaldybėms rekomenduojama daugiau dėmesio skirti jautriausioms neformaliojo švietimo problemoms spręsti. Jei NVŠ lėšų yra mažiau nei vaikų, norinčių dalyvauti programose, lėšos pirmiausiai turėtų būti skiriamos įvairių ugdymosi poreikių turintiems vaikams bei vaikams, gaunantiems socialinę paramą. Toks prioritetas pasirinktas išanalizavus duomenis, kiek vaikų dalyvauja neformaliajame švietime. Tik 30 proc. mokinių, turinčių įvairių poreikių, lanko būrelius, tai dvigubai mažiau negu jų bendraamžių („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2020).

„2019 m. savivaldybėms buvo skirta 11,47 mln. Eur NVŠ lėšų, vienam mokiniui vidutiniškai po 35,4 Eur metams. Kadangi ne visi mokiniai dalyvauja NVŠ programose, kurioms finansuoti gali būti naudojamos šios lėšos, vienam NVŠ lėšomis pasinaudojančiam mokiniui tenka didesnė suma. 2019 m. šalyje vienam mokiniui vidutiniškai teko 131,8 Eur metams, o savivaldybėse – nuo 100 Eur nesiekiančios sumos Varėnos ir Plungės rajonuose iki triskart didesnės Visagino ir Šiaulių miestuose (8 pav.)."

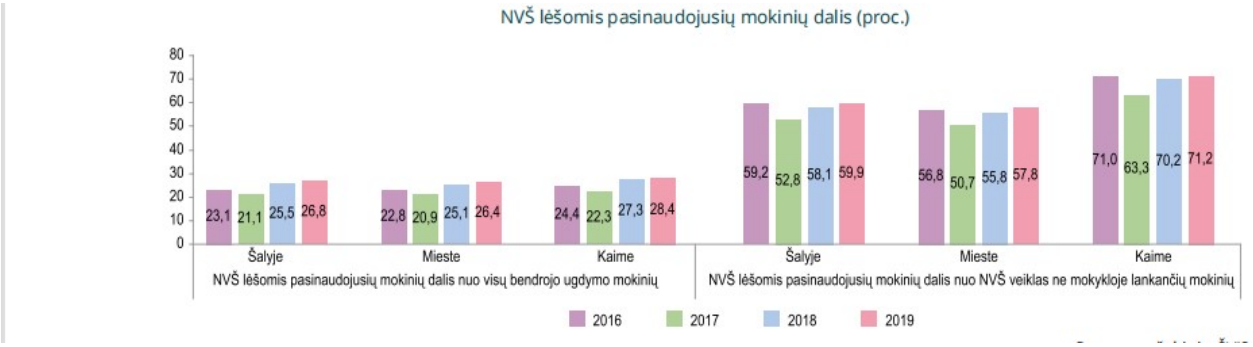

8 pav. Savivaldybėse, kuriose vienam mokiniui tenka palyginti didelė NVŠ lėšų suma, jomis pasinaudojančių mokinių mažiausia

Šaltinis: Pagal Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020, 95

„Didžiausia suma mokiniui teko ten, kur buvo mažiausiai NVŠ lėšomis pasinaudojusių mokinių. Kai kuriose savivaldybėse (Visagino, Šiaulių miesto ir Druskininkų) tokių mokinių buvo mažiau nei 15 proc. Šiose savivaldybėse svarbu siekti, kad NVŠ lėšomis pasinaudotų daugiau mokinių.

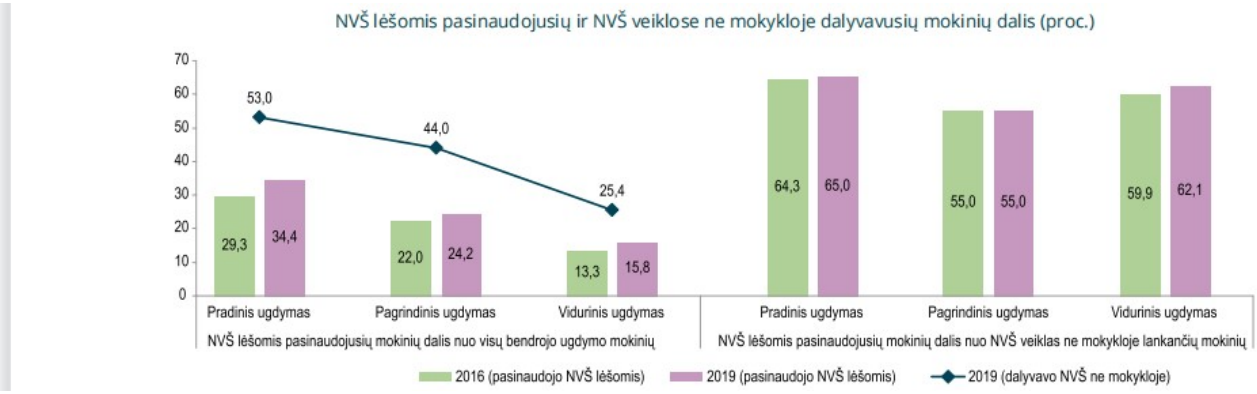
Iš visų bendrojo ugdymo mokinių NVŠ lėšomis 2019 m. pasinaudojo maždaug ketvirtadalis, panaši padėtis yra ir mieste, ir kaime (9 pav.).”

9 pav. NVŠ lėšomis pasinaudoja apie ketvirtadalis, o iš lankančiųjų NVŠ veiklas ne mokykloje daugiau nei pusė bendrojo ugdymo mokinių

Šaltinis: Pagal Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020, 95

„Palyginti su visais ne mokykloje organizuojamose NVŠ veiklose dalyvaujančiais mokiniais, NVŠ lėšomis pasinaudojo trys penktadaliai mokinių (vidutiniškai šalyje 60 proc.; kaime daugiau nei mieste). NVŠ lėšomis aktyviau naudojasi pradinių klasių mokiniai, nes jie dažniau dalyvauja ne mokyklos vykdomose NVŠ programose (10 pav.).“

10 pav. NVŠ lėšomis pasinaudoja daugiau pradinio ugdymo mokinių

Šaltinis: Pagal Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2020, 95

„Iš duomenų matyti, kad 2017 m. NVŠ lėšomis pasinaudojusių mokinių buvo šiek tiek sumažėję, palyginti su 2016 m., bet vėliau jų vėl padaugėjo. Per visą analizuojamą laikotarpį (2016–2019 metus) NVŠ lėšomis pasinaudojusių bendrojo ugdymo mokinių dalis šalyje padidėjo 3,7 proc. punkto. Augimas savivaldybių grupėse buvo toks: miestų savivaldybėse – 4,2 proc. punkto, didžiosiose kaimiškosiose – 3,6 proc. punkto, žiedinėse – 2,8 proc. punkto, mažosiose – 2 proc. punktai. Vis dėlto didžiausią augimą miestų savivaldybių grupėje lėmė didelis rodiklio pagerėjimas (7–8 proc. punkto) Vilniuje ir Kaune. O lyginant atskiras savivaldybes, tokių mokinių dalis labiausiai (10 proc. punkto ir daugiau) padidėjo Šilalės, Raseinių, Varėnos, Jonavos ir Kupiškio rajonuose, labiausiai (10 proc. punkto ir daugiau) sumažėjo – Visagino, Druskininkų, Palangos ir Šiaulių miestų savivaldybėse (Lietuvos švietimo, mokslo ir sporto ministerija 2020, 94).“

2021 metais dėl valstybės lygio ekstremaliosios situacijos ir (ar) karantino, paskelbto dėl Covid-19 ligos (koronaviruso infekcijos), savivaldybėse sumažėjo galimybės įgyvendinti NVŠ programas, savivaldybės jai pagal skirtas ir planuojamas nepanaudoti NVŠ lėšas gali naudoti stovykloms, prisidedančioms prie socialinių emocinių kompetencijų ugdymo, vykdomoms mokinių atostogų metu („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo 2021/Nr.V-609“).

Taigi apibendrinus, galima teigti, jog neformaliojo vaikų švietimo finansavimo sistema Lietuvoje mokinio krepšelio principu pasiteisina, tačiau neišvengiamai reikalauja tobulinimo ir plėtojimo. Pastaruoju metu (Covid-19 pandemijos metu) ypač aktualus klausimas yra NVŠ lėšų įsisavinimas ir panaudojimas savivaldybėse.

Taip pat aktualu yra aptarti kaip esamas neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas savivaldybėse siejasi su pirmame šio skyriaus dalyje analizuotais viešojo valdymo modeliais. Per pastaruosius dešimtmečius, pradedant nuo aštunto dešimtmečio vyko daugybė viešojo administravimo reformų. Viešojo valdymo reformos gali padėti sumažinti biurokratinių suvaržymų, stiprinti vykdomosios valdžios atsakomybę ir atskaitomybę tiek įstatymų leidėjams, tiek piliečių grupėms už politikos krypčių bei programų formavimą ir įgyvendinimą (Raipa 2009, 24).

Kaip jau buvo minėta, jog **naujoji viešoji vadyba** pasižymėjo ne tik pranašumais prieš **tradicinį viešojo administravimo** modelį, bet ir trūkumais dėl kiekybinių išmatuojamų rodiklių pranašumo prieš kokybinius, taip pat gausėjančios tiems rodikliams įvertinti reikalingos tikrintojų armijos.

Naujojo viešojo valdymo tikslas - pagerinti visus keturis „socialinio kapitalo" dėmenis: socialinius ryšius, pilietinį dalyvavimą, veikimą bendradarbiaujant ir abipusę paramą bei įtaką (Smalskys 2010, 137-149). Būtent su Naujuoju viešuoju valdymu siejasi esamas neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas savivaldybėse. Naujasis viešasis valdymas skatina administracines technologijas: klientų aptarnavimą, sutartis, sudaromas darbų atlikimo pagrindu, konkurenciją, rinkos lengvatas ir dereguliaciją (Denhardt 2001, 201).

Naujojo viešojo valdymo pagrindinius bruožus galima susieti su neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo organizavimu savivaldybėse. Paslaugos yra teikiamos vadovaujantys tokiais principais kaip (Raipa 2009, 41): tarnavimas piliečiams, o ne klientams, pilietiškumo vertinimu, viešojo intereso ieškojimu, piliečių įtraukimu į viešųjų reikalų sprendimą, strateginiu mąstymu, demokratišku veikimu, atskaitomybe, tarnavimu, o ne reguliavimu, žmonių, o ne produktyvumo vertinimu.

Pagrindinės Naujojo viešojo valdymo modelio charakteristikos (4 lentelė):

4 lentelė. Pagrindinės Naujojo viešojo valdymo modelio charakteristikos

Kriterijus	Naujasis viešasis valdymas
Valdymo metodas	Tinklas
Normatyvinis pagrindas	Susitarimai
Vadovavimo stilius	Partnerystė ir konsultacijos
Santykių pobūdis	Lygybė ir tarpusavio priklausomybė
Veiklos tikslas	Socialinio pasitikėjimo vystymas
Veiklos orientacija	Poreikiai
Organizacinis statusas	Pilietinė visuomenė, policentrinė sistema
Piliečių ir valstybės santykiai	Įgaliojimas
Aukštesniųjų pareigūnų atskaitomybė	Piliečiams ir socialiniams partneriams
Nukreipiantys principai	Atskaitomybė, skaidrumas ir dalyvavimas
Sėkmės kriterijai	Procesas
Pagrindiniai požymiai	Atsakingumas

Šaltinis: sudarytas darbo autorės pagal Smalskys 2010, 108-149

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugos savivaldybėse yra teikiamos vadovaujantis: susitarimais, partneryste ir konsultacijomis, lygybe ir tarpusavio priklausomybe, poreikiais, atsakomybe, skaidrumu ir atsakingumu. Visi šie bruožai yra būdingi Naujajam viešajam valdymui, kuriuos galima priskirti prie neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo savivaldybėse stipriųjų pusių. Prie silpnųjų pusių galima priskirti: tinklinio valdymo ypatumus ir procesą. Tinkliniuose valdymo modeliuose reikia kasdieninių pastangų sprendžiant einamuosius klausimus (arba reikalauja daug valdymo pastangų), o taip pat tinklo funkcionavimas turi būti nuolat valdomas, kitaip jis sužlugs. Sėkmės kriterijumi teikiant neformaliojo vaikų švietimo paslaugas savivaldybėse yra procesas, kuris gali būti netobulai suformuluotas ir nuolat keistis.

Taigi apibendrinus, galima teigti, jog neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas savivaldybėse yra procesas, kuris reikalauja tobulinimo ir nuolatinio valdymo, siekiant užtikrinti viešąjį interesą.

1.4. Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 metų neformaliojo švietimo situacijos apžvalga

Švietimo paslaugų prieinamumas ir jų kokybė yra prioritetinė Vilniaus rajono savivaldybės sritis, nes būtent švietimas lemia visuomenės pažangą, saugo ir kuria tautos tapatybę bei perduoda vertybes.

Todėl savivaldybės tikslas – kokybiškas švietimas kiekvienam, kuris padėtų įveikti socialinę atskirtį ir kiekvienam mokiniui pasiekti pačių geriausių rezultatų.

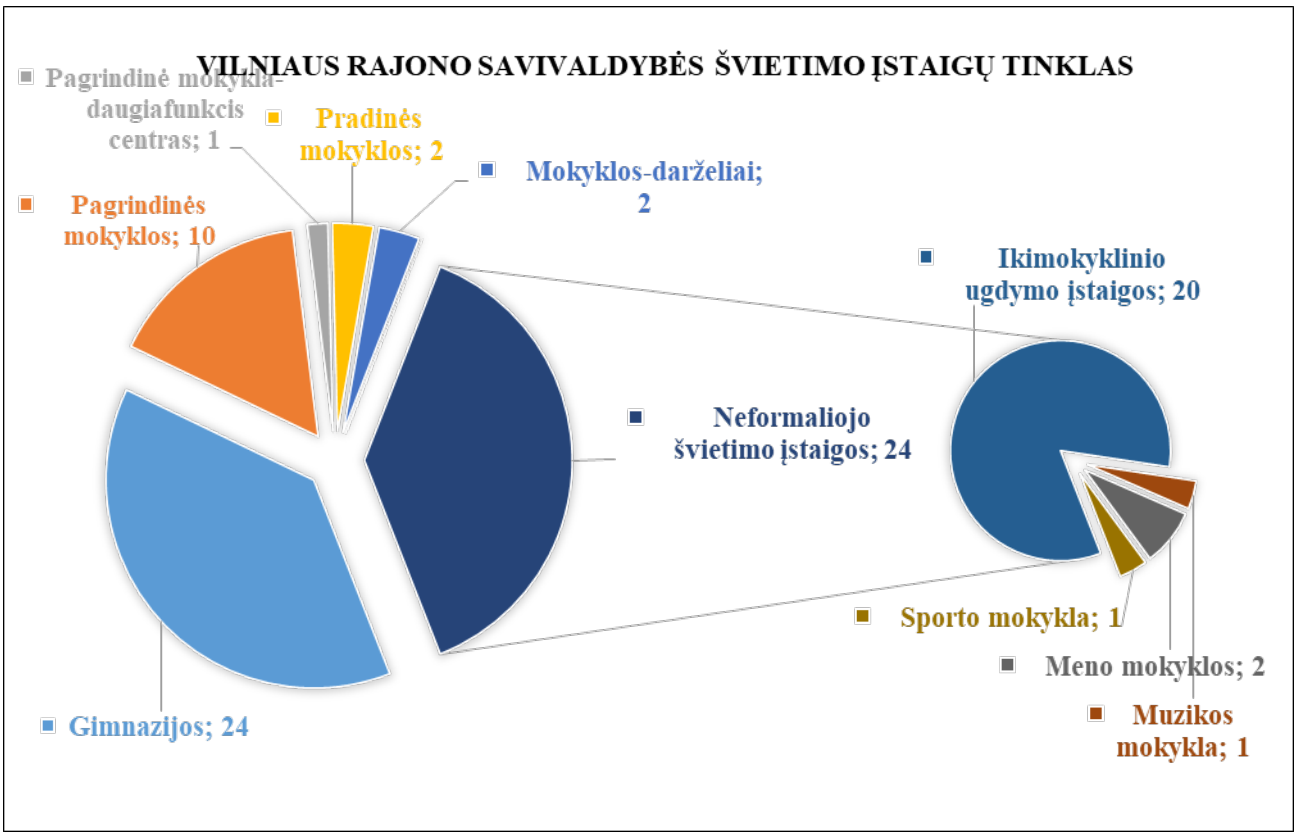
2019–2020 metais Vilniaus rajono savivaldybėje toliau buvo įgyvendinamas Vilniaus rajono savivaldybės strateginio plėtros plano 2016–2023 metų ilgalaikės plėtros prioritetas švietimo srityje – kokybiško ir prieinamo švietimo, laisvalaikio bei socialinių paslaugų visuomenei užtikrinimas, taip pat Vilniaus rajono savivaldybės 2019–2021 metų strateginio veiklos plano Švietimo kokybės ir prieinamumo gerinimo programa bei Švietimo skyriaus 2020 metų veiklos planas, atsižvelgiant į metinius rajono švietimo prioritetus (5 lentelė) :

5 lentelė. Vilniaus raj. savivaldybės švietimo prioritetai

Eil. Nr.	Vilniaus raj. savivaldybės švietimo prioritetai
1.	Orientuotis į skirtingus mokinių poreikius, skirti dėmesį kiekvienam mokiniui.
2.	Plėtoti prevencines programas, skirtas patyčioms ir smurtui mokyklose mažinti.
3.	Gerinti gimtųjų ir valstybinės kalbų ugdymo kokybę.
4.	Skirti daugiau dėmesio pilietiniam ir dvasiniam ugdymui.
5.	Ugdymo procese plačiau panaudoti ugdymo aplinkos ir erdvių (virtuali ugdymosi erdvė, gamtamokslės laboratorijos, menų ir sporto erdvės, šiuolaikinės bibliotekos, lauko klasės) teikiamas galimybes.

Šaltinis: sudarytas darbo autorės pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020

2019–2020 metais Vilniaus rajono savivaldybėje veikė savivaldybės įstaigos (11 pav.):

11 pav. Vilniaus raj. savivaldybės švietimo įstaigų tinklas

Šaltinis: Pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020, 3

2019–2020 metais savivaldybėje buvo teikiamos įvairios švietimo paslaugos rajono vaikams, mokiniams ir suaugusiesiems: ikimokyklinis bei priešmokyklinis vaikų ugdymas, bendrasis mokinių ugdymas pagal pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programas, neformalusis vaikų švietimas bei formalųjį švietimą papildantis ugdymas meno, muzikos ir sporto mokyklose, švietimo ir psichologinė pagalba, popamokinis mokinių užimtumas, nemokamas maitinimas, pavėžėjimas, vasaros poilsis, neformalusis suaugusiųjų švietimas, vykdoma projektinė bei prevencinė veikla, mokinių užimtumo ir gabumų plėtojimas, sveikatos stiprinimas bei sveikos mitybos įpročių ugdymas.

Vilniaus rajono savivaldybėje veikė 4 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos. 2019–2020 metais pagal neformaliojo vaikų švietimo programas, papildančias formalųjį švietimą, bei neformaliojo vaikų švietimo programas (dailė, muzika, sportas) savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklose buvo ugdoma 918 mokinių („Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyrius", 2020).

Siekiant sudaryti sąlygas mokinių kūrybiškumo ir saviraiškos poreikiams tenkinti bei padidinti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų prieinamumą, nuo 2016 metų savivaldybėje įgyvendinamas iš Europos Sąjungos fondų investicijų lėšų finansuojamas projektas **„Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra"**, leidžiantis mokiniams papildomai rinktis neformaliojo vaikų

švietimo (toliau – NVŠ) veiklas (kalbų, menų, sporto, sveikos gyvensenos, šokių, techninės kūrybos, pilietinio, socialinio, etninio ugdymo ir kt.) ir gauti iki 15 Eur per mėn. kompensaciją lankomam būreliui.

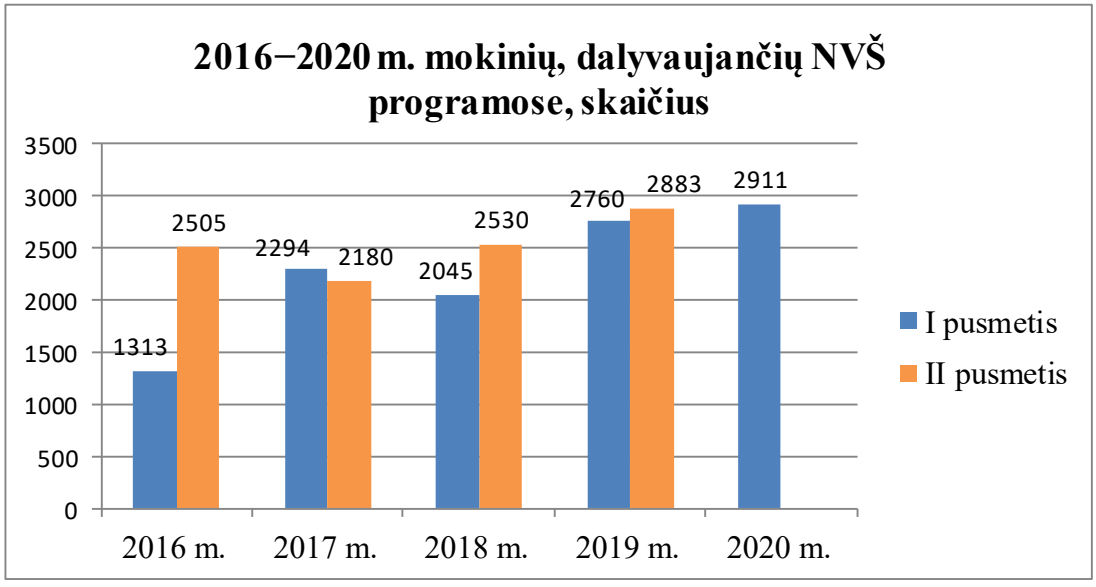
2019 metų II pusmetyje įvairiose Vilniaus rajono švietimo ir kultūros įstaigose buvo vykdomos:

- 82 NVŠ programos, kuriose dalyvavo 2883 mokiniai, nors buvo sudaryta galimybė rinktis net iš 104 įvairių krypčių (sporto, muzikos, šokių, techninės kūrybos, dailės, kalbų, pilietiškumo, informacinių technologijų bei kt.) NVŠ programų.

2020 metų I pusmetyje įvairiose Vilniaus rajono švietimo ir kultūros įstaigose buvo vykdomos:

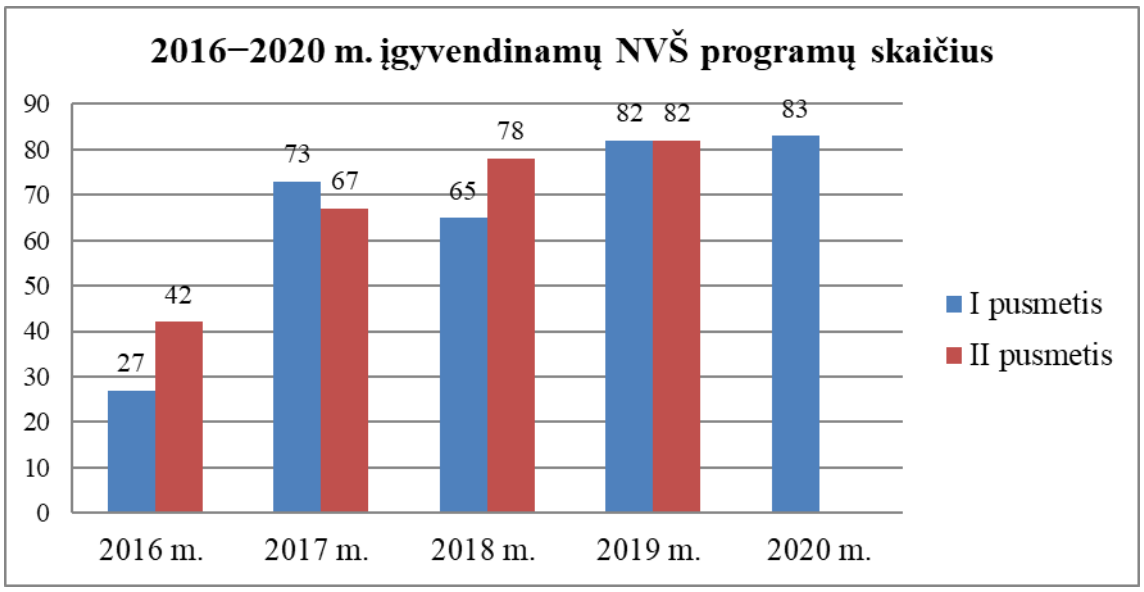
- 83 NVŠ programos, kuriose dalyvavo iki 2911 mokinių per mėnesį. Lietuvoje paskelbus karantiną 44 NVŠ programos buvo įgyvendinamos nuotoliniu būdu. Įvairiose sporto, menų, technologijų, šokių, kalbų, socialinių įgūdžių ugdymo, gamtos ir ekologijos bei techninės kūrybos krypčių NVŠ programose nuotoliniu būdu dalyvavo daugiau nei 1300 vaikų.

Iš viso NVŠ programoms vykdyti 2019 m. buvo panaudota 350,6 tūkst. Eur, o 2020 m. I pusmetyje – virš 180,0 tūkst. Eur.

12 pav. Mokinių, dalyvaujančių NVŠ programose, skaičius

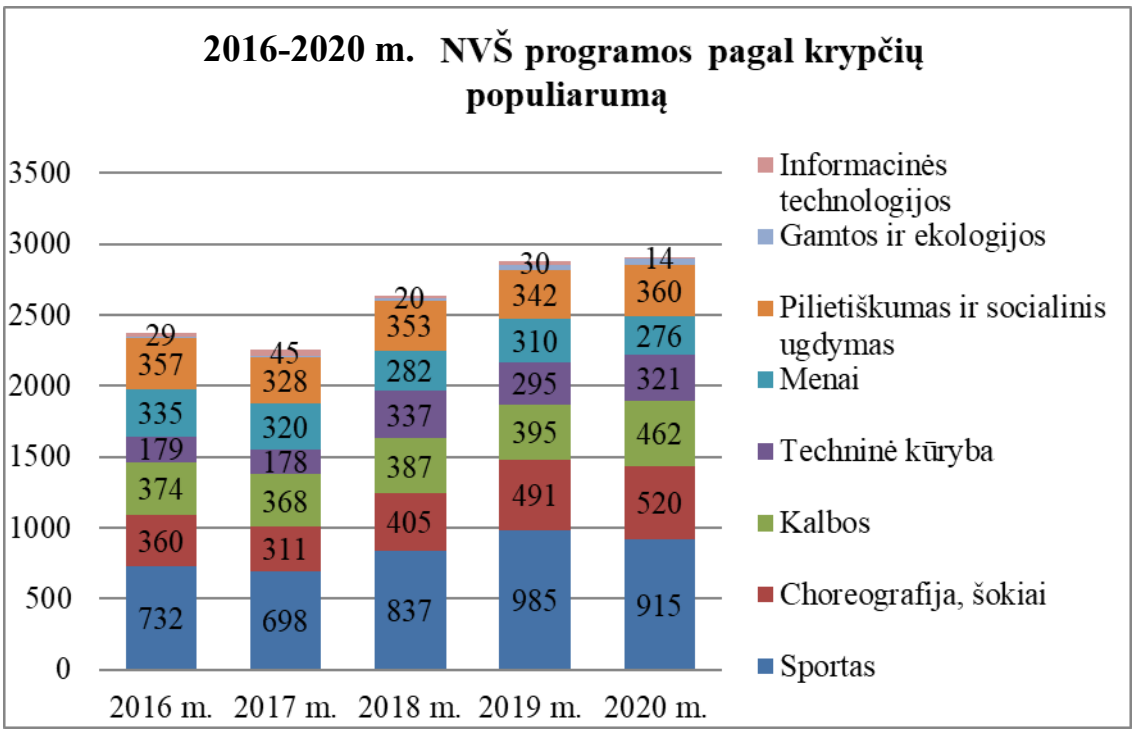
Šaltinis: Pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020, 10

13 pav. Įgyvendinamų NVŠ programų skaičius

Šaltinis: Pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020, 11

Nuo 2016 m. žymiai padidėjo tiek NVŠ programų įvairovė, tiek NVŠ programose dalyvaujančių mokinių skaičius. Mokinių, dalyvaujančių NVŠ programose (12 pav.), skaičius išaugo dvigubai, o NVŠ programų įvairovė – beveik trigubai (13 pav.).

14 pav. NVŠ programos pagal krypčių populiarumą

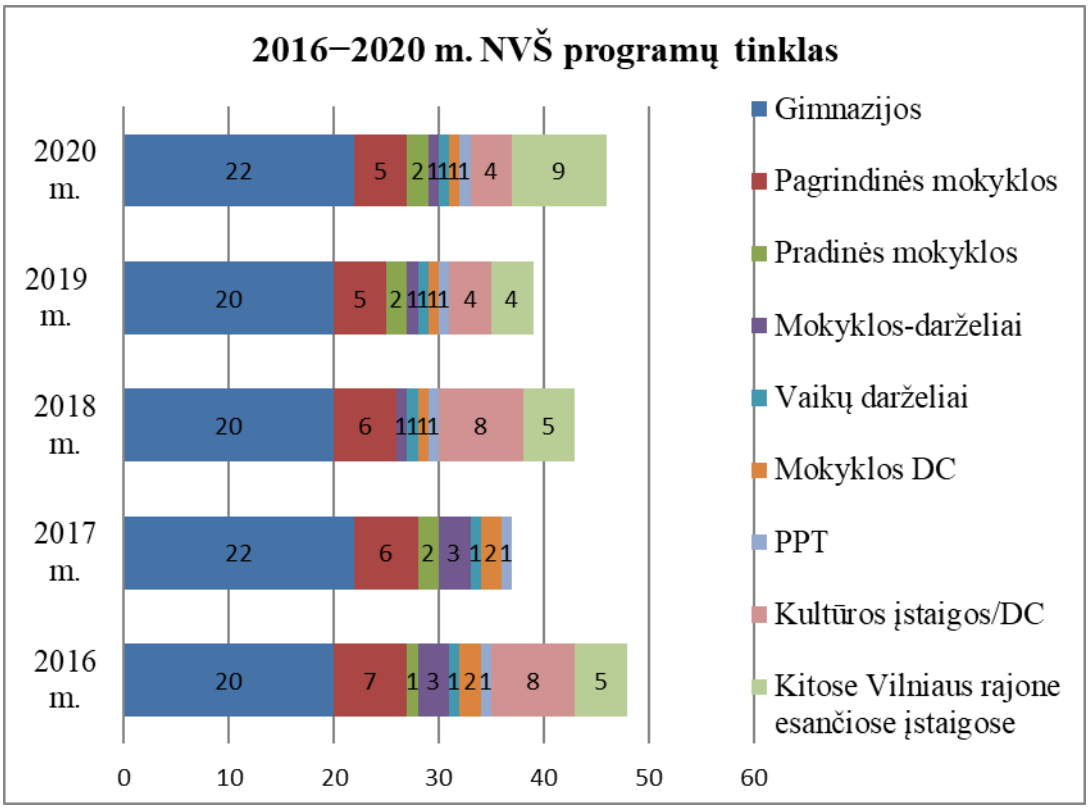
Šaltinis: Pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020, 11

2016–2020 metais populiariausios tarp mokinių išliko (14 pav.):

- Sporto krypties (futbolas, krepšinis, tinklinis, stalo tenisas, dvikovos sporto šakos, šachmatai ir kt.) NVŠ programos.
- Dideliu populiarumu pasižymėjo choreografijos ir šokių, kalbų, menų (dailė, muzika, teatras, technologijos), pilietiškumo ir socialinio ugdymo NVŠ programos.
- Populiariausių NVŠ programų tarpe taip pat buvo techninės kūrybos krypties NVŠ programos.
- Robotikos užsiėmimai 2019 m. II pusmetyje vyko Vilniaus rajono pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, Egliškių šv. Jono Bosko, Mickūnų, Nemenčinės Gedimino, Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko, Rudaminos Ferdinando Ruščico, Rudaminos „Ryto“ ir Pagirių gimnazijose, Bezdonių „Saulėtekio“ pagrindinėje mokykloje ir Skaidiškių mokykloje-darželyje.
- 2020 m. I pusmetyje taip pat ir Rukainių gimnazijoje bei Kyviškių pagrindinėje mokykloje.

Mažiau populiarios buvo gamtos ir ekologijos bei informacinių technologijų NVŠ programos.

Įgyvendinant NVŠ programas buvo siekiama sudaryti galimybes visiems mokiniams, ypač turintiems nepalankias socialines, ekonomines, kultūrines sąlygas namuose, pasirinkti jų poreikius atliepiančias įvairių krypčių neformaliojo vaikų švietimo programas, kurių metu vaikai galėtų ne tik atskleisti bei lavinti savo gabumus, bet ir įgytų ar patobulintų asmenines, socialines, komunikavimo bei kūrybingumo kompetencijas.

15 pav. NVŠ programų tinklas

Šaltinis: Pagal Vilniaus raj. savivaldybės administracijos švietimo skyrius, 2020, 12

2019–2020 metais didžiausia NVŠ programų pasiūla (15 pav.) galėjo džiaugtis:

- Rudaminos Ferdinando Ruščico gimnazijos mokiniai, kurie galėjo rinktis net iš 11 NVŠ programų, tarp kurių buvo muzikos, dailės, sporto, kalbų, techninės kūrybos bei socialinės krypties NVŠ programos.
- Po 6 NVŠ programas veikė Juodšilių šv. Uršulės Leduchovskos gimnazijoje ir Juodšilių seniūnijos bendruomenės socialinių paslaugų centre.
- Nemėžio šv. Rapolo Kalinausko gimnazijos mokiniai galėjo rinktis iš 5 NVŠ programų (sporto, kalbų, techninės kūrybos, sveikatos ir grožio puoselėjimo).
- Kiek mažiau (4 NVŠ programos) buvo įgyvendinamos Kalvelių „Aušros“, Maišiagalos Lietuvos didžiojo kunigaikščio Algirdo, Nemenčinės Gedimino, Paberžės šv. Stanislavo Kostkos, Rudaminos „Ryto“ ir Rukainių gimnazijose.
- Kitose Vilniaus rajono švietimo ir kultūros įstaigose veikė nuo 1 iki 3 NVŠ programų.

NVŠ programos, finansuojamos NVŠ tikslinėmis lėšomis, buvo įgyvendinamos:

- 22 Vilniaus rajono savivaldybės gimnazijose;
- 5 pagrindinėse mokyklose (Bezdonių „Saulėtekio“, Mostiškių mokykloje-daugiafunkciame centre, Pakenės Česlovo Milošo, Riešės šv. Faustinos Kovalskos, Sudervės Mariano Zdziechovskio, Kyviškių);
- 2 pradinėse mokyklose (Buivydiškių ir Veriškių);
- Skaidiškių mokykloje-darželyje, Vilniaus rajono pedagoginėje psichologinėje tarnyboje, Nemenčinės DKC ir Nemenčinės DKC Maišiagalos skyriuje, Rudaminos DKC Rukainių skyriuje bei Šumsko UDC, Juodšilių seniūnijos bendruomenės socialinių paslaugų centre.

„Taip pat reikia paminėti, jog Vilniaus rajono savivaldybės meno ir muzikos mokyklų lankymo įkainiai buvo vieni mažiausių Lietuvoje. Vilniaus rajono savivaldybėje už meno ir muzikos mokyklų lankymą tėvai mokėjo tik 7,24 Eur per mėnesį už teikiamą neformalųjį vaikų švietimą pagal ankstyvojo, pradinio ir pagrindinio ugdymo programas ir 14,48 Eur mėnesinį mokestį už kryptingo ugdymo programas, o Vilniaus rajono savivaldybės sporto mokyklos lankymas išvis buvo nemokamas. Palyginus su kitomis savivaldybėmis, Vilniaus rajono savivaldybėje buvo vieni mažiausių mokesčių, o, pavyzdžiui, Vilniaus miesto muzikos ir meno mokyklose mėnesinis mokestis buvo nuo 21,72 Eur („Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyrius”, 2020).”

Kadangi Vilniaus rajono savivaldybėje švietimas laikomas prioritetine sritimi, jo finansavimui skiriama beveik pusė viso Savivaldybės biudžeto, be to, savivaldybės švietimo įstaigos finansuojamos iš specialiosios tikslinės dotacijos (mokymo lėšos ugdymo reikmėms) bei kitų finansavimo šaltinių lėšų.

Švietimo įstaigoms 2020 metais skirti asignavimai sudaro 47 mln. 218,3 tūkst. Eurų. 2020metų švietimui skirtos biudžeto lėšos yra pateiktos (1 priede).

Švietimo įstaigoms 2019 metais skirti 41 mln. 559,9 tūkst. Eurų.

Pagal skiriamų mokymo lėšų sumą Vilniaus rajono savivaldybė yra 1-oje vietoje tarp Lietuvos rajoninių savivaldybių ir 6-oje vietoje visoje Lietuvoje – po didžiausių Lietuvos miestų („Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyrius", 2020).

„Prioritetinės NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio Vilniaus rajono savivaldybėje yra nustatomos pagal:

- Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos apraše rekomenduojama NVŠ programoje dalyvaujančiam vaikui skirti 15 eurų per mėnesį, tačiau taip pat pažymima, kad savivaldybė galinti pati nustatyti šią sumą pagal faktinius poreikius (10–20 eurų intervale), atsižvelgdama į prioritetus ir juos pagrįsdama bei išsaugodama ugdymo kokybę ir užtikrindama NVŠ lėšų efektyvų ir racionalų panaudojimą, o skirdama didesnį finansavimą privalo aptarti aukštesnius NVŠ programos vykdymo kokybinius, kiekybinius rodiklius („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758).
- Nuo 2019 m. oficialiai įvardijamas STEAM (angl. *Science, Technology, Engineering, Art (creative activities), Mathematics*) krypties prioritetas NVŠ programoms, skatinančioms gamtos mokslų, technologijų, inžinerijos ir matematikos tyrimų ir eksperimentines veiklas, ir toms programų kryptims, kurių nevykdo švietimo teikėjai, veikiantys savivaldybėje („Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo", 2018/Nr.V-758)."

Atlikus Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 metų neformaliojo švietimo apžvalgą, galima teigti, jog net ir Covid-19 pandemijos metu neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas ir nepertraukiamas teikimas buvo užtikrintas prioritetine tvarka. Nepaisant to, neformaliojo vaikų švietimo paslaugų kokybės gerinimas ir prieinamumas reikalauja pokyčių, susijusių su tobulinimo kryptimis.

„Remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos duomenimis 2022 metais laukia nemažai naujovių ir iššūkių („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2021):

• 2021-2030 m. Švietimo plėtros programos įgyvendinimas.

• NVŠ lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo nauja redakcija.

• Bendrųjų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašo nauja redakcija.

• STEAM atviros prieigos centrų veiklos.

• Valstybės biudžeto FŠPU lėšų skyrimo reglamentavimo pokyčiai savivaldybių teisės aktuose.

• NVŠ koncepcijos naujos redakcijos rengimas.”

„2021-2030 m. Švietimo plėtros programos įgyvendinimas („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija”, 2021):

Švietimo plėtros programa NVŠ numato iššūkį – padidinti dalyvavimą iki 75 proc. (2030 m.)

Išskirtos spręstinos problemos („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija”, 2021):

• Nesubalansuota NVŠ pasiūla ir paklausa.

• Nesukuriamos palankios sąlygos specialiųjų ugdymosi poreikių turintiems vaikams įsitraukti į NVŠ veiklas.

• Nepakankama neformaliojo vaikų švietimo STEAM krypčių programų pasiūla.

• Neišplėtotas STEAM centrų tinklas.”

„NVŠ Lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo nauja redakcija (įsigalios nuo 2022 m. kovo 1 d.) („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija”, 2021):

• Mažinama administracinė našta savivaldybėms ir NVŠ teikėjams (vienas aprašas).

• NVŠ programų lygmenys (savivaldybės ir nacionalinis).

• Nacionaliniai NVŠ programų prioritetai.

• Krepšelio dydis – nuo 15 iki 20 eurų, spec. poreikių turintiems mokiniams – dvigubas (derinama).

• Suvienodinami NVŠ aprašo procesai visose savivaldybėse.

• Vienoda (elektroninė) paraiškos forma (E-MOKYKLOJE)

• mažėja deklaratyvių paraiškos elementų;

• daugiau dėmesio ugdomoms kompetencijoms;

• Vienodi akreditavimo terminai.

• Vienodi vertinimo kriterijai.

• Neterminuota programų akreditacija.

• Akreditacijos „pavedėjimas“ visose savivaldybėse.”

„Dokumentas rengtas kartu su savivaldybių atsakingais specialistais ir su NVŠ srityje veikiančiomis asociacijomis.’’

NVŠ tikslinio finansavimo lėšų išskaidymas nuo 2015- 2022 metų (16 pav.):

16 pav. NVŠ tikslinio finansavimo lėšos

Šaltinis: Pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2021, 5

„**Bendrųjų iš valstybės ir savivaldybių biudžetų finansuojamų neformaliojo švietimo programų kriterijų aprašo nauja redakcija** („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2021).

Aprašas taikomas iš valstybės ar savivaldybių biudžetų finansuojamoms neformaliojo vaikų švietimo, formalųjį švietimą papildančio ugdymo programų ir neformaliojo suaugusiųjų švietimo programoms.''

„**Programos galės būti finansuojamos iš valstybės ar savivaldybių biudžetų, jei** („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2021):

• atitiks Švietimo įstatyme numatytą NVŠ ir FŠPU programų paskirtį, o NSŠ - Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme nustatytus tikslus ir šiuos bendruosius Programų kriterijus:

• švietimo teikėjai bus registruoti ŠMIR;

• programos bus registruotos NŠPR;

• bus sudarytos mokymo sutartys ir Mokinių registre yra tai patvirtinančios žymos (netaikoma suaugusiųjų neformaliajam švietimui);

• jas įgyvendins asmenys, turintys teisę dirbti mokytojais pagal NVŠ, FŠPU ar NSŠ programas;

• programos parengtos pagal tam tikrą programos struktūrą;

• bent kartą per 5 metus (jei programa vykdoma ilgiau nei 5 metus) buvo vertinta / įsivertinta jos vykdymo kokybė;

• programos turinys nediskriminuoja asmenų dėl tautybės, rasės, lyties, kilmės, negalios, seksualinės orientacijos, socialinės padėties, kalbos, tikėjimo, įsitikinimų, pažiūrų ar kitais panašiais pagrindais;

• vykdomos saugiomis mokymosi sąlygomis ir nekelia grėsmės asmenų sveikatai, viešajai tvarkai ar bet kokiomis formomis, metodais ir būdais nepažeidžia Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės aktų."

„NVŠ koncepcijos naujos redakcijos rengimas („Švietimo, mokslo ir sporto ministerija", 2021).

• 2022 m. planuojama parengti naują NVŠ koncepcijos redakciją.

• Kviesime talkinti savivaldybių atsakingus už NVŠ asmenis ir asocijuotas NVŠ ir FŠPU srityje dirbančias institucijas.

• Galimi taikiniai:

Tikslinės grupės plėtra.

Programų pasiūlos ir paklausos balansas.

Ugdomos kompetencijos.

NVŠ ir FŠPU finansavimas valstybės ir biudžeto lėšomis."

Pokyčių įgyvendinimas yra susijęs su Lietuvos valstybės pažangos vertinimo kriterijų reikšmėmis pagal valstybės veiklos sritis. Dėl šios priežasties būtina yra apžvelgti valstybės pažangos strategijos **„Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030" įgyvendinimo rodiklius.**

„Seimo 2012 metais patvirtinta Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030" nubrėžė Lietuvos raidos viziją dvidešimčiai metų į ateitį: **Lietuva sumani šalis, kurioje gera gyventi ir dirbti**. Siekiama, kad iki 2020 m. Lietuva patektų tarp 15 pažangiausių Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių, o iki 2030 m. – tarp 10 pažangiausių ES valstybių narių pagal išskirtus bendruosius vizijos rodiklius. Vizijos įgyvendinimo pažanga pateikiama remiantis bendrųjų vizijos rodiklių 2016–2019 m. pasiekimais, kurie lyginami su esama situacija 2009–2010 m. ir siekiamais rezultatais, kurie nustatyti 2020 ir 2030 m. (Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021, 37)." Mūsų atveju aktualu yra apžvelgti švietimo sritį, kurios neatsiejama dalimi yra neformalusis vaikų švietimas (6 lentelė):

6 lentelė. Švietimas, mokslas ir sportas

Eil. Nr.	Vertinimo kriterijaus pavadinimas	Pasiekta 2019 m. reikšmė	Pasiekta 2020 m. reikšmė	ES vidurkis (metai)	Planuota 2020 m. reikšmė	Planuojama reikšmė 2024 m. / 2025 m.	Planuojama reikšmė 2030 m.	Duomenų šaltinis	Kriterijaus požymis: VPS2030 NPP2020 NPP2030 17LRVP 18LRVP
1.	Neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas (proc.)	62,6	60,2	-	75	65	75	ŠVIS	**NPP2020 NPP2030 17LRVP**
2.	Savivaldybių, naudojančių neformaliojo vaikų švietimo kokybės užtikrinimo mechanizmą, skaičius (vienetai)	11	40	-	-	-	-	ŠMSM	**17LRVP**
3.	Modernizuotų neformaliojo vaikų švietimo erdvių skaičius (vienetai)	22	51	-	30	-	-	ŠMSM	**17LRVP**

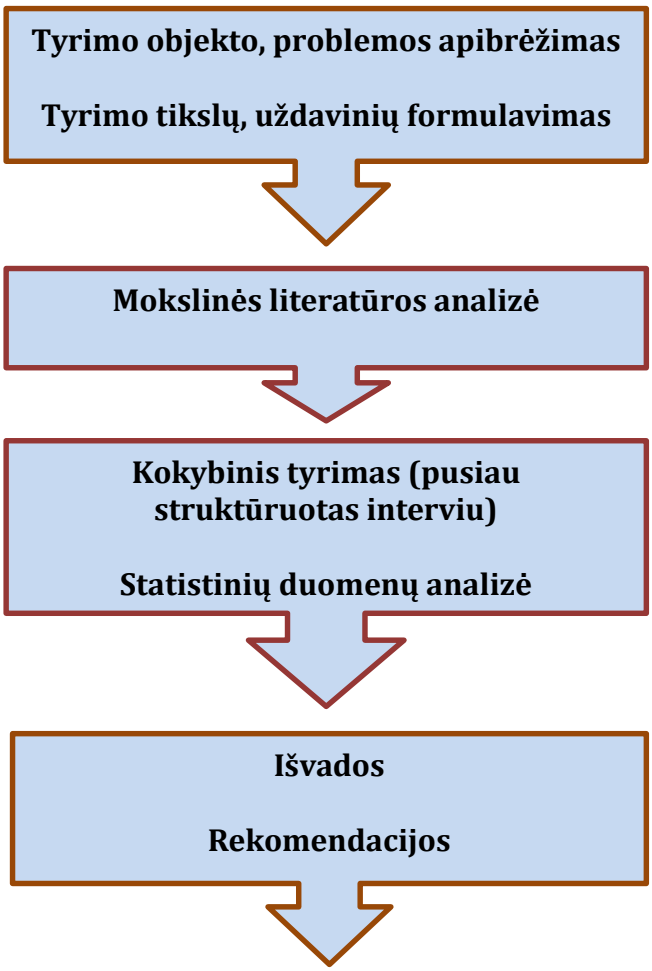
Šaltinis: Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybė 2021, 59-60

VPS2030 – Valstybės pažangos strategija 2030 m.
NPP2020 – Nacionalinė pažangos programa 2020 m.
NPP2030 – Nacionalinis pažangos planas 2030 m.
17LRVP – Septynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimo planas.
18LRVP – Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos nuostatų įgyvendinimo planas.
ŠVIS - Švietimo valdymo informacinė sistema, ŠMSM - Švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Taigi, apžvelgus 2022 metų neformaliojo vaikų švietimo aktualijas, galima teigti, jog pagrindinės naujovės numatytos neformaliajame vaikų švietime yra susijusios NVŠ finansavimu ir administracinės naštos mažinimu savivaldybėms ir NVŠ teikėjams.

2. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO BEI GALIMŲ TOBULINIMO KRYPČIŲ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE ANALIZĖS TYRIMO METODIKA

Šiuo moksliniu tyrimu siekiama sužinoti tai, apie ką iki šiol trūko žinių, leidžiančių patobulinti tikrovę, rasti naujus problemų sprendimo būdus. Tyrimo eiga iliustruojama tyrimo matrica (17 pav.):

17 pav. Tyrimo eigos matrica

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Šiame tyrime nagrinėjamos mokslinės problemos sprendimui buvo pasirinktas **kokybinis tyrimas.** Kokybinio tyrimo tikslas šiame darbe yra tiriamojo reiškinio visumos atskleidimas jo įprastame kontekste. Šiuo tyrimu siekiama plėtoti empiriniais faktais pagrįstas teorijas, kurios yra kuriamos iš gautų tyrimo duomenų. Testuoti teorijų - tikrinti žinomų teiginių nėra šio tyrimo siekis. Kokybinis tyrimas įvertina požiūrių ir praktikų skirtumus, kadangi nesutampa subjektyvios perspektyvos ir su

jomis susiję socialiniai, biografiniai kontekstai. (Flick, 2014, 15). **Kokybinis tyrimas šiame darbe buvo pasirinktas, kadangi:**

- Tiriamoje temoje tyrimų atlikta nepakankamai daug.
- Tyrimu yra siekiama aprašyti pasirinktą reiškinį.
- Nėra iki galo žinoma, kokie veiksniai, priežastys gali paskatinti tam tikrą elgesį.
- Siekiama suformuluoti teiginius ir hipotezes.

Norint pagrįsti kokybinio tyrimo pasirinkimą būtina yra paminėti kuo skiriasi kiekybiniai ir kokybiniai tyrimai. Lyginant su kokybiniu, kiekybinis tyrimas pasižymi siekiu ieškoti išorinių reiškinio požymių, išgaunant įvairius rodiklius, kurie gali būti išreikšti skaičiais ir matuojami. Dėl šios priežasties kiekybinio tyrimo mokslinė vertė yra nusakoma jo rezultate gautais kiekybiniais rodikliais. Taip pat reikia pažymėti, kad kiekybinis tyrimas yra labiau suplanuotas ir struktūrizuotas, kadangi tyrimo metodai bei duomenų matavimo priemonės būna dažniausiai sudarytos dar prieš patį tyrimą. Kokybinių tyrimų metodai yra orientuoti į interpretaciją ir procesą, o ne į matavimus ir išvadą. Kokybiniai tyrimai pasižymi lankstumu, dėmesys čia yra sutelktas į situacijos ir elgesio ryšį, kuris daro didžiausią įtaką patirties formavimui. Taip pat reikia paminėti, kad lyginant su kitais, kokybiniai tyrimo metodai labiau koncentruojasi į daiktų ir reiškinių kilmę, o ne į skaičius. Be to, viena iš svarbiausių kokybinių tyrimų savybių yra ta, jog šiems tyrimams netaikomi griežti imties tūrio reikalavimai. Jų reprezentatyvumą lemia lankstūs teoriniai kriterijai, o ne tiriamųjų parinkimo būdai. Taigi galima teigti, jog esminis kokybinių tyrimų elementas - tyrimo duomenų apibendrinimas (Paulauskaitė 1996, 35-42).

Atliekant šį kokybinį tyrimą buvo laikomasi (Bryman 2008, 14):

- **Indukcinės logikos -** teorijos kūrimas (generavimas) iš surenkamų tyrimo duomenų.
- **Interpretatyvinės pozicijos -** socialinio pasaulio supratimas, tiriant, kaip jį interpretuoja jo dalyviai.
- **Konstrukcionistinio požiūrio -** socialinė realybė yra sąveikų tarp individų rezultatas, o ne atskira, socialinės sąveikos dalyviams „išoriška“ duotybė.

Tyrimo dalyviai. Kokybiniame tyrime dalyvavo: Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo **teikėjai (ne savivaldybės įstaigos),** Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo **teikėjai (savivaldybės įstaigos),** Vilniaus rajono savivaldybės **administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistai.**

Taikytas tyrimo instrumentas apklausa – **pusiau struktūruotas interviu.** Klausimynas, taikomam interviu metodui, sudarytas atsižvelgiant į mokslinio darbo tikslą – apklaustos trys dalyvių grupės Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjai (ne savivaldybės įstaigos), Vilniaus

rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjai (savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistai.

Kokybinio tyrimo dalyvių pasirinkimas atliekamas, kadangi tam tikri tyrimo dalyvių bruožai, savybės ir patirtis prisideda prie geresnio tiriamojo reiškinio supratimo. Atrenkant ir identifikuojant tokius asmenis, statistinis atsitiktinumas nėra palankus, kadangi dažniausiai tokių žmonių pasiskirstymas populiacijoje nėra tolygus ir tikimybinė atranka gali jų tiesiog neužčiuopti (Hennink, ir kt. 2011, 37). Dėl šios priežasties kokybiniuose tyrimuose atliekamos tikslinės atrankos. Tikslinės atrankos esmę sudaro strategiškas ir tikslingas informatyviausių atvejų atrinkimas (Patton 2002, 37). Tikslinė atranka pasižymi lankstumu, universalumu. Tyrėjas neprivalo griežtai laikytis iš anksto sudaryto atrankos plano, gali tikslinti, tobulinti atrenkamų dalyvių tipus per duomenų rinkimo procesą (Hennink ir kt. 2011, 37). Informaciją apie tyrimo dalyvius pristatoma (7 lentelė).

7 lentelė. Tyrimo dalyvių charakteristikos

Eil. Nr.	**Tyrimo dalyvių atstovaujamas lygmuo**	**Tyrimo dalyviai**	**Reikšminga informacija apie tyrimo dalyvius**
1.	NVŠ teikėjų lygmuo (ne savivaldybės įstaigos)	Vilniaus rajono savivaldybės NVŠ teikėjai (5)	Pasirinkti tyrimo dalyviai vykdo NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje. Visi tyrimo dalyviai turi aukštąjį pedagoginį išsilavinimą. NVŠ veiklą teikia tik Vilniaus rajono savivaldybės teritorijoje.
2.	NVŠ teikėjų lygmuo (savivaldybės įstaigos)	Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo ugdymo įstaigų ekspertai (3)	Iš viso apklausti 3 ekspertai / informantai, turintys ne mažesnį kaip 5 metų darbo stažą šiose mokymo įstaigose.
3.	Savivaldybės lygmuo	Vilniaus rajono savivaldybės vyr. specialistai, koordinuojantys NVŠ veiklą (2)	Iš viso 2 vyr. specialistai, atstovaujantys Vilniaus rajono savivaldybę. Vienas iš jų su NVŠ krepšeliu dirba nuo pat NVŠ krepšelio įvedimo pradžios. Kitas neformaliojo vaikų švietimo srityje dirba daugiau nei 10 metų.

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Labai svarbu pabrėžti, kad visi tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimą ir savanoriškai sutiko dalyvauti jame. Šio tyrimo rezultatai pateikiami laikantis tyrimo etikos, kuri yra aprašyta šiame skyriuje.

Tyrimo duomenų rinkimo metodai. Tyrimo duomenys renkami naudojant pusiau struktūruotą interviu. Interviu metodas leidžia informantui kalbėti apie situaciją savais žodžiais. Pusiau struktūruotas interviu yra paremtas interviu planu. Interviu plane yra iš anksto numatyti konkretūs klausimai, apgalvota jų pateikimo seka. Tyrimo eigoje, siekiant praturtinti, sustiprinti tyrimą, tyrėjas gali papildomai užduoti plane neįtrauktų klausimų. Klausimų uždavimo tvarka gali kisti priklausomai nuo interviu eigos (Gaižauskaitė, ir Valavičienė 2016, 20). Pusiau struktūruotas interviu sudaro laisvesnę bendravimo atmosferą, leidžia greitai prisitaikyti prie tyrimo situacijos.

Tyrimo instrumentarijaus pagrindimas. Šiame tyrime pirminiai duomenys surinkti pasitelkus rinkimo instrumentą – interviu klausimyną. Tyrimo tikslo įgyvendinimas bei tyrimo uždavinių įvykdymas bus pasiektas pasitelkus 3 pusiau struktūruoto interviu klausimynus (klausimynai pateikti 2 priede, 3 priede, 4 priede):

- **Pusiau struktūruoto interviu klausimynas Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (ne savivaldybės įstaigoms).** Jame iš viso pateikiami 8 klausimai: 4 iš jų susiję su esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS, 1 klausimas su NVŠ paslaugų teikimo trikdžiais VRS, 3 klausimai susiję su NVŠ paslaugų teikimo pokyčiais VRS.
- **Pusiau struktūruoto interviu klausimynas Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (ne savivaldybės įstaigoms).** Jame iš viso pateikiami 8 klausimai: 4 iš jų susiję su esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS, 1 klausimas su NVŠ paslaugų teikimo trikdžiais VRS, 3 klausimai susiję su NVŠ paslaugų teikimo pokyčiais VRS.
- **Pusiau struktūruoto interviu klausimynas neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (savivaldybės įstaigoms) Vilniaus rajono savivaldybėje.** Jame iš viso pateikiami 9 klausimai: 5 iš jų susiję su esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS, 1 klausimas su NVŠ paslaugų teikimo trikdžiais VRS, 3 klausimai susiję su NVŠ paslaugų teikimo pokyčiais VRS.

Siekiant gauti objektyvius ir nešališkus tyrimo rezultatus, dauguma klausimų sudaryti taip, kad atsakant į juos reikia išsakyti savo nuomonę, pasirinkimą argumentuojant plačiai ir visapusiškai. Dėl šios priežasties interviu dalyviams buvo lengviau išreikšti savo nuomonę, o analizuojant duomenis gauti tikslesnius ir išsamesnius tyrimo rezultatus.

Tyrimo eiga. Šis tyrimas buvo pradėtas 2021 m. lapkričio mėn., tyrimas pabaigas 2022 m. sausio mėn. Pirmiausia buvo suformuluota tyrimo problema ir tyrimo objektas, po to pereita prie pasirinktos tyrimo metodologijos ir kitos su tyrimo atlikimu susijusios literatūros studijavimo. Taip pat buvo

nustatyti tyrimo dalyviai, vykdoma jų paieška, parengtas pusiau struktūruotas interviu, kuris yra vienas iš duomenų rinkimo metodų.

Pirminė duomenų analizė, gautų tyrimo rezultatų aprašymas buvo atlikti siekiant išsaugoti informantų konfidencialumą, dėl to kiekvienam iš jų suteiktas kodas: A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9 ir A10. Šie kodai darbe laikomi unikaliais, t. y. kiekvienas kodas žymi tą patį unikalų informantą visoje analizėje.

Visų interviu metu gautų pirminių duomenų analizė buvo atlikta kontent analizės metodu. Kokybiniams duomenims apdoroti taikyta kontent analizė: teiginių skirstymas į kategorijas ir subkategorijas, fiksuojami pasikartojantys teiginiai ir įvertinamas jų reikšmingumas. Anot (Creswell 2003, 54) kontent analizė tai yra metodas, kurio pagalba objektyviai ir sistemiškai galima išnagrinėti teksto ypatybes, o taip pat darytis patikimas ir teisingas išvadas. Tyrimo rezultatai gauti analizės metu pristatomi ir aptariami trečiajame šio darbo skyriuje.

Tyrimo etika. Atliekant tyrimą, pirmiausia buvo stengtasi pasirūpinti tyrimo dalyviais ir jų gerove. Analizuojama problema nebuvo svarbesnė už tyrimo dalyvius. Tyrimas turi būti ne tik naudingas, prasmingas ir įdomus, suteikti pridėtinę vertę bei naujų žinių, bet taip pat turi užtikrinti tyrimo dalyvių saugumą. Tiriamųjų ir tyrėjo saugumas buvo užtikrinamas laikantis etinių principų. „Šiame darbe galima išskirti šiuos mokslinio tyrimo etikos principus (Žydžiūnaitė, ir Sabaliauskas 2017, 340-348):

- **Pagarbos asmens privatumui principas** - šis principas sudaro pamatą, tiriant žmogaus pažinimą ir suvokimą, žmonių sąveikas, bendruomenių vertybes bei kultūras. Šis principas užtikrina, kad tyrimo dalyviai nebūtų išnaudojami vien tik kaip priemonė tyrimo tikslui pasiekti.
- **Konfidencialumo ir anonimiškumo principas** - visa informacija, kurią tyrėjas gauna iš respondentų, laikoma konfidencialia, vadovaujantis pagarbos tyrimo dalyvių privatumui principu. Konfidencialumas užtikrina, kad nagrinėjama medžiaga ir informacija apie tyrimo dalyvius bus prieinama tik tyrėjui.
- **Geranoriškumo ir nusiteikimo nekenkti tiriamam asmeniui principas** - šio principo pagrindą sudaro tyrėjo pagarba asmens privatumui. Dėl šios priežasties siekiama užtikrinti konfidencialumą ir apsaugoti asmenį nuo galimos psichinės, fizinės, socialinės žalos. Atliekant tyrimą pasirūpinti, kad tiriamasis nepatirtų fizinio ar emocinio diskomforto.
- **Teisingumo principas** - šis principas paremtas lygių teisių, arba lygių galimybių, nuostata. Tyrėjo pareiga yra užtikrinti, kad tiriamieji nebūtų varžomi ar išnaudojami, įsitrauktų į tyrimą savo noru. Tyrėjas ir tyrimo dalyviai turi jaustis lygiaverčiais partneriais. Tyrimo dalyviams turi būti naudinga dalyvauti atliekant tyrimą. Dėl šios priežasties tiriantis asmuo, siekdamas sudominti potencialius tyrimo dalyvius, turi išryškinti, kodėl jiems naudinga dalyvauti atliekant tyrimą.”

Tyrimo ribotumai. Pagrindinis tyrimo sunkumas buvo tas, jog atliktas tyrimas turi kliuvinių, kurie riboja temos ir probleminio klausimo analizavimą. Tyrimas turi atrankos kriterijus, į kuriuos

buvo atsižvelgiama atliekant tyrimą, ieškant tiriamojo kontingento. Tyrimo dalyviai ne visuomet tiksliai atsakinėjo į tyrimo klausimus. Išsakydami savo mintis labai dažnai nutoldavo nuo klausimo arba kalbėdavo labai abstrakčiai. Kitas išskirtinis šio tyrimo bruožas – prieinamumo problema. Joks tyrimo atlikėjas negali taip paprastai eiti į organizaciją ir imti rinkti informaciją. Visų pirma turi būti pasirūpinta prieinamumu. Pirmasis būdas tai atlikti - priimti tiriamos grupės nario vaidmenį ir tapti stebėtoju „iš vidaus". Antrasis būdas - legaliai užsigarantuoti prieinamumą. Tai galima padaryti, kreipiantis į turintį teisę spręsti kvalifikuotą asmenį ar grupę, kurie gali leisti atlikti tyrimą. Kai oficialus sutikimas buvo gautas, tada sutarta su tais žmonėmis, kuriems padedant buvo renkami duomenys. Kai kuriuos tyrimo dalyvius buvo sunku prisikalbinti, ne visi sutinka dalyvauti tyrime, pasidalinti savo patirtimi.

3. NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO BEI GALIMŲ TOBULINIMO KRYPČIŲ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

Šiame skyriuje siekiama išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje. Atlikto tyrimo duomenys analizuojami, remiantis tyrimo metodika, kuri yra aprašyta antrame šio darbo skyriuje. Galima išskirti atliktos analizės tris dalis: pirmoje dalyje atlikta esama NVŠ paslaugų teikimo situacijos apžvalga Vilniaus rajono savivaldybėje; antroje apžvelgiami NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai Vilniaus rajono savivaldybėje, trečioje dalyje aprašomi NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje. Visų informantų atsakymų analizė yra atlikta, remiantis klausimyne pateiktų klausimų eiliškumu, pateikti 5-13 prieduose. Gauti rezultatai leidžia papildyti ir apibendrinti pirmame skyriuje atliktos analizės rezultatus apie neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.

3.1. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo esama situacija Vilniaus rajono savivaldybėje

Šiame poskyryje siekta išsiaiškinti dabartinę neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo esamą situaciją Vilniaus rajono savivaldybėje. Vilniaus rajono neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų buvo prašoma išsakyti savo nuomonę apie esamą neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo situaciją Vilniaus rajono savivaldybėje. Informantų pavardės nėra skelbiamos, kiekvienas informantas buvo užkoduotas tam tikru skaičiumi, pvz. A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10.

Vykdant interviu su neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjais (ne savivaldybės įstaigos), pirmuoju klausimu siekta sužinoti ar vyksta bendradarbiavimas su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę, taip pat buvo prašoma pasidalinti gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą. Neformaliojo švietimo paslaugų teikėjų atsakymai, dėl bendradarbiavimo sutapo: bendradarbiavimas vyksta, informantas A1 teigia: „*Su savivaldybe bendrauju tokiais klausimais kaip (ataskaitos, sutartys, sąmatos, prašymai ir kiti biurokratiniai dalykai)...”,* A2: *„Taip, bendradarbiaujame. Vyksta dažnai seminarai, pokalbiai, diskusijos su mūsų kuratoriais iš Vilniaus rajono savivaldybės...”,* A3: *„Glaudžiai bendradarbiauju su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę. Nuolat aptariame mokinių poreikius, jei yra klausimų visada sulaukiu pagalbos ir papildomos informacijos iš savivaldybės darbuotojų...”,*

A4: *„ Taip, visada bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybės švietimo skyriaus specialistais, bent kokiais klausimais ...”,* A5: *„Taip, bendradarbiauju. Specialistai, atsakingi už NVŠ kuravimą, nuolat konsultuoja, siunčią aktualią informaciją”.* Informantai taip pat dalinasi gerosios patirties pavyzdžiais: A1: *„Tėvų pajungimas į neformalųjį ugdymą...”,* A2: „*Vasara vyksta stovyklos. Vaikai su mielu noru dalyvauja vasaros stovyklose...”,* A3: *„...informacijos viešinimas tėvams (vizualizacija, nuotraukos, įrašai)”.,* A4: *„Per savo užsiėmimus darome pristatymus, prezentacijas”.* A5: *„...užsiėmimų medžiagos pateikimas tėvams, o taip pat ryšio palaikymas su tėvais”.* Apibendrinant visų informantų nuomonės, galima daryti išvadas, jog bendradarbiavimas su Vilniaus rajono savivaldybe vyksta nuolat siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę. Geroji patirtis besiformuojančiai jaunai asmenybei yra labai svarbi, kadangi suteikia praktinių įgūdžių, prisideda prie turiningo laisvalaikio praleidimo.

Antrasis klausimas buvo skirtas išsiaiškinti ar yra žinoma, kaip nustatomi NVŠ finansavimo prioritetai Vilniaus rajono savivaldybėje. Visi informantai patvirtino, jog žino, tačiau ne visi su tokiais finansavimo prioritetų nustatymais sutinka, A1 teigia: „*Nesutinku dėl tokių prioritetų nustatymo, mano nuomone, fizinė veikla yra ypatingai svarbi vaikų ugdyme”.,* A2: „*..yra man gerai žinoma”.,* A3: „*Taip, gerai žinoma”.,* A4: „ *Taip, labai gerai žinau, visa informacija būna atsiųsta į elektroninį paštą”.,* A5: „*Taip, informaciją gaunu elektroniniu paštu iš savivaldybės atstovų”.* Apibendrinant galima teigti, jog informacija, dėl NVŠ finansavimo prioritetų nustatymo yra viešinama ir pasiekiama.

Sekantys du interviu klausimai buvo skirti sužinoti ar neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjai teikia NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje ar ir kitose savivaldybėse, o taip kodėl pasirinko tapti NVŠ teikėju būtent šios veiklos. Visi informantai A1, A2, A3, A4, A5 atsakė: „ *Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje”.* Informantas A4 savo atsakymą pagriso: *„..gyvenu pati šiam rajone, mano pagrindinis darbas taip pat yra Vilniaus rajono savivaldybėje”.* Dėl NVŠ teikėjo pasirinkimo gauti buvo tokie atsakymai: A1: „*Galiu suteikti galimybę lankyti popamokinės veiklas didesniam vaikų skaičiui...puiki galimybė užsidirbti papildomai , dar iš tos pačios veiklos kuria puikiai išmanau”.,* A2: *„...nes norėjau išbandyti savo jėgas ir įtraukti kuo daugiau vaikų į popamokinės veiklas. O be to tai ką darau man labai patinka”.,* A3: *„Padėti vaikams atpažinti savo stiprybes ir jas įgalinti gyvenimiškose situacijose, bei išaiškinti savo silpnybes ir išmokti kaip jas spręsti”.,* A4: *„nusprendžiau tapti NVŠ tiekėju būtent tada kai pamačiau, kad vaikų ir jaunimo užimtumas Vilniaus rajono savivaldybėje yra labai mažas...”.,* A5: *„Visų pirmą puiki galimybė papildomai užsidirbti”.* Gauti atsakymai byloja, jog NVŠ paslaugų teikimas yra naudingas net tik paslaugos gavėjams - vaikams (patenkinami skirtingi vaikų poreikiai), bet ir NVŠ paslaugų teikėjai gauna asmeninę tiek dvasinę, tiek materialinę naudą.

Vykdant interviu su neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjais (savivaldybės įstaigos) pirmaisiais dviem klausimais siekta sužinoti ar vyksta bendradarbiavimas su Vilniaus rajono

savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę, taip pat buvo prašoma pasidalinti gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą. Ekspertai / informantai A6 teigė: „*Bendradarbiavimas su Vilniaus rajono savivaldybe (VRS) vyksta nuolat. Mokyklos bendruomenė tariasi, teikia pasiūlymus, išsako lūkesčius ir mintis direktorei. Aš, kaip vadovė, tuo tarpu, bendrauju su VRS. Tariamasi, konsultuojamasi, kreipiamasi, kai:...numatoma kelti mokytojų kvalifikaciją ir tobulinti kompetencijas, didinti mokytojų skaičių ir kt., siekiama įvertinti paslaugų kokybę ir prieinamumą, gerinti pagal vartotojų poreikį ...”.,* A7: „*Taip, bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybe. Teikiame paraiškas sporto inventoriaus pirkimui, naujų aikštynų ir trasų įrengimui, sporto renginių ir varžybų organizavimui ir dėka finansavimo plečiame ir geriname paslaugų kokybę ir prieinamumą”.,* A8: „*Siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybe. Deriname tokius klausimus: kaip finansavimas...”* Ekspertai dalinosi taip pat gerosios patirties pavyzdžiais A6: „*Mokykla nuolat keičiasi ir tobulėja,...Nuolat bendradarbiaujama su įvairiomis švietimo ir kultūros įstaigomis, organizuojami bendri renginiai, kvalifikacijos tobulinimo, edukaciniai, kultūriniai ir kt. Mokytojai nuolat dalinasi gerąja patirtimi su rajono ir šalies pedagogais”.* A7: „*Vienareikšmiškai galima teigti, jog tokių sporto vietų įrengimas prisideda prie vaikų sudominimo, pritraukimo taip pat pagerina NVŠ paslaugų kokybę ir teikimą”.,* A8: „*Mūsų įstaigoje ypatingai daug dėmesio yra skiriama profesiniam bendradarbiavimui, kuris taip pat turi didelę įtaka NVŠ paslaugų teikimui”.* Apibendrinant trijų ekspertų A6, A7 ir A8 išsakytus argumentus galima teigti, kad įstaigose, kuriose vykdomos NVŠ programos yra užtikrinamos kokybiškos paslaugos, vadovaujantis savivaldybės ir ne tik, nustatytais kriterijais – rengiant NVŠ programas stebima, kad būtų užtikrinamas programų saugumas, mokiniams būtų suteikiama kuo daugiau praktinių įgūdžių, o būrelius vestų kompetentingi specialistai. O taip pat yra aktyviai bendradarbiaujama su Vilniaus rajono savivaldybe.

Trečiuoju labai aktualiu klausimu buvo siekta sužinoti ar pakankamas įstaigos finansavimas kokybiškų paslaugų teikimui ir užtikrinimui, o taip buvo klausta ar turi papildomų finansavimo šaltinių. Kalbant apie finansavimą ir papildomus finansavimo šaltinius gauti tokie ekspertų atsakymai: A6: „*Finansavimas nėra pakankamas. Mokykla turi papildomų finansavimo šaltinių..”,* A7: „*Finansavimas kokybiškam ugdymui kaip ir pakankamas yra šiuo metu, žinoma, norėtųsi daugiau. Tuo tarpu rėmėjų indelis nėra didelis”.,* A8: „*Mūsų įstaigos finansavimas yra pakankamas. Užtikriname kokybišką paslaugų teikimą. Papildomų finansavimo šaltinių neturime”.* Apibendrinant informantų A6, A7 ir A8 išreikštą nuomonę, galima daryti išvadą, kad siekiant įgyvendinti neformaliojo ugdymo veiklų prieinamumą ir kokybę, taip suteikiant didesnes galimybes tobulėti, yra būtina didinti finansavimą.

Paskutinis klausimas buvo skirtas išsiaiškinti ar vykdomoje NVŠ veikloje yra vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustojo lankyti užsiėmimus. Įstaigų vadovų gauti atsakymai A6: „*Taip, tokių*

vaikų yra, tačiau tai sudaro apytiksliai 2 proc. visų mokinių skaičiaus.”, A7: „*Tokių vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustotų lankyti užsiėmimus pas mus nėra”.,* A8:„*...neturime vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustojo lankyti mūsų vykdomas veiklas”.* Iš gautų atsakymų galima daryti išvadą, jog Covid 19 pandemijos metu vaikų skaičius lankančių NVŠ užsiėmimus ženkliai nepakito. Įstaigos nepatyrė didelių nuostolių (neprarado daug mokinių).

Vykdant interviu su Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistais pirmuoju klausimu buvo siekta sužinoti ar Vilniaus rajono savivaldybė bendradarbiauja su kitomis organizacijomis siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę, o taip pat buvo prašyta pasidalinti gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą. Interviu dalyvaujantys informantai atsakydami į šiuos klausimus akcentavo, jog A9: „*Siekiant NVŠ paslaugų prieinamumo ir kokybės glaudžiai bendradarbiaujama su NVŠ programų teikėjais (informuojant, konsultuojant, vykdant stebėsena), švietimo įstaigomis, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru, esant poreikiui su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Neformalaus švietimo skyriumi.”,* A10: „*Vyksta glaudus bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę. Pagrinde bendradarbiaujame su NVŠ programų teikėjais”.* Dalindamasis gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą informantas A10 pažymėjo: „*Gauname iš Vilniaus rajono savivaldybės NVŠ teikėjų filmuotą, įrašytą, nufotografuotą, vizualizuotą medžiagą, manau, kad tai galima būtų priskirti prie gerosios patirties organizuojant NVŠ paslaugų teikimą”.* Apibendrinus dviejų informantų A9 ir A10 nuomones, galima teigti, jog bendradarbiavimas yra pagrindinė sklandaus ir kokybiško neformaliojo ugdymo užtikrinimo sąlyga. Bendradarbiavimo svarba yra nenuneigiama, nuo kurio priklauso neformalusis ugdymas ir jo sėkmė. Dalinimasis gerąja patirtimi taip pat turi didelę reikšmę, kuri leidžia išmokti naudoti naujus metodus, užtikrinančius žinių ir gebėjimų patikrinimo objektyvumą.

Antrasis klausimas buvo skirtas išsiaiškinti kaip yra vertinamas NVŠ teikėjų dalyvavimas teikiant NVŠ paslaugas. Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai buvo labai panašūs: A9: „Š*vietimo teikėjai aktyviai domisi galimybe įgyvendinti NVŠ tikslinėmis lėšomis finansuojamas programas”.,* A10: „*Vertinu teigimai, kadangi yra jaučiamas aktyvus NVŠ teikėjų dalyvavimas teikiant NVŠ paslaugas”.* Reikia pripažinti, jog aktyvus NVŠ teikėjų dalyvavimas ir domėjimasis, skatina neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo vystymąsi ir tobulinimą. Motyvuotų žmonių atsiradimas, kurie nori dirbti su NVŠ programomis yra būtinas.

Sekantys du klausimai yra skirti sužinoti apie NVŠ teikėjų skaičiaus, teikiamų paslaugų įvairovės, NVŠ teikėjų veiklos kokybės Covid-19 pandemijos metu kaitą. Interviu dalyvaujantys informantai atsakydami į šiuos klausimus pažymėjo, jog A9: „*Nuo 2016 m. Savivaldybėje įgyvendinamas iš Europos Sąjungos fondų investicijų lėšų finansuojamas projektas „Neformaliojo*

vaikų švietimo paslaugų plėtra“, leidžiantis mokiniams papildomai rinktis neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) veiklas (kalbų, menų, sporto, sveikos gyvensenos, šokių, techninės kūrybos, pilietinio, socialinio, etninio ugdymo ir kt.) ir gauti iki 15 Eur per mėnesį kompensaciją lankomam būreliui. 2020 m. I pusmečio pradžioje įvairiose Vilniaus rajono švietimo ir kultūros įstaigose buvo vykdomos 83 NVŠ programos, kuriose dalyvavo iki 2911 mokinių per mėnesį”., A10: *„Visose savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose 2020–2021 m. m. veikė įvairios muzikos, šokių, dailės, dramos, sporto, techninės kūrybos, informacinių technologijų, kalbų, kraštotyrinio, etnokultūrinio, saugaus eismo, gamtamokslinio ugdymo, pasaulio pažinimo, sveikos gyvensenos, technologijų ir kitos neformaliojo švietimo grupės (būreliai): 125 sporto, 57 dailės, 27 dramos grupės, 48 chorai, 75 choreografijos, 38 vokaliniai ir instrumentiniai ansambliai bei 250 kitų grupių, iš viso 620 neformaliojo švietimo grupių (būrelių), kuriuos po pamokų lankė 4,8 tūkst. mokinių, tai yra vidutiniškai 62,6 proc. visų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių”.* A9: „*Programos, kurių veiklas įmanoma kokybiškai įgyvendinti nuotoliniu būdu, organizuojamos pasitelkiant įvairias nuotoliniam ugdymui skirtas programas”..,* A10: „*NVŠ teikėjai pagal galimybes, prisitaikant prie esamos gan sudėtingos situacijos Covid19 pandemijos stengiasi suteikti kuo aukštesnės kokybės NVŠ paslaugas”.* Galima daryti išvadas, jog NVŠ teikėjų skaičiaus, teikiamų paslaugų įvairovė, NVŠ teikėjų veiklos kokybė Covid-19 pandemijos metu Vilniaus rajono savivaldybėje neatsiejama yra su NVŠ krepšelio veikimo modeliu. Ši iniciatyva puikiai priimama vaikų ir jų tėvų, skatina saviraiškos įvairovę nuo mažens. NVŠ krepšelis garantuoja didesnį laisvalaikio veiklų vaikams prieinamumą ir įvairovę. NVŠ krepšelį gaunančių vaikų dalis turėtų didėti siekti bent 85 procentus.

Paskutiniuoju klausimu siekta sužinoti kuo remiantis yra nustatomi NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetai. A9 teigė: „*Vilniaus r. savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos apraše nustatytos prioritetinės NVŠ programų kryptys (STEAM) atitinka Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlomus prioritetus”.,* A10: „*NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetai yra nustatomi remiantis Vilniaus r. savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašu”.* Atsižvelgiant į informantų A9 ir A10 teiginius, galima daryti išvadą, jog prioritetinės NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio Vilniaus rajono savivaldybėje yra nustatomos pagal Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlomus prioritetus, o taip pat pagal Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašą. Tačiau reikia pripažinti, jog NVŠ veiklų, finansuojamų iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetų nustatymas reikalauja nuoseklumo ir tikslingumo, o taip pat ryškesnių pokyčių šioje srityje.

Apibendrinus tyrimo metu gautus duomenis, galima daryti išvadą, jog neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo esama situacija Vilniaus rajono savivaldybėje reikalauja:

- Daugiau dėmesio skirti bendradarbiavimui su Vilniaus rajono savivaldybe, būtent, dėl

paslaugų prieinamumo ir kokybės pagerinimo.

- Tikslesnio NVŠ veiklų finansavimo prioritetų nustatymo Vilniaus rajono savivaldybėje.
- Didesnio finansavimo NVŠ paslaugų teikėjams (savivaldybės įstaigoms).

3.2. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo trikdžiai Vilniaus rajono savivaldybėje

Šiame poskyryje siekta išsiaiškinti su kokias neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo trikdžiais susiduriama Vilniaus rajono savivaldybėje. Vilniaus rajono neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų buvo prašoma atsakyti su kokiais neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo trikdžiais susiduriama Vilniaus rajono savivaldybėje. Informantų pavardės nėra skelbiamos, kiekvienas informantas buvo užkoduotas tam tikru skaičiumi, pvz. A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7, A8, A9, A10.

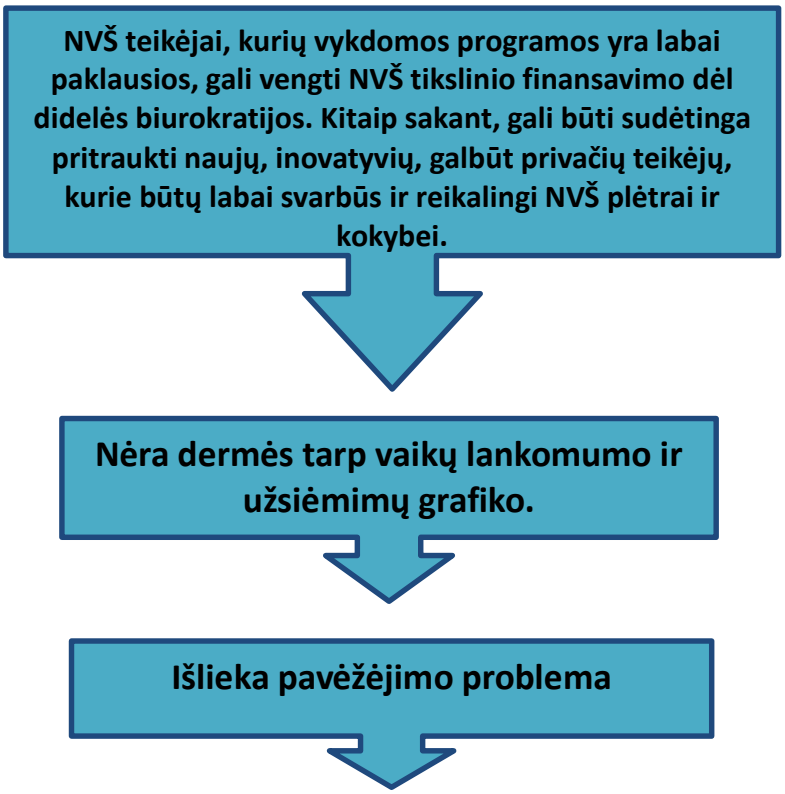
Vykdant interviu su neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjais (ne savivaldybės įstaigos), paslaugų teikėjais (savivaldybės įstaigos) siekta sužinoti su kokiais pagrindiniais trikdžiais susiduria organizuodamas NVŠ veiklas. Neformaliojo švietimo paslaugų teikėjų atsakymai dėl paslaugų teikimo trikdžių buvo įvairūs, informantas A1 teigė: „ *1. Biurokratiniai reikalavimai. 2. Moksleivių tvarkaraščiai rajone – pamokos vyksta pogrupiais. 3. Rajone vaikai važinėja autobusiukais, tad sunku suderinti tvarkaraščio pasikeitimus”.,* A2: „*Organizuojant NVŠ veiklas nesusidūriau su trikdžiais. Kuo puikiausiai prisitaikiau ir užsiėmimus vykdžiau nuotoliniu būdu“.,* A3: „ *Sunkiausiai yra parinkti vaikams tinkamą užsiėmimų laiką, norinčių vaikų yra tikrai daug“.,* A4: „ *Šiuo metu neturiu trikdžių teikti NVŠ paslaugas. Žinoma, galėtų būti mažiau popierizmo“.,* A5: „*Mano atveju pagrindinis trikdis yra tas, kad mokiniai yra priklausomi nuo maršrutinio autobuso grafiko, kuris labai nepalankūs vykdant NVŠ veiklą“.* Taigi, pagrindiniai trikdžiai su kuriais susiduria neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjai (ne savivaldybės įstaigos) organizuodamas NVŠ veiklas yra taip pat glaudžiai susiję su NVŠ krepšelio trūkumais (8 lentelė):

8 lentelė. NVŠ Krepšelio trūkumai

Eil. Nr.	Trūkumai
1.	Netolygus NVŠ programas lankančių vaikų pasiskirstymas tarp tradicinių ir naujų programų krypčių (pvz., STEAM)
2.	Netolygus NVŠ programas lankančių vaikų pasiskirstymas
3.	Nepakankamas NVŠ programų kokybės užtikrinimas
4.	Nepakankamas orientavimasis į bendrųjų kompetencijų ugdymą
5.	Administracinė našta
6.	Nepakankamas finansavimas kai kurioms sritims

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Gauti informantų atsakymai byloja, jog dauguma NVŠ teikėjų susiduria su trikdžiais organizuodami veiklas. Tik vienas informantas iš penkių, nesusiduria su trikdžiais organizuodamas NVŠ veiklas. Apibendrinus visų informantų atsakymus, galima daryti išvadas (18 pav.):

18 pav. Išvados apibendrinus NVŠ teikėjų (ne savivaldybės įstaigos) atsakymus

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjai (savivaldybės įstaigos) atsakydami į klausimą su kokias pagrindiniais trikdžiais susiduria organizuodamos NVŠ veiklas, patvirtino, kad susiduria su nemažais trikdžiais. Visi trys ekspertai/ informantai A6 teigė: „ *1. Nepakankamas finansavimas., 2. Mokyklos geografinė padėtis., 3. ...ne visada yra paprasta surasti tinkamų kvalifikuotų specialistų“.* A7: *„...visus ribojimus dėl Covid-19 pandemijos, o taip pat laiko stoką, kadangi daug vaikų dar lanko šokių, muzikos užsiėmimus, ir visur nesuspėja“.,* A8: *„Dabartinėje situacijoje didžiausiu trikdžių organizuojant NVŠ veiklas yra Covid-19 pandemija (nepastovumas, ribojimai)“.* Apibendrinant, galima teigti, jog pagrindiniais trikdžiais su kuriais susiduria neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjai (savivaldybės įstaigos) organizuodamos NVŠ veiklas yra (9 lentelė):

9 lentelė. Pagrindiniai trikdžiai su kuriais susiduria NVŠ teikėjai (savivaldybės įstaigos) organizuodamos NVŠ veiklas

Eil. Nr.	**Pagrindiniai trikdžiai**
1.	Nepakankamas finansavimas
2.	Geografinė padėtis
3.	Kvalifikuotų specialistų trūkumas
4.	Ribojimai susiję su Covid-19 pandemija

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Pandemija Covid-19 paveikė ir toliau daro įtaką, ir turės ilgalaikį poveikį formaliojo ir neformaliojo švietimo srityje. Todėl Lietuvai, kad atkurtų šalies ekonomiką, reikia novatoriškų sprendimų švietimo srityje bei daugiau investuoti į mokslą ir inovacijas. Šiose srityse turi vykti pokyčiai. Karantinas dar plačiau atvėrė jau žinomus formaliojo ir neformaliojo švietimo sektoriaus iššūkius: nuotolinis mokymas atskleidė socialinės atskirties problemas, švietimo kokybės užtikrinimo sistemų spragas. Prieiga prie technologijų, atvirų duomenų informacijos vis dar nėra pakankama, o švietimo ir mokslo stebėsenos sistemą būtina tobulinti. Neformaliojo švietimo finansavimas nebėra stabilus bei pedagogų profesinio tobulėjimo ir augimo sistema nėra kryptinga.

Dėl COVID-19 visa Lietuva kaip ir Vilniaus rajono savivaldybė susidūrė su panašiomis formaliojo ir neformaliojo švietimo problemomis:

• švietimo prieinamumas;

• nuotolinio ugdymo įgyvendinimo būdai ir aprėptis;

• mokytojų pasirengimas dirbti nuotoliniu būdu;

• mokyklų administratorių pasirengimas sparčiai kaitai;

• mokinių užimtumas;
• vaikų priežiūra dienos metu;
• mažiau pasiturinčių šeimų mokinių maitinimo problemos;
• mokymosi atsilikimo mastas;
• mokymosi spragos;

Įpusėjus pirmosios pandemijos bangos karantinui (2020 m. pavasarį) išryškėjo ir su socialiniais ir ekonominiais bei sveikatos veiksniais susijusios švietimą veikiančios problemos:
• mokinių, mokinių tėvų ar globėjų, mokytojų fizinė ir psichikos sveikata;
• emocinė gerovė;
• socialinė gerovė;
• skaitmeninė ir socialinė atskirtis.

Suvaldžius opiausius Covid-19 padarinius, valdžios ir visuomenės institucijos turi kartu parengti Lietuvos ekonomikos atkūrimo planą ir taip pat toliau užtikrinti nuoseklų jau patvirtintų strateginių prioritetų įgyvendinimą.

Vykdant interviu su Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistais buvo klausta kokius jie kaip savivaldybės atstovai išskirtų pagrindinius trikdžius, susijusius su NVŠ teikėjų veikla. Informantas A9 teigė:„ *Vilniaus r. yra žiedinė savivaldybė, kai kurios rajono gyvenvietės yra labai nutolusios, todėl NVŠ programų vykdymo laikas turi būti priderinamas prie mokyklinių autobusų grafikų, kas neretai apriboja mokinių dalyvavimą NVŠ programų veiklose.,* A10: „*Informacijos stoka apie vykdomas NVŠ veiklas (nemažai informacijos apie vykdomas NVŠ veiklas yra skelbiama viešoje erdvėje, ne visų vaikų tėvai naudojasi internetu), o taip ir susisiekimo problema".* Taigi, dalyvavę interviu savivaldybės darbuotojai įvardijo pagrindinius trikdžius, susijusius su NVŠ teikėjų veikla (10 lentelė) :

10 lentelė. Pagrindiniai trikdžiai susiję su NVŠ teikėjų veikla

Eil. Nr.	**Pagrindiniai trikdžiai**
1.	Nepakankamas prieinamumas
2.	Išlieka pavėžėjimo ir mokytojų, kurie patys atvažiuotų pas vaikus su savo programomis, trūkumas, kurį išsprendus (pavyzdžiui, atsiradus pavėžėjimo paslaugai), manoma, dar padidėtų NVŠ veiklas norinčių lankyti vaikų skaičius
3.	Nepakankama informacijos sklaida

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Apibendrinus tyrimo metu gautus duomenis, galima daryti išvadą, jog neformaliojo vaikų paslaugų teikimo trikdžiai Vilniaus rajono savivaldybėje yra opi problema, kuri reikalauja pokyčių neformaliajame vaikų švietime. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų kokybės didinimas, jų prieinamumas nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos, finansavimas, informacijos sklaida visi šie klausimai turi būti sprendžiami. Tam reikalingi ne tik finansiniai įrankiai, apie kuriuos jau yra kalbėta, bet ir kiek kitoks nei dabar požiūris į regionų plėtrą, suteikiant daugiau erdvės ir savarankiškumo pačiai savivaldybei spręsti, kokios investicijos aktualiausios konkrečiai teritorijai ir jos gyventojams. Šiuo metu daugelis sričių ir rodiklių yra nustatoma ministerijų, tai yra – pateikiama „iš viršaus“, o ne kyla iš konkrečių regionuose susiformavusių poreikių.

3.3. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo tobulinimo kryptys Vilniaus rajono savivaldybėje

Išanalizavus esamą neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo situaciją bei paslaugų teikimo trikdžius Vilniaus rajono savivaldybėje, šioje skyriaus dalyje nagrinėjami neformaliojo paslaugų teikimo pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje. Analizė atlikta tokia pačia tvarka kaip ir pirmoje, antroje šio skyriaus dalyje.

Vykdant interviu su neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjais (ne savivaldybės įstaigos), paslaugų teikėjais (savivaldybės įstaigos), Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistais pirmuoju klausimu siekta sužinoti informantų nuomonę ką reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu. Informantų atsakymai, dėl veiklos prieinamumo ir nepertraukiamumo buvo labai įvairūs A1 teigia: *„...daugiau metodikos darbui nuotoliniu būdu. Gal būt keisti finansavimą, kad vienas vaikas galėtų pasirinkti kelias NVŠ veiklas“.,* A2: „*Dėl Covid-19 pandemijos metu galima dirbti nuotoliniu būdu, ką mes ir darome. Prisitaikome prie esamos situacijos. Įtraukti tėvus į neformalųjį ugdymą. Bendradarbiauti ir palaikyti ryšius su tėvais“.,* A3: „*Kalbų mokymui didelių trikdžių nėra, nes nuotoliniu būdu galima užtikrinti kokybišką mokymą bei pritaikyti programas prie skaitmeninio turinio“,* A4: „*Labiau tobulinti veiklą teikti nuotoliniu būdu, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę prisijunti ir dalyvauti užsiėmime“,* A5:„*Mano atveju veikla Covid-19 pandemijos metu nebuvo nutraukiama, puikiai galėjome dirbti per nuotolį, dėl ko labai džiaugiuosi”,* A6 teigia: „ *Kaip įmanoma daugiau veiklų pritaikyti vykdymui kontaktiniu būdu. Galima leisti vykdyti veiklą mažesnėse grupėse, bet kontaktiniu būdu (vėlgi – turėtų didėti finansavimas dėl mokytojų didesnio valandų skaičiaus apmokėjimo). Vykdant ugdymą nuotoliniu būdu, būtina tobulėti IKT (informacinių komunikacinių technologijų) srityje, pritaikyti platformas, priemones ir kt. nekontaktiniams ugdymui, kokybiškam jo užtikrinimui. Būtina bendradarbiauti su tėvais, kurie pandemijos metu gali labai padėti mokiniams daryti pažangą ugdyme, pagelbėti jiems.*

Didinti finansavimą NVŠ, kad mokyklos galėtų būti aprūpintos reikiama įranga, ugdymo priemonėmis, skirtomis mokytis pandemijos metu. Vertėtų keisti ir požiūrį, prisitaikyti prie kintančios situacijos, ieškoti geriausių sprendimo variantų ir paslaugų kokybę tobulinti, atsižvelgiant į naujausias rekomendacijas, gerąją patirtį, besikeičiančius vartotojų poreikius ir t.t., A7: „*Manau, jog pagrindiniais dalykais, kurios, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu yra: finansavimo didinimas, o taip pat būtina yra atsižvelgti į mokinių ir tėvų lūkesčius“.,* A8: „*....Covid-19 pandemijos metu jokių pakeitimų neįmanoma vykdyti. Reikia prisitaikyti prie esamos situacijos, paisyti visų rekomendacijų ir laikytis ribojimų“,* A9: „*Šiuo atveju labai svarbus NVŠ teikėjų pasiryžimas vykdyti NVŠ veiklas, domėjimasis NVŠ veiklų vykdymo galimybėmis nuotoliniu būdu. Taip pat be galo svarbus tėvų požiūris, galimybių sudarymas bei vaiko paskatinimas dalyvauti NVŠ užsiėmimuose nuotoliniu būdu, tam kad ugdymo procesas nenutruktų“.,* A10: „*Tam, kad veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama pati savivaldybė turėtų būti aktyvesnė, ir mokinių tėvai labiau pasidomėti, kokios neformaliojo vaikų švietimo programos siūlomos, kaip vaiką užregistruoti į tą programą. Juk yra įdomių programų, kur pakanka skiriamų 15 eurų, tėvams net nereikia primokėti, o vaikas dalyvautų nuotoliniu būdu jam įdomiame ir prasmingame užsiėmime po pamokų“.* Taigi, veiklos prieinamumas ir nepertraukiamumas Covid-19 pandemijos metu yra glaudžiai susijęs su NVŠ krepšelio privalumais (11 lentelė):

11 lentelė. NVŠ Krepšelio privalumai

Eil. Nr.	**Privalumai**
1.	Didesnis NVŠ programas lankančių vaikų skaičius
2.	Didesnis NVŠ programų ir teikėjų tinklas
3.	Didesnė NVŠ programų įvairovė
4.	Didesnis NVŠ programų prieinamumas, ypač kaimo vietovėse ir socialiai jautrioms visuomenės grupėms
5.	Sumažėjusi NVŠ užsiėmimų kaina
6.	Didesnis NVŠ lankančių vaikų užimtumas

Šaltinis: sudarytas darbo autorės

Apibendrinant visų informantų nuomonės, galima vienareikšmiškai teigti, jog pokyčiai yra reikalingi, kad veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama. Pokyčiai įtakoja veiklos prieinamumui

ir veiklos nepertraukiamumui. Tik vienas informantas A8 iš dešimties informantų dalyvavusių interviu pasisakė, kad pokyčiai šiuo sudėtingu laikotarpiu Covid-19 pandemijos metu yra neįmanomi. Pagrindiniais dalykais užtikrinančiais NVŠ veiklos prieinamumą ir nepertraukiamumą Covid-19 pandemijos metu yra:

- NVŠ teikėjų pasiryžimas vykdyti NVŠ veiklas, domėjimasis veiklų vykdymo galimybėmis nuotoliniu būdu.
- Tėvų požiūris, galimybių sudarymas bei vaiko paskatinimas dalyvauti NVŠ užsiėmimuose nuotoliniu būdu.
- Vilniaus rajono savivaldybės aktyvumas suteikiant galimybes NVŠ veiklas vykdyti nuotoliniu būdu.

Sekantis klausimas buvo skirtas išsiaiškinti kaip informantai vertina pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu. Atsakydami į šį klausimą informantai A1 teigia: „ *Karantino metu šokių pamokas vedžiau nuotoliniu būdu. Nukentėjo, nes ne visi vaikai turėjo galimybę prisijungti... Taigi – pas mane vaikų sumažėjimas buvo apie 40 proc. Nukentėjo NVŠ paslaugų kokybė. Nuotoliniu būdu neįmanoma šokti poroje, stebėti vaiko šokio technikos pasiekimų ir jų taisyti. Teko iš esmės pakeisti šokių programą...“.,* A2: „ *Tokie pokyčiai nenuteikia pozityviai. Manau, jog turi savo pliusų ir minusų. Didžiausias pliusas yra tas, jog galime vykdyti veiklą ir toliau, didžiausias minusas yra tas, jog nukenčia vaikai, jų psichika“.,* A3: „*Pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu vertinu teigiamai. Dauguma vaikų norėtų dalyvauti užsiėmimuose naudojant hibridinį mokymą* "., A4: „*Pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu vertinu neigiamai, nes visi apribojimai neleidžia mums teikti atitinkamai paslaugas. O taip pat dėl tiesioginio kontakto ir grįžtamojo ryšio nebuvimo nukenčia labiausiai vaikai* "., A5: „*Pokyčius vertinu gerai. Labai džiaugiuosi, kad buvo sudaryta galimybė vykdyti veiklas nuotoliniu būdu. NVŠ sistema Covid-19 pandemijos laikotarpiu, prisitaiko prie Vyriausybės reikalavimų“,* A6: „*Pokyčiai dėl išorinių veiksnių buvo labai dideli, tačiau menkai suvaldyti VNŠ sistemoje. Nuolat kito reikalavimai NVŠ veikloms ir jų įgyvendinimui. Teikėjai galėjo sunkiai prisitaikyti. Nebuvo iš karto skirtas didesnis finansavimas, kad veiklos kokybiškai būtų perkeltos į virtualiąją erdvę (nuotolį) ir užtikrintas jų nepertraukiamumas. Trūko bendradarbiavimo su bendrojo ugdymo įstaigomis, kurios taip pat turėjo greitai reaguoti į pokyčius ir valdyti situaciją savo įstaigų viduje. Pritrūko konkrečių rekomendacijų dėl NVŠ veiklų vykdymo ir užtikrinimo, kiekviena įstaiga veikė pagal savo numatytas tvarkas (dažnai skirtingas) ir neturėjo laiko jas suvienodinti, aptarti, suderinti. Pritrūko pagalbos iš valstybės institucijų. VRS kiek galėjo stengėsi padėti įstaigoms prisitaikyti ir veikti toliau. Suvaldyti situaciją ir užtikrinti toliau kokybiškas paslaugas pavyko tik 2020 mokslo metų pabaigoje – 2021 mokslo metų pradžioje. Pereinamas laikotarpis buvo pakankamai sunkus ir pedagogams, ir ugdytiniams, ir mokyklos administracijai. Tačiau šiandien galima teigti, kad prie pokyčių yra prisitaikyta, tobulinama darbuotojų kvalifikacija, užtikrinami reikalavimai veikloms,*

atnaujinami suplanuoti renginiai ir plečiami planai ir t.t., A7: *„Manau, jog nuotolinis NVŠ vykdymas neatitinka vaikų lūkesčių. Kai kurie ribojimai, dėl Covid-19 pandemijos yra nesuprantami....“.,* A8: *„ Pokyčių yra ir teigiamų ir neigiamų viskas priklauso nuo aplinkybių. Reikia pripažinti, jog kontaktinio NVŠ vykdymo metu yra suteikiamos aukštesnės kokybės paslaugos, užtikrinamas yra gyvas bendravimas, kita vertus turime puikias technologines galimybes veiklas vykdyti nuotoliniu būdu“,* A9: *„Kaip ir bendrajame ugdyme, taip ir neformaliajame švietime atrastos galimybės, būdai ir metodai užtikrinti neformaliojo švietimo veiklų tęstinumą“.,* A10: *„Grėsmės lygiui švietimo įstaigose nuolat kintant ir užsiėmimams keliantis į virtualią erdvę, NVŠ teikėjai į pagalbą telkiasi naujausias technologijas ir integruoja jas į ugdymo procesą, bet deja, ne visų sričių užsiėmimai gali efektyviai vykti nuotoliniu būdu, todėl manau, kad ateityje būtina ieškoti ne tik nuotolinio, bet ir individualizuoto darbo su mokiniais galimybių“.* Taigi, daugumos informantų nuomonė apie pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu yra negatyvi. Didžiausią įtaka šie pokyčiai NVŠ sistemoje turi teikiamų paslaugų kokybei, o labiausiai nuo šių pokyčių Covid-19 pandemijos metu nukenčia vaikai. Taip pat Covid-19 pandemija visiškai pakeitė mokymosi procesus. Mokymosi tęstinumui užtikrinti visais švietimo lygmenimis buvo pereita prie nuotolinio mokymosi. Iki pandemijos nuotolinio darbo ar mokymosi patirties turėjo tik dalis pedagogų ir mokinių, dėl pandemijos šis mokymosi būdas tapo visuotinis. Taigi, prie esamų pokyčių yra prisitaikyta. Vienareikšmiškai galima teigti, jog įvykę pokyčiai NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu reikalauja tobulinimo ir naujų galimybių.

Paskutiniuoju klausimu norėta sužinoti informantų nuomonę apie pokyčius, kurie galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje. Informantas A1 teigia: *„ Sąmatos ir kt. dokumentai..... Galėtų būti užpildyti automatiškai ir mums atsiųsti pasirašyti dokumentai (žinau, kad kitose savivaldybėse taip daroma).....2. Trūksta metodikų, nėra mokymų“.,* A2: *„Sunku atsakyti, nes kaip ir viskas yra organizuojama tikslingai ir nukreipta į NVŠ teikėjus tobulėjimą ir įgalinimą“.,* A3:*„Manau, jog patys naudingiausi pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje būtų: Leisti vykdyti veiklą mišriai, t. y. dalis užsiėmimų kontaktiniu ir kitą dalis nuotoliniu būdu“.,* A4: *„Organizuoti išvažiuojamuosius kvalifikacijos kėlimo seminarus perimant gerąją patirtį tiek iš kolegų Lietuvoje, tiek ir svečiose šalyse. Skirti daugiau laiko įsivertinimui bei organizuoti tikslinius informacinius seminarus“.,* A5: *„Tiek mano pačios nuomone, tiek kolegų, kurie vykdo bet kokią neformalią veiklą, būtų puiku, jeigu autobusai važinėtų dažniau ir būtų kompensuojami mokiniams ne tik vieno vežėjo. Šiuo metu pravažiavimas kompensuojamas tik vieno vežėjo. Jeigu vaikas pasilieka ilgiau ir nespėja į minėto vežėjo reisą, jis turi mokėti už pravažiavimą“,* A6: „

- *Suderintas ir konkretus visoms NVŠ veikloms planas bei rekomendacijos veiklų vykdymui.*
- *Metodinė, kvalifikuota pagalba administracijai ir darbuotojams, diegiant naujoves ir pokyčius, centralizuotas kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo planas.*
- *Glaudesnis bendradarbiavimas tarp institucijų, aktyvesnis dalijimasis gerąja patirtimi.*

- *Didesnis finansavimas NVŠ įstaigoms, programoms ir veikloms.*
- *Projektų finansavimas, vaikų stovyklų didesnis finansavimas.*
- *Bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais ir mokyklų bendruomenės nariais aktualiais jiems klausimais ir temomis.*
- *Platesnio NVŠ spektro užtikrinimas ir siekis atliepti kuo didesnio mokinių skaičiaus. “,*

A7: „*Norėtųsi daugiau skaidrumo ir informacijos apie NVŠ vykdomą veiklą, ypatingai laisvųjų mokytojų NVŠ vykdomą veiklą“.,* A8: *Iš tiesų nelengvas klausimas, kadangi neturime galimybių įvertinti visos Vilniaus rajono savivaldybės NVŠ veiklos. Labiausiai reikėtų kvalifikuotos pagalbos diegiant naujoves ir pokyčius“.* A9: „*Kadangi Švietimo, mokslo ir sporto ministerija rengia naują Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo redakciją, kuria siekiama suvienodinti NVŠ aprašo procesus savivaldybėse, mažinti administracinę naštą savivaldybių darbuotojams ir NVŠ teikėjams, įteisinti NVŠ programų lygmenis, elektroninę NVŠ programos paraiškos formą bei kt., todėl atitinkami pokyčiai 2022 m. bus ir Vilniaus r. savivaldybėje”.* A10: „*Savivaldybėje sudarytos puikios sąlygos neformaliajam vaikų švietimui. Bet Savivaldybės tikslas -, t. y. kiekvienas mokinis dalyvauja neformaliajame ugdyme. Tam kad pasiektų užsibrėžto tikslo skatiname švietimo įstaigų vadovus plėsti mokykloje neformalaus švietimo pasiūlą ir sudaryti sąlygos kiekvienam mokiniui atskleisti savo gabumus. Skatinti mokyklas skirti tolygiai dėmesį formaliajam ir neformaliajam švietimui”.* Apibendrinus informantų atsakymus, galima daryti išvadą, jog administravimo proceso krūvis yra gana didelis: registrai, dokumentų gausa, reglamentuojančių dokumentų pasikeitimai, nelengvas ir užtrunkantis sutarčių sudarymo procesas. Vienas iš siūlymų būtų organizuoti daugiau mokymų, seminarų, įvesti dokumentų pildymą elektroniniu būdu ir automatinį duomenų perkėlimą registruose. Taip pat neretai būna sunku užtikrinti mokinių lankomumą, todėl reikėtų, kad autobusai važinėtų dažniau ir būtų kompensuojami mokiniams ne vieno vežėjo. Vienareikšmiškai galima teigti, jog pokyčiai yra reikalingi ir neišvengiami. Ekspertų siūlymai, dėl pokyčių, kurie galėtų būti vykdomi organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje yra verti dėmesio. Kaip bebūtų, bet kokie esminiai pokyčiai šioje srityje turėtų būti įgyvendinami palaipsniui, įvertinus vietos situaciją, turimus resursus ir prieinamumą Vilniaus rajono savivaldybėje. Taip pat, galima teigti, jog remiantis Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos duomenimis 2022 metais laukia nemažai naujovių ir iššūkių.

Apibendrinus tyrimo metu gautus rezultatus, galima daryti išvadą, jog neformaliojo vaikų paslaugų teikimo pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje yra būtini. Specialus dėmesys turi būti skirtas dėl nuotolinio mokymo sunkumų patiriantiems vaikams. Mokiniams reikia pagalbos dalyvauti užsiėmimuose nuotoliniu būdu – padėti prisijungti prie nuotolinių pamokų, stiprinti jų mokymosi motyvaciją. Taip pat vaikai patiria trikdžių dėl nepakankamos technologinės įrangos namuose. Švietimo įstaigoms reikia papildomų lėšų skaitmeninei plėtrai, papildomai kompiuterinei įrangai, NVŠ

mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijų tobulinimui. Vaikams būtina užtikrinti lygias galimybes gauti kokybišką nuotolinį mokymą. NVŠ mokytojų atlyginimams būtina skirti papildomų lėšų. Tokiu būdu vaikams bus suteikta daugiau galimybių neformaliojo ugdymo veikloms.

IŠVADOS

1. Išanalizavus viešųjų paslaugų sampratą viešojo valdymo teorijų kontekste, nustatyta, jog neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimui yra aktualūs Naujojo viešojo valdymo principai. Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimui yra būdingi: susitarimai, partnerystė ir konsultacijos, lygybė ir tarpusavio priklausomybė, skaidrumas ir atsakingumas. Prie ne mažiau svarbių bruožų galima priskirti demokratišką veikimą, strateginį mąstymą, atskaitomybę, tarpinstitucinį bendradarbiavimą, viešojo intereso ieškojimą, tarnavimą piliečiams, pilietiškumo vertinimą, piliečių įtraukimą į viešųjų reikalų sprendimą, žmonių, o ne produktyvumo vertinimą. Visi šie bruožai yra būtini siekiant efektyvaus neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo tobulinimo.

2. Keičiantis neformaliojo švietimo reikšmei bendroje švietimo sistemoje, kartu formavosi ir neformaliojo vaikų švietimo samprata. Neformaliojo švietimo sistemos ir neformaliojo vaikų švietimo sampratos raida įtakojo šių dienų Lietuvos visuomenės poreikius, kurie pasireiškia vis didesniu aktualumu ugdyti saviraišką, dėl šios priežasties neformaliojo vaikų švietimo vaidmuo visoje šalies švietimo sistemoje nuolat didėja. Neformaliajam vaikų švietimui skiriama vis daugiau dėmesio. Pagrindinis šių dienų tikslas yra neformaliojo vaikų švietimo paslaugų prieinamumo ir įvairovės didinimas, o taip pat efektyvus neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo tobulinimas.

3. Neformaliojo vaikų švietimo krepšelis sudarė palankias sąlygas atsirasti naujiems ugdymo proceso dalininkams – laisviesiems mokytojams, NVO, privačiam sektoriui. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas Lietuvoje mokinio krepšelio principu pasiteisina, tačiau neišvengiamai reikalauja tobulinimo ir plėtojimo. Pastaruoju metu (Covid-19 pandemijos metu) ypač aktualus klausimas yra NVŠ lėšų įsisavinimas ir panaudojimas savivaldybėse.

4. Švietimo paslaugų prieinamumas ir jų kokybė yra prioritetinė Vilniaus rajono savivaldybės sritis. Vilniaus rajono savivaldybės tikslas – kokybiškas švietimas kiekvienam, kuris padėtų įveikti socialinę atskirtį ir kiekvienam mokiniui pasiekti pačių geriausių rezultatų. Pasitelkus informacinės ir ryšių technologijas Vilniaus rajono savivaldybėje Covid-19 pandemijos metu bei esant kitoms ekstremalioms situacijoms neformaliojo vaikų švietimo prieinamumas ir nepertraukiamas teikimas buvo užtikrintas prioritetine tvarka. Nepaisant to, neformaliojo vaikų švietimo paslaugų kokybės gerinimas ir prieinamumas reikalauja pokyčių, susijusių su tobulinimo kryptimis.

5. Išanalizavus neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje paaiškėjo, jog trūksta lėšų neformaliajam vaikų švietimui, trūksta kvalifikuotų specialistų, ganėtinai žemos informacijos sklaidos apimtys, skurdi materialinė bazė. Svarbus administracinės naštos aspektas, kurį be abejonės reikėtų mažinti. Daugiau dėmesio skirti bendradarbiavimui su Vilniaus rajono savivaldybe, būtent, dėl paslaugų prieinamumo ir kokybės

pagerinimo. Taip pat reikėtų tikslesnio NVŠ veiklų finansavimo prioritetų nustatymo Vilniaus rajono savivaldybėje. Būtinas yra neformaliojo vaikų švietimo paslaugų kokybės didinimas, jų prieinamumas nepriklausomai nuo geografinės padėties ar laiko. Taip pat siektina, kad NVŠ programose būtų ugdomos naudingos kompetencijos, užtikrinama aukšta programų kokybė.

6. Specialus dėmesys turi būti skirtas dėl nuotolinio mokymo sunkumų patiriantiems vaikams. Švietimo įstaigoms reikia papildomų lėšų skaitmeninei plėtrai, papildomai kompiuterinei įrangai, NVŠ mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijų tobulinimui. Vaikams būtina užtikrinti lygias galimybes gauti kokybišką nuotolinį mokymą. NVŠ mokytojų atlyginimams būtina skirti papildomų lėšų. Tokiu būdu vaikams bus suteikta daugiau galimybių neformaliojo ugdymo veikloms.

SIŪLYMAI

Tyrimų rezultatų pagrindu galima formuluoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo tobulinimo kryptis ir pateikti šias rekomendacijas. **Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijai:**

1. Vykdyti programas, skirtas neformaliojo vaikų švietimo pedagogų kvalifikacijos tobulinimui ir gerosios užsienio praktikos perėmimui.

Vilniaus rajono savivaldybei:

1. Ieškoti papildomų neformaliojo vaikų švietimo finansavimo galimybių (projektų, rėmėjų ir kt.). Vienas iš paprasčiausių būdų surinkti lėšų – 1,2 proc. gyventojų pajamų mokesčio (GPM). Pritraukti lėšas galima organizuojant renginius, mokymus, stovyklas. Laiškų kampanijos yra ypatingas lėšų iš individualių rėmėjų paieškos būdas.

2. Vilniaus rajono savivaldybė siekdama viešinti informaciją turi pasirinkti veiksmingiausią priemonę - viešinimą interneto svetainėje. Interneto svetainės žinomumą, turi didinti t. y. įdėti nuorodas kitų institucijų, naujienų interneto svetainėse. Informaciją apie vykdomas veiklas papildyti nuotraukomis, maketais, vaizdo medžiaga.

3. Vilniaus rajono savivaldybė siekdama tobulinti būrelių veiklos programas Covid-19 pandemijos metu bei esant kitoms ekstremalioms situacijoms, įtraukiant įvairesnes neformaliojo vaikų švietimo formas, turi sukurti naują sistemą, kuri apimtų ne tik technines - programines priemones, bet ir metodinę bazę, skirtus teikti neformaliojo švietimo paslaugas, užtikrinant jos stabilų darbą, tolimesnį vystymą, lankstumą pokyčiams, palaikymą, saugumą bei efektyvumą. Įdiegus šią sistemą pagerėtų neformaliojo švietimo paslaugų kokybė.

4. Vilniaus rajono savivaldybė turėtų aktyviau bendrauti su tėvais užtikrinant sklandžią komunikaciją, įtraukiant juos į neformaliojo vaikų švietimo organizavimą Covid-19 pandemijos metu bei esant kitoms ekstremalioms situacijoms. Parengti aiškias gaires, kuriose būtų numatytas laikas konsultacijoms bei bendravimui su tėvais. Organizuoti neformalius pokalbius (forumus) mokinių, tėvų grupėms, neformaliojo vaikų švietimo teikėjų taip pat pasidalinti nuotolinio neformaliojo švietimo įgytomis patirtimis. Skatinti bendradarbiavimą ir bendruomeniškumą.

5. Organizuoti informacinių technologijų kursus. Glaudžiai bendradarbiauti su Vilniaus rajono savivaldybės kultūros centrais, muziejais, bibliotekomis, kurie turi daug gerosios patirties komunikacinių ir skaitmeninių technologijų mokymų srityje. Bendradarbiavimas su šiomis įstaigomis turėtų vykti ir tokiais neformaliojo vaikų švietimo ugdymo klausimais kaip: mokomosios medžiagos pasirinkimas ir parengimas, neformalusis vaikų ugdymas bei renginių organizavimas.

LITERATŪRA

1. Babravičius, Jonas, ir Ignas Dzemyda. 2012. „Naujosios viešosios vadybos elementai: teorinis požiūris". *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 1 (25) : 52–62. https://vb.mruni.eu/object/elaba:6093390/6093390.pdf.

2. Bason, Christian. 2014. *Leading Public Sector Innovation. Co-ocreating For a Better Society***.** Chicago: Policy Press.

3. „Besimokantis miestas". Žiūrėta 2021m. lapkričio 20 d. d. https://www.neformalusugdymas.lt/nvs-krepselis.

4. „Bernardinai.lt" 2015. *„Vyriausybė patvirtino neformaliojo ugdymo krepšelio lėšų naudojimo tvarką"* Žiūrėta 2021 m. lapkričio 13 d. https://www.bernardinai.lt/2015-08-05-vyriausybe-patvirtino-neformaliojo-ugdymo-krepselio-lesu-naudojimo-tvarka/.

5. Bryman, Alan. 2008. *Social Research Methods (3rd ed.)*. Oxford: Oxford University Press.

6. Bivainienė, Lina. 2015. „Viešųjų paslaugų raida viešojo administravimo paradigmų kontekste". Magistro baigiamasis darbas, Kauno Technologijos universitetas. https://epubl.ktu.edu/object/elaba:8629389/.

7. Briedis, Mindaugas, Irena Leliūgienė, Saulis Nefas, ir Renaldas Čiužas. 2013. *Bendruomenės ir suaugusiųjų švietimas*. Vilnius: Nacionalinis mokymo centras.

8. Bruzgelevičienė, Ramunė. 2001. *Lietuvos švietimo kaita*. Vilnius: Garnelis.

9. Buškevičiūtė, Jolanta, ir Alvydas Raipa. 2011. „Sprendimai šiuolaikinio viešojo valdymo evoliucijoje". *Viešoji politika ir administravimas* 10 (1) :17-26. https://vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/view/225/186.

10. Creswell, Jonh W. 2003. *Research design: qualitative and quantitative approaches. Thousand Oaks (Ca).* London: SAGE Publications.

11. Denhardt, Robert B. 2001. *Viešųjų organizacijų teorija.* Vilnius: Algarvė.

12. Domarkas, Vladislavas. 2004. „Naujieji viešojo administravimo raidos akcentai". *Viešoji politika ir administravimas* (7):8-9. https://www3.mruni.eu/ojs/public-policy-and-administration/article/download/2467/2274.

13. Domarkas, Vladislavas. 2011. „Viešojo administravimo paradigmos kaitos atspindžiai dešimtmečio pabaigos publikacijose". *Viešoji politika ir administravimas* 10 (1):10. https://repository.mruni.eu/handle/007/12194?show=full.

14. Domarkas, Vladislavas, ir Vita Juknevičienė. 2007. „Viešojo administravimo paradigmos kaitos iššūkiai šio sektoriaus žmogiškųjų išteklių raidai". *Viešoji politika ir administravimas* (19): 25-32.

https://vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/view/27019/14027.

15. Endružytė, Renata. 2013. „Naujosios viešosios evoliucionavimas į naująjį viešąjį valdymą". Magistro baigiamasis darbas, Mykolo Romerio universitetas. https://vb.mruni.eu/object/elaba:2116357/MAIN.

16. Flick Uwe. 2014. *An Introduction to Qualitative Research. 5th ed*. Los Angeles (Calif.): Sage Publications.

17. Gasperavičienė, Auksė. 2017. *Sumanus valdymas administraciniai ir viešieji gebėjimai.* Vilnius: Lietuvos edukologijos universiteto leidykla.

18. Gaižauskaitė, Inga, ir Natalija Valavičienė. 2016. *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
https://repository.mruni.eu/handle/007/16724.

19. Guogis, Arvydas, ir Adomas Vincas Rakšnys. 2014. „Viešojo administravimo modelių vystymosi perspektyvos modernizmo ir postmodernizmo idėjų šviesoje". *Tiltai* (2):19.
https://e-journals.ku.lt/journal/TBB/article/1919/info.

20. Hennink Monique, Inge Hutter, ir Ajay Bailey. 2011. *Qualitative Research Methods*. London: Sage Publications.

21. „Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo 2018/Nr.V-758" LRS. Žiūrėta 2021m. lapkričio 13d. https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6f0c89f0b78b11e8aa33fe8f0fea665f.

22. „Įsakymas dėl neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo patvirtinimo pakeitimo 2021/Nr.V-609" LRS. Žiūrėta 2021m. lapkričio 20 d.
https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/9a51f552a6c611eb98ccba226c8a14d7?jfwid=uhh8sh8e8.

23. Jonikaitė, Eglė, Vita Juknevičienė, ir Jurgita Mikolaitytė. 2016. „Naujojo viešojo valdymo transformacija: sumanumo dimensija". *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 1 (38) : 40.
https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2016~1535458586000/J.04~2016~1535458586000.pdf.

24. Jucevičiūtė-Bartkevičienė, Vaiva, ir Rita Makarskaitė - Petkevičienė. 2016. „Pradinių klasių mokinių neformalusis švietimas: veiklų pasirinkimo aspektas". *Švietimas: politika, vadyba, kokybė* 8(1):8-9.
http://oaji.net/articles/2016/513-1470337375.pdf

25. Juozaitis, Aurimas Marijus. 2008. *Andragogų praktikų neformaliojo mokymosi modelis*.Vilnius: Inter Se.

26. Klincevicz, Krzysztof. 2016. *Zarządzanie, organizacje i organizowanie – przegląd perspektyw teoretycznych.* Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Warszawskiego.

27. Marks-Krzyszkovska, Malgorzata. 2016. „Zarządzanie publiczne - istota i wybrane koncepcje". *Acta Universitatis Lodziensis folia sociologica* (56) : 44-48.
http://yadda.icm.edu.pl/yadda/element/bwmeta1.element.ekon-element-000171501738.
28. Mlodzik, Ewelina. 2015. „Założenia koncepcji New Public Management". *Współczesne Problemy Ekonomiczne* (11):190.
http://www.wzieu.pl/zn/858/21_ZN_858.pdf.
29. „Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 2011 /Nr. XI-1281". LRS. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 12 d.
https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105
30. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2006. *Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas.*Vilnius: Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
https://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/NVS_sanaudos_ir_prieinamumas_ataskaita.pdf.
31. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija. 2020. *Lietuva švietimas šalyje ir regionuose. 2020 finansavimas.* Vilnius: Nacionalinė švietimo agentūra.
https://www.nsa.smm.lt/wp-content/uploads/2020/08/Svietimas-salyje-2020.pdf.
32. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė. 2015. *Kaip organizuojamas neformalusis vaikų švietimas.* Vilnius: Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė.
https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3301.
33. Lietuvos Respublikos vyriausybė. 2021. *2020 metų veiklos ataskaita.* Vilnius: Lietuvos Respublikos vyriausybė.
https://lrv.lt/uploads/main/documents/files/2021_03_30LRV%2Bataskaita%2BSeimui.pdf
34. Lietuvos Respublikos Švietmo įstatymas, 2011. Žiūrėta 2021m. kovo 25 d.
https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.395105
35. Nakrošis, Vitalis. 2011. „Viešojo valdymo reformos Lietuvoje: kodėl ir kuo reikia pakeisti naująją viešąją vadyba? ". *Politologija* 61 (1): 65-74.
https://www.zurnalai.vu.lt/politologija/article/view/8283/6155.
36. „Neformaliojo vaikų švietimo finansavimo tobulinimo veiksmų planas 2014–2016 M. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2013 /Nr. V-972." LRS. Žiūrėta 2021 m. lapkričio 12 d.
https://www.smm.lt/uploads/documents/svietimas/neformalus%20ugdymas/NVS%20finansavimo%20tobulinimas%2009%2023%20sured%20%202.pdf.
37. Papšienė, Palmira. 2010. „Viešojo sektoriaus reformos poveikis žmogiškųjų išteklių vadybai". *Management theory and studies for rural business and infrastructure development. Research papers.* 2010 (20) : 4-6.
https://www.lituanistika.lt/content/26753.

38. Patapas, Aleksandras, ir Arvydas Guogis. 2010. *Viešasis valdymas*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16707/9789955192091.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
39. Paulauskaitė, Natalija. 1996. „Kokybiniai tyrimo metodai vadyboje". *Socialiniai mokslai: Vadyba.* 4(8): 35 - 42.
40. Patton, Michael Quinn. 2002. *Qualitative Research and Evaluation methods. 3rd ed.* London: Sage Publications.
41. Pitrėnaitė, Elinga. 2019. „Neformalusis vaikų švietimas socialinių netolygumų įveikai" Magistro baigiamasis darbas, Vytauto Didžiojo universitetas.
https://www.vdu.lt/cris/bitstream/20.500.12259/61061/1/elinga_pitrenaite_md.pdf.
42. „Projekto 09.2.2-ESFA-V-729-01-0001 "Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra" gerosios patirties ir finansavimo modelio panaudojimas mokymosi visą gyvenimą srityje". Žiūrėta 2022 m. sausio 7.
https://www.esinvesticijos.lt/media/force_download/?url=/uploads/main/documents/docs/113837_fe1f912e4d0248cbf8e4ac32d0d2f1d1.pdf.
43. „Published on Eurydice".2022. Žiūrėta 2022 m. vasario 8 d.
https://eacea.ec.europa.eu/national-policies/eurydice/.
44. Puškorius, Stasys. 2002. „3E koncepcijos plėtra". *Viešoji politika ir administravimas* (3): 31 – 38.
https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/13499/2515-5354-1-SM.pdf?sequence=1&isAllowed=y
45. Puškorius, Stasys. 2007. „Bendradarbiavimo efektyvumas". *Viešoji politika ir administravimas* (20): 26.
https://repository.mruni.eu/handle/007/12756?show=full.
46. Raczyńska, Magdalena, ir Krzysztof Krukowski. 2020. *Zarządzanie w administracji publicznej od idealnej biurokracji do zarządzania procesowego.* Kraków: Instytut Spraw Publicznych UJ.
47. Raipa, Alvydas. 2009. *Įvadas į viešąjį valdymą.* Kaunas: KTU leidykla Technologija.
48. Raipa, Alvydas, Vainius Smalskys, Vidmantė Giedraitytė, ir Saulius Nefas. 2016. *Šiuolaikinio viešojo administravimo pagrindai.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
https://repository.mruni.eu/handle/007/16234?locale-attribute=lt.
49. Raipa, Alvydas. 2009. „Šiuolaikinio viešojo valdymo pokyčių kryptys ir tendencijos". *Viešoji politika ir administravimas* (30): 22-32.
https://vpa.ktu.lt/index.php/PPA/article/view/26905/13913.
50. Rettinger, Renata. 2019. 222. „Dobre praktyki edukacji pozaformalnej". *Kształtowanie kompetencji przedsiębiorczych* 5:220-233.

https://www.frse.org.pl/brepo/panel_repo_files/2021/06/02/kwvnz9/104705065591760-220-233.pdf.

51. Ruškus, Jonas, Dainius Žvirdauskas, ir Vitalija Stanišauskienė. 2009. *Neformalusis švietimas Lietuvoje*. Faktai, interesai, vertinimai. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.

52. Smalskys, Vainius. 2010. „Viešojo administravimo modernizavimo priežastys ir tendencijos". *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos* 1 (17): 90-96.

53. Smalskys, Vainius, ir Eugenijus Skietrys. 2008. „Viešojo valdymo įgyvendinimo problemos". *Viešoji politika ir administravimas* (24):63-64.
https://www.lituanistika.lt/content/17675.

54. Smalskys, Vainius. 2010. *Viešasis valdymas.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.

55. Stalończyk, Izabela. 2014. „Edukacja formalna i pozaformalna w procesie kształtowania społeczeństwa wiedzy". *Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy* 1 (37): 320–332.
http://cejsh.icm.edu.pl/cejsh/element/bwmeta1.element.desklight-22c0eca6-c523-4916-bd6a-b1ee9cc0ce42.

56. Staponkienė, Jurga. 2005. „Naujosios viešosios vadybos elementų identifikavimas". *Viešoji politika ir administravimas* (13): 86-90.
https://ojs.mruni.eu/ojs/public-policy-and-administration/article/viewFile/2404/2211.

57. Stumbraitė -Vilkišienė, Edita. 2013. „Piliečių dalyvavimo aktyvumo ir pasitenkinimo sąveikos konceptualizacija kuriant viešąją paslaugą". Daktaro disertacija. Mykolo Romerio universitetas.
http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:1986405/datastreams/MAIN/content.

58. Szumovski, Witold. 2014. „Zarządzanie publiczne próba systematyzacji koncepcji". *Nauki o zarządzaniu* 4 (21):93.
https://dbc.wroc.pl/Content/27270/PDF/Szumowski_Zarzadzanie_publiczne_proba_systematyczacji_koncepcji.pdf.

59. „Švietimo ir mokslo ministerija". 2013. „Strateginis požiūris į neformaliojo vaikų švietimo plėtra". Žiūrėta 2021 m. lapkričio 13 d.
http://pvu.weebly.com/uploads/5/4/9/4/549407/strateginis.poziuris.i.nvs.pletra.pdf

60. „Švietimo mokslo ir sporto ministerija". 2020. „Lėšų suma ir skyrimo tvarka neformaliojo vaikų švietimo krepšeliui finansuoti nesikeičia". Žiūrėta 2021 m. lapkričio 13 d.
https://www.smm.lt/web/lt/pranesimai_spaudai/naujienos_1/svietimo-mokslo-ir-sporto-ministerija-lesu-suma-ir-skyrimo-tvarka-neformaliojo-vaiku-svietimo-krepseliui-finansuoti-nesikeicia.

61. „Švietimo mokslo ir sporto ministerija". 2021. „Pokyčiai neformaliajame vaikų švietime 2022 m". Žiūrėta 2022 m. vasario 14 d.
https://www.lmnsc.lt/uplfiles4/4.%20Tomas%20P%C5%ABtys.pdf

62. Tumėnas, Aurimas. 2008. „Naujoji viešoji vadyba ir jos mitai". *Viešoji politika ir administravimas* (25): 39-40.

http://docplayer.net/42782491-Naujoji-viesoji-vadyba-ir-jos-mitai.html.

63. „Ugdymo plėtotės centras". Žiūrėta 2021m. lapkričio 13d. http://pvu.weebly.com/.

64. Urbanovič, Jolanta, ir Vainius Smalskys. 2015. *Viešojo administravimo teorijos*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16809/9789955197218.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

65. Vaidelytė, Eglė, Gintaras Žilinskas, ir Rimantas Rauleckas. 2016. „Piliečių įtraukimas į viešąjį valdymą teorinės apibrėžtys". *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka* (16): 264-265. https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/15032/Vaidelyt%C4%97.pdf?sequence=1&isAllowed=y.

66. Vilniaus rajano savivaldybės administracijos švietimo skyrius. 2020. „Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 mokslo metų švietimo apžvalga ir veiklos kryptys 2020-2021 mokslo metamas". Žiūrėta 2021 m. lapkričio 14. https://svietimas.vrsa.lt/go.php/Svietimo-skyriaus-veiklos-ataskaitos888.

67. „Visuotinė Lietuvių enciklopedija". Žiūrėta 2022 m. balandžio 15 d. https://www.vle.lt/straipsnis/kontent-analize/

68. Zavicki, Marcin. 2007. „Instrumenty nowego zarządzania publicznego". *Zeszyty naukowe* (759): 142. https://bazekon.uek.krakow.pl/zeszyty/157140808.

69. Žydžiūnaitė,Vilma, ir Stanislav Sabaliauskas. 2017. *Kokybiniai tyrimai. Principai ir metodai.* Vilnius: Vaga.

SANTRAUKA

NEFORMALIOJO VAIKŲ ŠVIETIMO PASLAUGŲ TEIKIMO ANALIZĖ VILNIAUS RAJONO SAVIVALDYBĖJE

Tyrimo aktualumas. Neformalusis švietimas pasižymi didesniu laisvumu, dėmesys skiriamas procesui, o ne rezultatams. Neformaliojo vaikų švietimo pagrindinis tikslas - aktyvių visuomenės narių ugdymas per pažinimą ir saviraiškos laisvę. Pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas. Todėl drąsiai galima teigti, jog prie galimybių tobulėti Lietuvoje atitinkamai prisideda neformalusis švietimas. Neformaliojo švietimo paslaugų prieinamumo, paslaugų teikimo bei paslaugų pasiūlos pokyčių nagrinėjimas moksliniu požiūriu yra aktualus. **Tikslas** – išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.

Uždaviniai: 1) Išanalizuoti neformaliojo švietimo paslaugų sampratą; 2) Atlikti Vilniaus rajono savivaldybės 2019-2020 metų neformaliojo švietimo situacijos apžvalgą; 3) Ištirti, kaip neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą vertina Vilniaus rajono savivaldybės specialistai bei NVŠ teikėjai ir pateikti rekomendacijas, dėl paslaugų teikimo tobulinimo.

Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, antrinių duomenų šaltinių analizę, internetinių šaltinių, straipsnių, dokumentų analizė, pusiau struktūrizuotas interviu, kontent analizė.

Teorinėje dalyje yra atlikta neformaliojo švietimo paslaugų sampratos analizė. Apžvelgta bendra esama neformaliojo vaikų švietimo paslaugų finansavimo situacija šalyje bei neformaliojo vaikų švietimo finansavimas mokinio krepšelio principu. Taip pat buvo atlikta Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo švietimo situacijos apžvalga.

Praktinėje dalyje yra atskleista neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimo esama situacija Vilniaus rajono savivaldybėje bei išanalizuotos galimos tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.

Rezultatai: Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimas yra nuolat tobulinamas ir plečiamas. Neformaliojo vaikų švietimo krepšelis prisidėjo prie naujų ugdymo proceso dalininkų tokių kaip laisvieji mokytojai, NVO, privatus sektorius atsiradimo. Neformaliojo vaikų švietimo finansavimas Lietuvoje mokinio krepšelio principu pasiteisina, tačiau neišvengiamai reikalauja tobulinimo ir plėtojimo. Pastaruoju metu (Covid-19 pandemijos metu) ypač aktualus klausimas yra NVŠ lėšų įsisavinimas ir panaudojimas savivaldybėse. Gavus didesnį finansavimą, neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikėjai iš visų jų teikiamų paslaugų kokybės gerinimų aspektų, daugiausiai investuotų į

materialinės bazės ir inventoriaus atnaujinimą. Taip pat investicijas skirtų skaitmeninei plėtrai, papildomai kompiuterinei įrangai, NVŠ mokytojų skaitmeninio raštingumo kompetencijų tobulinimui bei jų atlyginimų didinimui. Tokiu būdu vaikams bus suteikta daugiau galimybių neformaliojo ugdymo veikloms.

SUMMARY

CHILDREN'S NON-FORMAL EDUCATION SERVICES DELIVERY ANALYSIS IN VILNIUS DISTRICT MUNICIPALITY

Relevance of the research. Non-formal education is more liberal, with a focus on process rather than results. The main goal of non-formal education of children is to educate active members of society through cognition and freedom of expression. According to long-term programs, systematically expand knowledge in a certain field, strengthen abilities and skills and provide a person with additional subject competencies. Therefore, it is safe to say that non-formal education contributes to the opportunities for improvement in Lithuania. The study of changes in the availability of non-formal education services, service provision and service supply is scientifically relevant. **The aim** is to analyze the provision of non-formal children's education services and possible directions for improvement in Vilnius district municipality.

Task of work: 1) To analyze the concept of non-formal education services; 2) To perform an overview of non - formal educations situation in Vilnius district municipality in 2019-2020; 3) To investigate how the provision of non-formal children's education services is evaluated by Vilnius district municipality specialists and NSP providers and to provide recommendations for the improvement of service provision.

The methods of the research: analysis of scientific literature, analysis of secondary data sources, analysis of online sources, articles, documents, semi-structured interview, content analysis.

In the theoretical part, the analysis of the concept of non-formal education services is performed. The general current situation of financing non - formal education services for children in the country and funding for children's formal education student basket principle. Review of the non-formal educations situation in Vilnius district municipality was also performed.

In the practical part, the current situation of non-formal child education services in Vilnius district municipality is revealed and analyzed possible directions for improvement in Vilnius district municipality.

The results: The provision of non-formal education services for children is constantly being improved and expanded. The basket of non-formal education for children has created favorable conditions for the emergence of new ones stakeholders in the educational process - freelance teachers, NGOs, the private sector. Funding of non-formal education for children in Lithuania is justified by the principle of the student basket, however, it inevitably requires- improvement and development. Recently (during the Covid-19 pandemic) a particularly topical issue has been the absorption and

utilization of NEE funds in municipalities. With more funding, providers of non-formal education for children invest in updating the material base and inventory. Investments would also be allocated to digital development, additional computer equipment, improvement of digital literacy competencies of NEC teachers and increase of their salaries. In this way, children will be given more opportunities for non-formal education activities.

PRIEDAI

1 PRIEDAS

2020 metų švietimui skirtos biudžeto lėšos:

Lėšų šaltinis	Suma (Eur) 2020 m.
Mokymo lėšos (specialioji tikslinė dotacija ugdymo reikmėms):	**24 443 200**
Neformaliajam vaikų švietimui skirtos ES lėšos	**229 200**
Savivaldybės lėšos, skirtos švietimo įstaigų savarankiškoms funkcijoms finansuoti, iš jų: Kompensacija už mokinių vežimą Kompensacija už mokytojų vežimą	**19 762 000** 625 000 350 000
Valstybės biudžeto lėšos, skirtos 2020 m. neformaliojo vaikų švietimo mokyklų veiklos organizavimui ir ugdymo aplinkai gerinti	**52 200**
Valstybinėms (perduotoms savivaldybėms) funkcijoms finansuoti, iš jų: Socialinė parama už įsigytus produktus (nemokamas maitinimas) Jaunimo teisių apsauga	**561 700** 543 700 18 000
Biudžetinių įstaigų pajamos programoms finansuoti, iš jų: Įnašai už vaikų ugdymą Įnašai už neformalųjį vaikų švietimą Tėvų įnašai už vaikų maitinimą Įstaigų pajamos programoms finansuoti Įnašai už mokamas paslaugas valgyklose	**1 758 000** 490 000 34 000 730 000 4 000 500 000
Kitos dotacijos, iš jų: Švietimo įstaigų ir pedagoginės psichologinės tarnybos psichologų priemokoms formuluojant papildomas užduotis individualiam darbui teikiant pagalbą psichologinių sunkumų patiriantiems mokiniams: Išlaidoms, susijusioms su valstybinių ir savivaldybių mokyklų mokytojų, dirbančių pagal ikimokyklinio, priešmokyklinio, bendrojo ugdymo ir profesinio mokymo programas: Vaikų vasaros stovykloms ir neformaliojo vaikų švietimo veikloms finansuoti: Vėdinimo ir kondicionavimo sistemoms savivaldybių egzaminų centruose-grupėse 2020 metais įrengti, paskirstymas:	**412 001** 5 555 69 581 240 900 95 965
Iš viso:	**47 218 301**

2 PRIEDAS

INTERVIU KLAUSIMYNAS

Gerbiamas Informante,

Esu Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo magistratūros studijų programos 2 kurso studentė Česlava Simanynienė. **Atlieku tyrimą, kurio tikslas – išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.** Šiuo tyrimu siekiu gauti kuo tikslesnius rezultatus, rezultatai bus apdorojami bei pateikiami tik apibendrinti. Visa informacija kurią pateiksite bus konfidenciali, tad prašome į klausimus atsakyti nuoširdžiai ir atvirai.

Pusiau struktūruoto interviu klausimai Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (ne savivaldybės įstaigoms)

Eil. Nr.	Klausimas
	Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
1.	Ar bendradarbiaujate su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę? Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą?
2.	Ar žinote, kaip nustatomi NVŠ finansavimo prioritetai Vilniaus rajono savivaldybėje?
3.	Ar teikiate NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje ar ir kitose savivaldybėse?
4.	Kodėl pasirinkote tapti NVŠ teikėju? Kodėl pasirinkote būtent šią veiklą?
	NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
5.	Su kokiais pagrindiniais trikdžiais susiduriate organizuodamas NVŠ veiklas (jei vykdote skirtingose savivaldybėse, ar trikdžiai skiriasi)?
	NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
6.	Ką reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu?
7.	Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?
8.	Kokie pokyčiai, jūsų manymu, galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?

DĖKOJU UŽ SUGAIŠTĄ LAIKĄ

3 PRIEDAS

INTERVIU KLAUSIMYNAS

Gerbiamas Informante,

Esu Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo magistratūros studijų programos 2 kurso studentė Česlava Simanynienė. **Atlieku tyrimą, kurio tikslas – išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.** Šiuo tyrimu siekiu gauti kuo tikslesnius rezultatus, rezultatai bus apdorojami bei pateikiami tik apibendrinti. Visa informacija kurią pateiksite bus konfidenciali, tad prašome į klausimus atsakyti nuoširdžiai ir atvirai.

Pusiau struktūruoto interviu klausimai neformaliojo vaikų švietimo teikėjams (savivaldybės įstaigoms) Vilniaus rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Klausimas
	Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
1.	Ar bendradarbiaujate su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę?
2.	Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą?
3.	Ar pakankamas Jūsų įstaigos finansavimas, kad galėtumėte užtikrinti kokybišką paslaugų teikimą ? Ar turite papildomų finansavimo šaltinių?
4.	Ar Jūsų vykdomoje NVŠ veikloje yra vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustojo lankyti užsiėmimus?
	NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
5.	Su kokiais pagrindiniais trikdžiais susiduriate organizuodamas NVŠ veiklas?
	NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
6.	Ką, Jūsų manymu, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu?
7.	Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?
8.	Kokie pokyčiai, jūsų manymu, galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?

DĖKOJU UŽ SUGAIŠTĄ LAIKĄ

4 PRIEDAS

INTERVIU KLAUSIMYNAS

Gerbiamas Informante,

Esu Mykolo Romerio universiteto Viešojo administravimo magistratūros studijų programos 2 kurso studentė Česlava Simanynienė. **Atlieku tyrimą, kurio tikslas – išanalizuoti neformaliojo vaikų švietimo paslaugų teikimą bei galimas tobulinimo kryptis Vilniaus rajono savivaldybėje.** Šiuo tyrimu siekiu gauti kuo tikslesnius rezultatus, rezultatai bus apdorojami bei pateikiami tik apibendrinti. Visa informacija kurią pateiksite bus konfidenciali, tad prašome į klausimus atsakyti nuoširdžiai ir atvirai.

Pusiau struktūruoto interviu klausimai Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistams

Eil. Nr.	Klausimas
	Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
1.	Ar Vilniaus rajono savivaldybė bendradarbiauja su kitomis organizacijomis siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę? Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą.
2.	Kaip Jūs vertinate NVŠ teikėjų dalyvavimą teikiant NVŠ paslaugas?
3.	Kaip keičiasi NVŠ teikėjų skaičius (daugėja rajone NVŠ teikėjų; mažėja ar skaičius išlieka tas pats. Gal turite statistinių duomenų)?; Kaip keičiasi NVŠ teikėjų teikiamų paslaugų įvairovė: (atsiranda naujų veiklų; pasiūla keičiasi nežymiai; išlieka ta pati)?
3.1.	Kaip keičiasi NVŠ teikėjų veiklos kokybė Covid-19 pandemijos metu?
4.	Kuo remiantis yra nustatomi NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetai?
	NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
5.	Kokius išskirtumėte pagrindinius trikdžius, susijusius su NVŠ teikėjų veikla?
	NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
6.	Ką, Jūsų manymu, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid- 19 pandemijos metu?
7.	Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?
8.	Kokie pokyčiai, jūsų manymu, galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?

DĖKOJU UŽ SUGAIŠTĄ LAIKĄ

5 PRIEDAS

Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A1	A2	A3	A4	A5
1. Ar bendradarbiaujate su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę? Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą?	*Su savivaldybe bendrauju tokiais klausimais kaip (ataskaitos, sutartys, sąmatos, prašymai ir kiti biurokratiniai dalykai, mokinių registracija į mokinių registro sistemą ir NŠPR sistemą, viskam būna duoti terminai, viskas turi būti suvesta laiku). NVŠ programos yra patvirtintos, ir kasmet savivaldybės atstovai mūsų veiklą „tikrina“, tai yra vykdo stebėseną, kaip pvz. nepranešus iš anksto, atvyksta į pamoką, stebi, pateikia savo išvadas ir įvertinimus. Dėl paslaugų prieinamumo ir kokybės pagerinimo patirties neturėjau. Gimnazijose, kuriose vykdau savo veiklą, visus klausimus (laiko, tvarkaraščių, salės, sąrašų, sutarčių ir t.t.) derinu pati tiesiogiai su gimnazijos vadovais ir atsakingais asmenimis. Savivaldybei tik pateikiu vietas, kuriose planuoju vykdyti veiklą ir darbo grafikus. Atsakinga savivaldybės darbuotoja iš švietimo skyriaus labai maloni ir kompetentingai vykdo savo darbą, kai reikia, visada padeda. Kartą teko spręsti nemalonią situaciją su vienos gimnazijos vadovu (bet ne NVŠ klausimu), bendradarbiavimas vyko, konfliktą išsprendėme. Tėvų pajungimas į neformalųjį ugdymą, o taip pat užsiėmimų įrašai galėtų būti gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą.*	*Taip, bendradarbiaujame. Vyksta dažnai seminarai, pokalbiai, diskusijos su mūsų kuratoriais iš Vilniaus rajono savivaldybės. Vyksta susirinkimai mokytojams. Gerosios patirties pavyzdžiai: Kiekvienas laisvasis mokytojas turi savo parašyta NVŠ programa, pagal kurią dirba. Vasara vyksta stovyklos. Vaikai su mielu noru dalyvauja vasaros stovyklose, tokiu būdu vieni su kitais bendraujame, dalyvaujame užsiėmimuose ir dalinamės savo patirtimi.*	*Glaudžiai bendradarbiauju su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę. Nuolat aptariame mokinių poreikius, jei yra klausimų visada sulaukiu pagalbos ir papildomos informacijos iš savivaldybės darbuotojų. Prie gerosios patirties pavyzdžių galėčiau priskirti informacijos viešinimas tėvams (Vizualizacija, nuotraukos, įrašai)*	*Taip, visada bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybės švietimo skyriaus specialistais, bent kokiais klausimais, jai iškyla problema visada mums padeda ją išspręsti. Malonus, geranoriškas, operatyvus aptarnavimas ir iškilusių problemų sprendimas. Per savo užsiėmimus darome pristatymus, prezentacijas. Manau tai ir yra patys geriausi gerosios patirties pavyzdžiai organizuojant NVŠ veiklą.*	*Taip, bendradarbiauju. Specialistai, atsakingi už NVŠ kuravimą, nuolat konsultuoja, siunčią aktualią informaciją. Esu patenkinta teikiamomis paslaugomis iš Vilniaus rajono specialistų. Geroji patirtis organizuojant NVŠ paslaugų teikimą- užsiėmimų medžiagos pateikimas tėvams, o taip pat ryšio palaikymas su tėvais.*
2. Ar žinote, kaip nustatomi NVŠ finansavimo prioritetai Vilniaus rajono savivaldybėje?	*2019 buvau gavusi tokią informaciją “….Vilniaus r. savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo, patvirtinto Vilniaus rajono savivaldybės tarybos 2018 m. lapkričio 30 d. sprendimu Nr. T3- 367, 24.1 – 24.6 papunkčiuose nustatytų prioritetinių*	*Kaip nustatomi NVŠ finansavimo prioritetai Vilniaus rajono savivaldybėje yra man gerai žinoma. Pastabų šiuo klausimų neturiu.*	*Taip, gerai žinoma. Ši informacija yra tai viešai skelbiama, todėl papildomų klausimų nekyla.*	*Taip, labai gerai žinau, visa informacija būna atsiųsta į elektroninį paštą.*	*Taip, informaciją gaunu elektroniniu paštu iš savivaldybės atstovų. Todėl kaip nustatomi finansavimo prioritetai Vilniaus*

	*ugdymo krypčių NVŠ programoms **(kraštotyrinės, gamtosauginės, techninės kūrybos, medijų, etnokultūrinės, technologinės krypties). Tuomet mano veiklos (šokių, kaip neprioritetinės) finansavimas buvo sumažintas.** Nuo 2020 vėl gauname 15 Eur. krepšelį mokiniui. Nesutinku dėl tokių prioritetų nustatymo, mano nuomone, fizinė veikla yra ypatingai svarbi vaikų ugdyme. Ypač tai svarbu dabar, karantino ir po karantino laikotarpiu.*				*rajono savivaldybėje man yra gerai žinoma.*
3. Ar teikiate NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje ar ir kitose savivaldybėse?	*Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje*	*Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje.*	*Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje.*	*Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje, nes gyvenu pati šiam rajone, mano pagrindinis darbas taip pat yra Vilniaus rajono savivaldybėje.*	*Teikiu NVŠ paslaugas tik Vilniaus rajono savivaldybėje.*
3. Kodėl pasirinkote tapti NVŠ teikėju? Kodėl pasirinkote būtent šią veiklą?	*Galiu suteikti galimybę lankyti popamokinės veiklas didesniam vaikų skaičiui, veikla vykdoma gimnazijų patalpose, po pamokų, tad būrelį gali lankyti skirtingas galimybes turintys vaikai. NVŠ veikla puiki galimybė užsidirbti papildomai , dar iš tos pačios veiklos kuria puikiai išmanau.*	*Pasirinkau tapti NVŠ teikėju, nes norėjau išbandyti savo jėgas ir įtraukti kuo daugiau vaikų į popamokinės veiklas. O be to tai ką darau man labai patinka. Neformalusis ugdymas yra labai svarbus, kadangi papildo formalųjį ugdymą.*	*Tai yra puiki galimybė ugdyti vaikų smalsumą ir kūrybiškumą, jų skaitmeninius gebėjimus ir bendravimo bei socialines kompetencijas. Padėti vaikams atpažinti savo stiprybes ir jas įgalinti gyvenimiškose situacijose, bei išaiškinti savo silpnybes ir išmokti kaip jas spręsti.*	*Dirbu su vaikas pagrindiniame savo darbe, nusprendžiau tapti NVŠ tiekėju būtent tada kai pamačiau, kad vaikų ir jaunimo užimtumas Vilniaus rajono savivaldybėje yra labai mažas, ne kiekvienas iš tėvelių gali sau leisti vaiką nuvežti iki Vilniaus miesto į būrelį. Tai pat mano užimtumas būtent po darbo leidžia man, vykdyti NVŠ veiklą, kadangi gyvenu Vilniaus rajone ir labai džiaugiuosi savo vykdoma veikla.*	*Visų pirmą puiki galimybė papildomai užsidirbti. NVŠ veikla, kurią vykdau atitinka mano turimą išsilavinimą, susijusi yra su mano tiesioginiu darbu, todėl man yra aktualu.*

Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A6	A7	A8
1. Ar bendradarbiaujate su Vilniaus rajono savivaldybe siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę?	*Bendradarbiavimas su Vilniaus rajono savivaldybe (VRS) vyksta nuolat. Mokyklos bendruomenė tariasi, teikia pasiūlymus, išsako lūkesčius ir mintis direktorei. Aš, kaip vadovė, tuo tarpu, bendrauju su VRS. Tariamasi, konsultuojamasi, kreipiamasi, kai: planuojama įvesti naujus NVŠ ar FŠPU dalykus, programas, sritis, tobulinti ugdymo programas ir jas keisti, numatoma kelti mokytojų kvalifikaciją ir tobulinti kompetencijas, didinti mokytojų skaičių ir kt., siekiama įvertinti paslaugų kokybę ir prieinamumą, gerinti pagal vartotojų poreikį (pvz., atidaryti naujus skyrius, filialus, užtikrinti mokinių pavėžėjimą ir t.t., siekiama gerinti materialinę bazę, didinti finansavimą, pritraukti naujus finansavimo šaltinius ir t.t. Bendradarbiavimas su VRS vyksta ir dėl to, kad buhalterinė apskaita ir paslaugos vykdomos centralizuotai.*	*Taip, bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybe. Teikiame paraiškas sporto inventoriaus pirkimui, naujų aikštynų ir trasų įrengimui, sporto renginių ir varžybų organizavimui ir dėka finansavimo plečiame ir geriname paslaugų kokybę ir prieinamumą.*	*Siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę bendradarbiaujame su Vilniaus rajono savivaldybe. Bendradarbia-vimas yra pastovus. Deriname tokius klausimus: kaip finansavimas, kaip galima būtų pagerinti paslaugų kokybę ir prieinamumą pagal vartotojų poreikį.*
2. Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą?	*Mokykla nuolat keičiasi ir tobulėja, priklausomai nuo bendruomenės ir vartotojų poreikių, ekonominės, geografinės, socialinės padėties. Siekiama nuolat tobulinti teikiamų paslaugų kokybę. Keli pavyzdžiai: Mokykla muzikos mokyklos statusą pakeitė į meno mokyklos – atidarytas dailės skyrius (kitoje gyvenvietėje, kur buvo toks poreikis ir gyventojų prašymas), Kasmet įvedami nauji dalykai (mokoma groti vis naujais instrumentais), priklausomai nuo vartotojų pasiūlymų ir išsakytų lūkesčių, Kasmet dalyvaujama vis daugiau tarptautinių projektų, motyvuojančių ugdytinius aktyviai dalyvauti ir įsitraukti į muzikinę, meninę, kultūrinę veiklą, Nuolat bendradarbiaujama su įvairiomis švietimo ir kultūros įstaigomis, organizuojami bendri renginiai, kvalifikacijos tobulinimo, edukaciniai, kultūriniai ir kt., Mokytojai nuolat dalinasi gerąja patirtimi su rajono ir šalies pedagogais. Mokykla yra atvira kiekvienam (taip pat ir mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymo(si) poreikių), nuolat atnaujinamos ir pritaikomos ugdymo(si) programos, individualizuojamos ir tobulinamos. Į mokyklos veiklą, jos planavimą, įgyvendinimą ir vertinimą įtraukiami mokinių tėvai ir kiti šeimos nariai (vyksta bendri koncertai, atviros veiklos, mokymai, suaugusiųjų mokymo savaitės, atvirų durų dienos ir kt.),Naujų socialinių partnerių, finansavimo šaltinių, įkvėpimo ir patirties ieško mokyklos vadovybė) Visi šie faktoriai padeda sudominti ugdytinius, kelti paslaugų kokybę, plėsti veiklos sritis ir veiklas, parodyti mokiniams, kaip jų gebėjimai pritaikomi kasdieniame gyvenime, pasiekti kuo daugiau vartotojų, užtikrinti skirtingus jų poreikius ir t.t.*	*Galiu pateikti kelis, mano manymu, reikšmingus gerosios patirties pavyzdžius tokius kaip: Įrengtas žolės riedulio stadionas Rudaminoje, kuris pritraukė daug vaikų lankančių žolės riedulio ir futbolo mėgėjų. Nemenčinėje įrengta biatlono šaudykla ir riedslidžių trasa, kuri taip pat pritraukė daug norinčių vaikų lankyti biatlono ir slidinėjimo užsiėmimus. Vienareikšmiškai galima teigti, jog tokių sporto vietų įrengimas prisideda prie vaikų sudominimo, pritraukimo taip pat pagerina NVŠ paslaugų kokybę ir teikimą.*	*Mūsų įstaigoje ypatingai daug dėmesio yra skiriama profesiniam bendradarbia-vimui, kuris taip pat turi didelę įtaka NVŠ paslaugų teikimui. Labai tikimės, jog naujas žvilgsnis į profesinį bendradarbia-vimą ir kolegialų mokymąsi atneš permainų mokytojų kvalifikacijos tobulinimo srityje, suteiks mokytojams įkvėpimo dirbti dar geriau, vardan kiekvieno mokinio mokymosi pažangos.*
3. Ar pakankamas Jūsų įstaigos finansavimas, kad galėtumėte užtikrinti kokybišką paslaugų teikimą ? Ar turite	*Finansavimas nėra pakankamas. Mokykla laukia renovacijos, remonto. Nėra pakankamai aprūpinimo muzikos instrumentais ir kanceliarinėmis, ūkinėmis prekėmis. Mokykla turi papildomų finansavimo šaltinių iš: Mokinių mokėjimų už mokymąsi,*	*Finansavimas yra labai aktualus klausimas mūsų įstaigai. Finansavimas kokybiškam ugdymui kaip ir pakankamas yra šiuo metu, žinoma, norėtųsi*	*Mūsų įstaigos finansavimas yra pakankamas. Užtikriname kokybišką paslaugų teikimą. Papildomų*

papildomų finansavimo šaltinių?	*Paramos lėšų (gyventojų pajamų mokesčio dalies), Iš dalies finansuojamų projektų ir stovyklų lėšų.*	*daugiau. Tuo tarpu rėmėjų indelis nėra didelis.*	*finansavimo šaltinių neturime.*
4. Ar Jūsų vykdomoje NVŠ veikloje yra vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustojo lankyti užsiėmimus?	*Taip, tokių vaikų yra, tačiau tai sudaro apytiksliai 2 proc. visų mokinių skaičiaus. Vaikai, nustoję lankyti, dalyvavo dailės dalykų programose, kurių metu nuotolinis mokymas yra ypatingai sunkiai įgyvendinamas, o gebėjimai lavinami namuose, be pedagogų tiesioginio kontakto ir pagalbos.*	*Tokių vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustotų lankyti užsiėmimus pas mus nėra.*	*Labai džiaugiamės, kadangi neturime vaikų, kurie dėl Covid-19 pandemijos nustojo lankyti mūsų vykdomas veiklas.*

7 PRIEDAS

Esama NVŠ paslaugų teikimo situacija VRS
Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai

Klausimas	A9	A10
1. Ar Vilniaus rajono savivaldybė bendradarbiauja su kitomis organizacijomis siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę? Pasidalinkite gerosios patirties pavyzdžiais organizuojant NVŠ paslaugų teikimą.	*Siekiant NVŠ paslaugų prieinamumo ir kokybės glaudžiai bendradarbiaujama su NVŠ programų teikėjais (informuojant, konsultuojant, vykdant stebėsena), švietimo įstaigomis, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centru, esant poreikiui su Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos Neformalaus švietimo skyriumi. NVŠ programų, finansuojamų NVŠ tikslinėmis lėšomis, teikėjai įsipareigoja organizuoti ugdymo procesą pagal informaciją, pateiktą NVŠ programos atitikties reikalavimams paraiškos formoje bei užtikrinti NVŠ programos turinio ir veiklų organizavimo kokybę.*	*Vyksta glaudus bendradarbiavimas su kitomis organizacijomis siekiant pagerinti paslaugų prieinamumą ir kokybę. Pagrinde bendradarbiaujame su NVŠ programų teikėjais. Gauname iš Vilniaus rajono savivaldybės NVŠ teikėjų filmuotą, įrašytą, nufotografuotą, vizualizuotą medžiagą, manau, kad tai galima būtų priskirti prie gerosios patirties organizuojant NVŠ paslaugų teikimą.*
1. **Kaip Jūs vertinate NVŠ teikėjų dalyvavimą teikiant NVŠ paslaugas?**	*Švietimo teikėjai aktyviai domisi galimybe įgyvendinti NVŠ tikslinėmis lėšomis finansuojamas programas.*	*Vertinu teigimai, kadangi yra jaučiamas aktyvus NVŠ teikėjų dalyvavimas teikiant NVŠ paslaugas.*
2. **Kaip keičiasi NVŠ teikėjų skaičius (daugėja rajone NVŠ teikėjų; mažėja ar skaičius išlieka tas pats. Gal turite statistinių duomenų)?; Kaip keičiasi NVŠ teikėjų teikiamų paslaugų įvairovė: (atsiranda naujų veiklų; pasiūla keičiasi nežymiai; išlieka ta pati)?**	*Nuo 2016 m. Savivaldybėje įgyvendinamas iš Europos Sąjungos fondų investicijų lėšų finansuojamas projektas „Neformaliojo vaikų švietimo paslaugų plėtra“, leidžiantis mokiniams papildomai rinktis neformaliojo vaikų švietimo (toliau – NVŠ) veiklas (kalbų, menų, sporto, sveikos gyvensenos, šokių, techninės kūrybos, pilietinio, socialinio, etninio ugdymo ir kt.) ir gauti iki 15 Eur per mėnesį kompensaciją lankomam būreliui. 2020 m. I pusmečio pradžioje įvairiose Vilniaus rajono švietimo ir kultūros įstaigose buvo vykdomos 83 NVŠ programos, kuriose dalyvavo iki 2911 mokinių per mėnesį.*	*Visose savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklose 2020–2021 m. m. veikė įvairios muzikos, šokių, dailės, dramos, sporto, techninės kūrybos, informacinių technologijų, kalbų, kraštotyrinio, etnokultūrinio, saugaus eismo, gamtamokslinio ugdymo, pasaulio pažinimo, sveikos gyvensenos, technologijų ir kitos neformaliojo švietimo grupės (būreliai): 125 sporto, 57 dailės, 27 dramos grupės, 48 chorai, 75 choreografijos, 38 vokaliniai ir instrumentiniai ansambliai bei 250 kitų grupių, iš viso 620 neformaliojo švietimo grupių (būrelių), kuriuos po pamokų lankė 4,8 tūkst. mokinių, tai yra vidutiniškai 62,6 proc. visų bendrojo ugdymo mokyklų mokinių.* *Savivaldybėje taip pat veikia 4 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos, kuriose ugdomas 891 mokinys.*
2.1. Kaip keičiasi NVŠ teikėjų veiklos kokybė Covid-19 pandemijos metu?	*Covid-19 pandemijos metu NVŠ teikėjai vykdo NVŠ programas atsižvelgdami į galiojančius Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus bei Sveikatos apsaugos ministro, valstybės lygio ekstremaliosios situacijos valstybės operacijų vadovo sprendimus. Programos, kurių veiklas įmanoma kokybiškai įgyvendinti nuotoliniu būdu, organizuojamos pasitelkiant įvairias nuotoliniam ugdymui skirtas programas.*	*NVŠ teikėjai pagal galimybes, prisitaikant prie esamos gan sudėtingos situacijos Covid-19 pandemijos stengiasi suteikti kuo aukštesnės kokybės NVŠ paslaugas.*
3. **Kuo remiantis yra nustatomi NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetai?**	*Vilniaus r. savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos apraše nustatytos prioritetinės NVŠ programų kryptys (STEAM) atitinka Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos siūlomus prioritetus. Pažymėtina, kad, esant finansinei galimybei, visų NVŠ krypčių programoms ir jas lankantiems mokinimas finansavimas skiriamas vienodas, t. y. vienam mokiniui per mėn. 15 Eur.*	*NVŠ veiklos, finansuojamos iš NVŠ krepšelio, Vilniaus rajono savivaldybėje prioritetai yra nustatomi remiantis Vilniaus r. savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašu.*

8 PRIEDAS

NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A1	A2	A3	A4	A5
1. Su kokiais pagrindiniais trikdžiais susiduriate organizuodamas NVŠ veiklas (jei vykdote skirtingose savivaldybėse, ar trikdžiai skiriasi)?	*1. Biurokratiniai reikalavimai. 2. Moksleivių tvarkaraščiai rajone – pamokos vyksta pogrupiais. 3. Rajone vaikai važinėja autobusiukais, tad sunku suderinti tvarkaraščio pasikeitimus (mes privalome „atidirbti“ pamokas). 4. Tik neseniai kartu su kitos mokytojos iniciatyva išsireikalavome ir įrodėme, kad yra neteisinga „atidirbinėti“ už pamokas, kurios vyksta valstybinių švenčiu metu (juk pagal įstatymus niekam nereikia už šventines dienas atidirbti, o mums reikėdavo vykdyti papildomas pamokas).*	*Organizuojant NVŠ veiklas nesusidūriau su trikdžiais. Kuo puikiausiai prisitaikiau ir užsiėmimus vykdžiau nuotoliniu būdu.*	*Sunkiausiai yra parinkti vaikams tinkamą užsiėmimų laiką, norinčių vaikų yra tikrai daug.*	*Šiuo metu neturiu trikdžių teikti NVŠ paslaugas. Žinoma, galėtų būti mažiau popierizmo.*	*Mano atveju pagrindinis trikdis yra tas, kad mokiniai yra priklausomi nuo maršrutinio autobuso grafiko, kuris labai nepalankūs vykdant NVŠ veiklą.*

9 PRIEDAS

NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A6	A7	A8
1. Su kokiais pagrindiniais trikdžiais susiduriate organizuodamas NVŠ veiklas?	*1. Nepakankamas finansavimas. Trūkstant lėšų neįmanoma patenkinti visų ugdytinių poreikių, priimti į meno mokykla mokytis daugiau norinčių (trūksta ir patalpų, vietos).* *2. Mokyklos geografinė padėtis. Viena vertus, miestelio gyventojams labai lengva pasiekti mokyklą ir dalyvauti veiklose, tačiau atokiau gyvenantiems ar kitų gyvenviečių vaikams susisiekimas yra nepatogus.* *3. Veikla yra specifinė, tad ne visada yra paprasta surasti tinkamų kvalifikuotų specialistų.* 4. *Neužtikrinamas specialiųjų pedagogų dalyvavimas veiklose ir mokyklos gyvenime (visos valstybės mastu, ne VRS sprendimai). Tokiu būdu neįmanoma paslaugų teikti mokiniams, reikalaujantiems specialiosios pagalbos.*	*Prie pagrindinių trikdžių su, kuriais susiduriame priskirčiau:* *Visus ribojimus dėl Covid-19 pandemijos, o taip pat laiko stoką, kadangi daug vaikų dar lanko šokių, muzikos užsiėmimus, ir visur nesuspėja.*	*Dabartinėje situacijoje didžiausiu trikdžiu organizuojant NVŠ veiklas yra Covid-19 pandemija (nepastovumas, ribojimai). Prisitaikome prie esamos situacijos. Visos veiklos kurį laiką buvo vykdomos nuotoliniu būdu.*

10 PRIEDAS

NVŠ paslaugų teikimo trikdžiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai

Klausimas	A9	A10
1. Kokius išskirtumėte pagrindinius trikdžius, susijusius su NVŠ teikėjų veikla?	*Vilniaus r. yra žiedinė savivaldybė, kai kurios rajono gyvenvietės yra labai nutolusios, todėl NVŠ programų vykdymo laikas turi būti priderinamas prie mokyklinių autobusų grafikų, kas neretai apriboja mokinių dalyvavimą NVŠ programų veiklose.*	*Informacijos stoka apie vykdomas NVŠ veiklas (nemažai informacijos apie vykdomas NVŠ veiklas yra skelbiama viešoje erdvėje, ne visų vaikų tėvai naudojasi internetu), o taip ir susisiekimo problema.*

11 PRIEDAS

NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (ne savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A1	A2	A3	A4	A5
1. Ką reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid- 19 pandemijos metu?	*Galėtų būti daugiau metodikos darbui nuotoliniu būdu. Gal būt keisti finansavimą, kad vienas vaikas galėtų pasirinkti kelias NVŠ veiklas.*	*Dėl Covid-19 pandemijos metu galima dirbti nuotoliniu būdu, ką mes ir darome. Prisitaikome prie esamos situacijos. Įtraukti tėvus į neformalųjį ugdymą. Bendradarbiauti ir palaikyti ryšius su tėvais.*	*Kalbų mokymui didelių trikdžių nėra, nes nuotoliniu būdu galima užtikrinti kokybišką mokymą bei pritaikyti programas prie skaitmeninio turinio.*	*Labiau tobulinti veiklą teikti nuotoliniu būdu, kad kiekvienas vaikas turėtų galimybę prisijunti ir dalyvauti užsiėmime. Vilniaus rajono savivaldybėje daug jaunimo ir vaikų iš socialinių šeimų kurie neturi prieigos prie interneto, neturi kompiuterių, prietaisų veiklai nuotoliniu būdu.*	*Mano atveju veikla Covid-19 pandemijos metu nebuvo nutraukiama, puikiai galėjome dirbti per nuotolį, dėl ko labai džiaugiuosi.*
2. Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?	*Karantino metu šokių pamokas vedžiau nuotoliniu būdu. Nukentėjo, nes ne visi vaikai turėjo galimybę prisijungti (pvz. pirmokai dar patys pasijungti zoom, arba neturi tuo metu įrenginio, nes vyksta kita veikla šeimoje esantiems vaikams, arba vyksta kitos veiklos užsiėmimai. Arba – vaikams tiesiog nepatinka šokti ne kontaktiniu būdu. Arba – nėra pakankamai vietos (pvz. kambaryje dar broliai seserys daro pamokas arba žaidžia mažiukai. Įrenginio kokybė ir galimybės – kartais matai tik dalį reikalingo vaizdo, arba nekokybišką vaizdą. Ir panašiai, Taigi – pas mane vaikų sumažėjimas buvo apie 40 proc. Vykdant kontaktiniu būdu, fizinei veiklai, kaukių dėvėti nereikia. Laikomės reikalavimų, vėdinam sales, valdome srautus, dezinfekuojam. Nukentėjo NVŠ paslaugų kokybė. Nuotoliniu būdu neįmanoma šokti poroje, normaliai stebėti vaiko šokio technikos pasiekimų ir jų taisyti. Teko iš esmės pakeisti šokių programą (tikslai kaip ir tie patys, vaikai juda, lavina, kuria, bendrauja, tačiau kitaip).*	*Pokyčiai, kad vaikai negalėjo bendrauti gyvai, tik nuotoliniu būdu. Tokie pokyčiai nenuteikia pozityviai. Manau, jog turi savo pliusų ir minusų. Didžiausias pliusas yra tas, jog galime vykdyti veiklą ir toliau, didžiausias minusas yra tas, jog nukenčia vaikai, jų psichika.*	*Pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu vertinu teigiamai. Dauguma vaikų norėtų dalyvauti užsiėmimuose naudojant hibridinį mokymą.*	*Pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu vertinu neigiamai, nes visi apribojimai neleidžia mums teikti atitinkamai paslaugas. O taip pat dėl tiesioginio kontakto ir grįžtamojo ryšio nebuvimo nukenčia labiausiai vaikai.*	*Pokyčius vertinu gerai. Labai džiaugiuosi, kad buvo sudaryta galimybė vykdyti veiklas nuotoliniu būdu. NVŠ sistema Covid-19 pandemijos laikotarpiu, prisitaiko prie Vyriausybės reikalavimų.*
3. Kokie pokyčiai, jūsų manymu,	*1. Sąmatos ir kt. dokumentai. Biurokratinė sistema. Galėtų būti užpildyti automatiškai ir mums*	*Sunku atsakyti, nes kaip ir viskas yra organizuojama*	*Manau, jog patys naudingiausi*	*Organizuoti išvažiuojamuosius kvalifikacijos*	*Tiek mano pačios nuomone, tiek kolegų, kurie*

galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?	*atsiųsti pasirašyti dokumentai (žinau, kad kitose savivaldybėse taip daroma). Ne visada ir ne visi mokytojai turi galimybę spausdinti, skanuoti ir siųsti pdf formatu reikiamus dokumentus.2. Trūksta metodikų, nėra mokymų.*	*tikslingai ir nukreipta į NVŠ teikėjus tobulėjimą ir įgalinimą*	*pokyčiai Vilniaus rajono savivaldybėje būtų: Leisti vykdyti veiklą mišriai, t. y. dalis užsiėmimų kontaktiniu ir kitą dalis nuotoliniu būdu.*	*kėlimo seminarus perimant gerąją patirtį tiek iš kolegų Lietuvoje, tiek ir svečiose šalyse. Skirti daugiau laiko įsivertinimui bei organizuoti tikslinius informacinius seminarus.*	*vykdo bet kokią neformalią veiklą, būtų puiku, jeigu autobusai važinėtų dažniau ir būtų kompensuojami mokiniams ne tik vieno vežėjo. Šiuo metu pravažiavimas kompensuojamas tik vieno vežėjo. Jeigu vaikas pasilieka ilgiau ir nespėja į minėto vežėjo reisą, jis turi mokėti už pravažiavimą.*

NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės neformaliojo vaikų švietimo teikėjų (savivaldybės įstaigų) atsakymai

Klausimas	A6	A7	A8
1. Ką, Jūsų manymu, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu?	*Kaip įmanoma daugiau veiklų pritaikyti vykdymui kontaktiniu būdu. Nepaprastai sunku išmokyti vaikus groti neprisiliečiant prie jų instrumentų ir nekokybiškai girdint jų atlikimą, dainavimą ir kt. Taip pat sunku vykdyti ir dailės veiklas. Sunkiausia yra tiems, kurie tik pradeda mokytis. Galima leisti vykdyti veiklą mažesnėse grupėse, bet kontaktiniu būdu (vėlgi – turėtų didėti finansavimas dėl mokytojų didesnio valandų skaičiaus apmokėjimo). Vykdant ugdymą nuotoliniu būdu, būtina tobulėti IKT (informacinių komunikacinių technologijų) srityje, pritaikyti platformas, priemones ir kt. nekontaktiniams ugdymui, kokybiškam jo užtikrinimui. Būtina bendradarbiauti su tėvais, kurie pandemijos metu gali labai padėti mokiniams daryti pažangą ugdyme, pagelbėti jiems. Didinti finansavimą NVŠ, kad mokyklos galėtų būti aprūpintos reikiama įranga, ugdymo priemonėmis, skirtomis mokytis pandemijos metu. Vertėtų keisti ir požiūrį, prisitaikyti prie kintančios situacijos, ieškoti geriausių sprendimo variantų ir paslaugų kokybę tobulinti, atsižvelgiant į naujausias rekomendacijas, gerąją patirtį, besikeičiančius vartotojų poreikius ir t.t.*	*Manau, jog pagrindiniais dalykais, kurios, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu yra: Finansavimo didinimas, o taip pat būtina yra atsižvelgti į mokinių ir tėvų lūkesčius.*	*Gal ir nuskambės griežtai, bet galvoju, jog Covid-19 pandemijos, metu jokių pakeitimų neįmanoma vykdyti. Reikia prisitaikyti prie esamos situacijos, paisyti visų rekomendacijų ir laikytis ribojimų.*
2. Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?	*Pokyčiai dėl išorinių veiksnių buvo labai dideli, tačiau menkai suvaldyti VNŠ sistemoje. Nuolat kito reikalavimai NVŠ veikloms ir jų įgyvendinimui. Teikėjai galėjo sunkiai prisitaikyti. Nebuvo iš karto skirtas didesnis finansavimas, kad veiklos kokybiškai būtų perkeltos į virtualiąją erdvę (nuotolį) ir užtikrintas jų nepertraukiamumas. Trūko bendradarbiavimo su bendrojo ugdymo įstaigomis, kurios taip pat turėjo greitai reaguoti į pokyčius ir valdyti situaciją savo įstaigų viduje. Pritrūko konkrečių rekomendacijų dėl NVŠ veiklų vykdymo ir užtikrinimo, kiekviena įstaiga veikė pagal savo numatytas tvarkas (dažnai skirtingas) ir neturėjo laiko jas suvienodinti, aptarti, suderinti. Pritrūko pagalbos iš valstybės institucijų. VRS kiek galėjo stengėsi padėti įstaigoms prisitaikyti ir veikti toliau. Suvaldyti situaciją ir užtikrinti toliau kokybiškas paslaugas pavyko tik 2020 mokslo metų pabaigoje – 2021 mokslo metų pradžioje. Pereinamas laikotarpis buvo pakankamai sunkus ir pedagogams, ir ugdytiniams, ir mokyklos administracijai. Tačiau šiandien galima teigti, kad prie pokyčių yra prisitaikyta, tobulinama darbuotojų kvalifikacija, užtikrinami reikalavimai veikloms, atnaujinami suplanuoti renginiai ir plečiami planai ir t.t.*	*Manau, jog nuotolinis NVŠ vykdymas neatitinka vaikų lūkesčių. Kai kurie ribojimai, dėl Covid-19 pandemijos yra nesuprantami, ypač tada kai užsiėmimai vyksta gryname ore.*	*Pokyčių yra ir teigiamų ir neigiamų viskas priklauso nuo aplinkybių. Reikia pripažinti, jog kontaktinio NVŠ vykdymo metu yra suteikiamos aukštesnės kokybės paslaugos, užtikrinamas yra gyvas bendravimas, kita vertus turime puikias technologines galimybes veiklas vykdyti nuotoliniu būdu.*
3. Kokie pokyčiai, jūsų manymu, galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?	● *Suderintas ir konkretus visoms NVŠ veikloms planas bei rekomendacijos veiklų vykdymui.* ● *Metodinė, kvalifikuota pagalba administracijai ir darbuotojams, diegiant naujoves ir pokyčius, centralizuotas kvalifikacijos ir kompetencijų tobulinimo planas.* ● *Glaudesnis bendradarbiavimas tarp institucijų,*	*Norėtųsi daugiau skaidrumo ir informacijos apie NVŠ vykdomą veiklą, ypatingai laisvųjų mokytojų NVŠ vykdomą veiklą.*	*Iš tiesų nelengvas klausimas, kadangi neturime galimybių įvertinti visos Vilniaus rajono savivaldybės NVŠ veiklos. Labiausiai*

	aktyvesnis dalijimasis gerąja patirtimi. ● *Didesnis finansavimas NVŠ įstaigoms, programoms ir veikloms.* ● *Projektų finansavimas, vaikų stovyklų didesnis finansavimas.* ● *Bendradarbiavimas su ugdytinių tėvais ir mokyklų bendruomenės nariais aktualiais jiems klausimais ir temomis.* ● *Platesnio NVŠ spektro užtikrinimas ir siekis atliepti kuo didesnio mokinių skaičiaus poreikius. Ir kt.*		*reikėtų kvalifikuotos pagalbos diegiant naujoves ir pokyčius.*

13 PRIEDAS

NVŠ paslaugų teikimo pokyčiai VRS
Vilniaus rajono savivaldybės administracijos švietimo skyriaus vyr. specialistų atsakymai

Klausimas	A9	A10
1. Ką, Jūsų manymu, reikėtų keisti, kad NVŠ veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama Covid-19 pandemijos metu?	*Šiuo atveju labai svarbus NVŠ teikėjų pasiryžimas vykdyti NVŠ veiklas, domėjimasis NVŠ veiklų vykdymo galimybėmis nuotoliniu būdu. Taip pat be galo svarbus tėvų požiūris, galimybių sudarymas bei vaiko paskatinimas dalyvauti NVŠ užsiėmimuose nuotoliniu būdu, tam kad ugdymo procesas nenutruktų.*	*Nuotolinis neformalusis mokymas(is) – tikras išbandymas mokiniams ir tėveliams. Reikia ne tik priprasti prie naujų gyvenimo sąlygų, bet ir suvokti, kad tai – puiki terpė patirti saviraiškos džiaugsmą, leidžiant laiką namuose su artimaisiais. Tam, kad veikla būtų labiau prieinama ir nepertraukiama pati savivaldybė turėtų būti aktyvesnė, ir mokinių tėvai labiau pasidomėti, kokios neformaliojo vaikų švietimo programos siūlomos, kaip vaiką užregistruoti į tą programą. Juk yra įdomių programų, kur pakanka skiriamų 15 eurų, tėvams net nereikia primokėti, o vaikas dalyvautų nuotoliniu būdu jam įdomiame ir prasmingame užsiėmime po pamokų.*
2. Kaip Jūs vertinate pokyčius NVŠ sistemoje Covid-19 pandemijos metu?	*Kaip ir bendrajame ugdyme, taip ir neformaliajame švietime atrastos galimybės, būdai ir metodai užtikrinti neformaliojo švietimo veiklų tęstinumą.*	*Grėsmės lygiui švietimo įstaigose nuolat kintant ir užsiėmimams keliantis į virtualią erdvę, NVŠ teikėjai į pagalbą telkiasi naujausias technologijas ir integruoja jas į ugdymo procesą, bet deja, ne visų sričių užsiėmimai gali efektyviai vykti nuotoliniu būdu, todėl manau, kad ateityje būtina ieškoti ne tik nuotolinio, bet ir individualizuoto darbo su mokiniais galimybių.*
3. Kokie pokyčiai, jūsų manymu, galėtų būti organizuojant NVŠ veiklą Vilniaus rajono savivaldybėje?	*Kadangi Švietimo, mokslo ir sporto ministerija rengia naują Neformaliojo vaikų švietimo lėšų skyrimo ir panaudojimo tvarkos aprašo redakciją, kuria siekiama suvienodinti NVŠ aprašo procesus savivaldybėse, mažinti administracinę naštą savivaldybių darbuotojams ir NVŠ teikėjams, įteisinti NVŠ programų lygmenis, elektroninę NVŠ programos paraiškos formą bei kt., todėl atitinkami pokyčiai 2022 m. bus ir Vilniaus r. savivaldybėje.*	*Savivaldybėje sudarytos puikios sąlygos neformaliajam vaikų švietimui. Bet Savivaldybės tikslas -, t. y. kiekvienas mokinis dalyvauja neformaliajame ugdyme. Tam kad pasiektų užsibrėžto tikslo skatiname švietimo įstaigų vadovus plėsti mokykloje neformalaus švietimo pasiūlą ir sudaryti sąlygos kiekvienam mokiniui atskleisti savo gabumus. Skatinti mokyklas skirti tolygiai dėmesį formaliajam ir neformaliajam švietimui.*